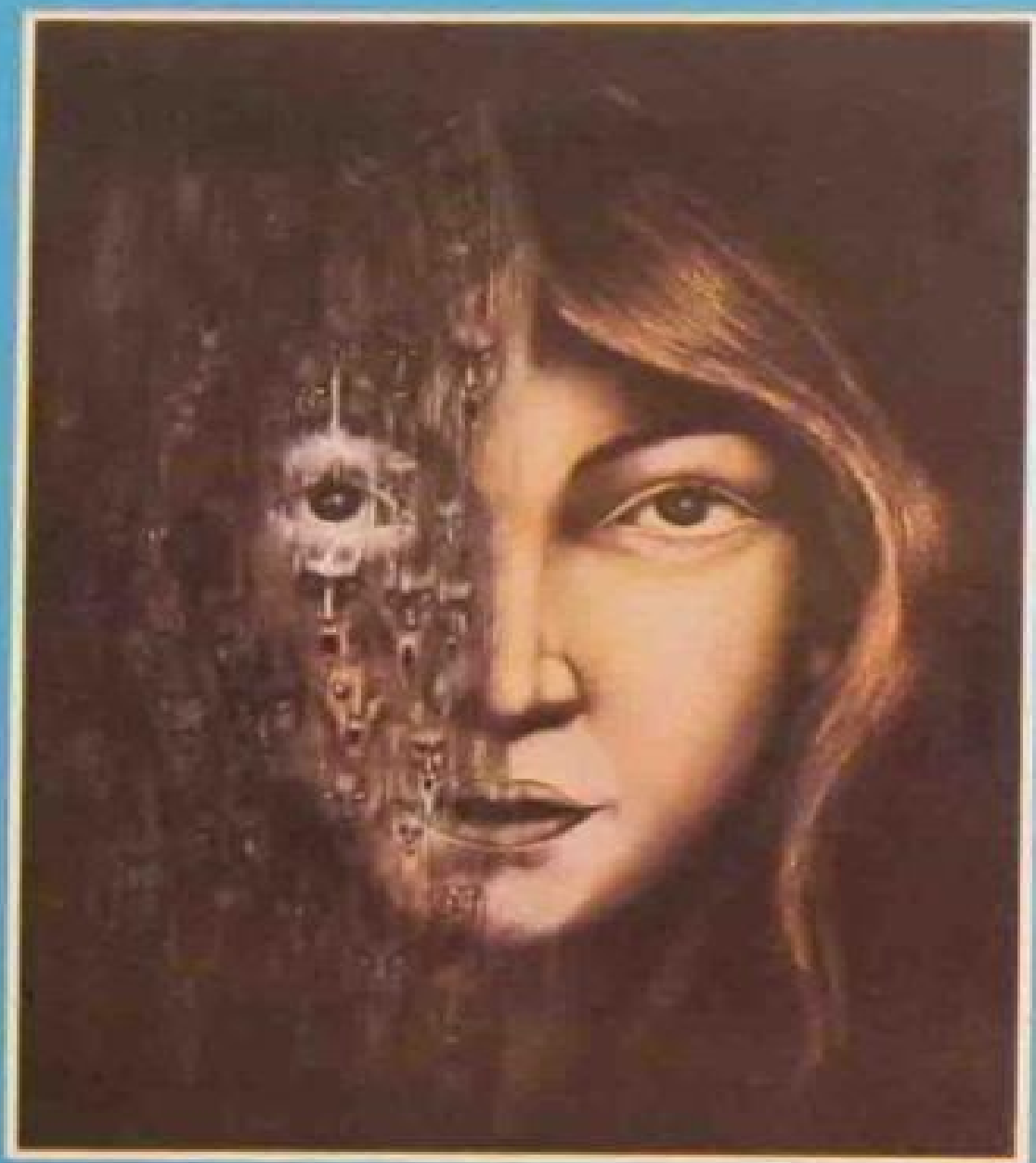

CLIVE BARKER

KNJIGA KRVI 2

Clive Barker - Knjiga krvi 2

BIBLIOTEKA ZNAK SAGITE
CLIVE BARKER – KNJIGA KRVI 2

DEYAN PASKAREWIC

ZNAK SAGITE
biblioteka književne fantastike
knjiga 25

Clive Barker
BOOKS OF BLOOD 2
Copyright 1984

Izdavači
PP "BATA"
&
IP "ZNAK SAGITE"

Za izdavače
MIODRAG DRAMIČANIN
GRADIMIR STOJAKOVIĆ

Urednik
BOBAN KNEŽEVIĆ

Preveli:
ALEKSANDRA PETKOVIĆ
ALEKSANDAR MARKO VIĆ

Clive Barker: KNJIGA KRVI 2 • Copyright za srpskohrvatsko
izdanje: Boban Knežević, 1990 • Recenzent: Predrag Vuković •
Ilustracija na naslovnoj strani: Una Woodruff • Lektor i korektor: Nina

Popov • Slog i prelom: ZNAK SAGITE • Štampa i povez: BAKAR,
Bor, 1991 • Tiraž: 3000 primeraka

Clive Barker
KNJIGA KRVI 2

PP "BATA" Beograd, 1991

Naslovi originala:

DREAD HELL'S EVENT

JACQUELINE ESS: HER WILL AND TESTAMENT

THE SKINS OF THE FATHERS

NEW MURDERS IN THE RUE MORGUE

SADRŽAJ

Užas

Pakleni događaj

Žaklin Es: poslednja volja i zaveštanje

Kože očeva

Nova ubistva u ulici Morg

Svako telo je knjiga krvi;
gde god ga otvorimo, čitamo

Posvećeno Džoniju

UŽAS

Nema tog ushićenja koje bi se moglo meriti sa užasom. Da je moguće sedeti, nevidljiv, između dvoje ljudi u nekom tramvaju, u nekoj čekaonici ili kancelariji, običan razgovor bi potrajao izvesno vreme i opet bi se vratio na tu temu. Svakako, moglo bi da se raspravlja o sasvim različitim stvarima; položaj nacije, zaludno ćaskanje o smrtnosti na putevima, poskupljenje zubarskih usluga; ali, odbacimo li metaforu, nagoveštaj, otkrićemo u srcu razgovora – strah. O prirodi Boga i mogućnosti večnog života ne diskutujemo, ali zato rado prežvakavamo bedne sitnice. Ovaj sindrom ne zna za granice; u svlačionici isto kao i u univerzitetskoj sali, ponavlja se isti ritual. Sa onom istom neizbežnošću kojom se jezik stalno vraća da ispita bolni zub, i mi se opet i opet i opet vraćamo svojim strahovima, raspredamo o njima sa pohlepnošću gladnog čoveka pred prepunim tanjirom koji se puši.

Dok je još studirao i plašio se da govori, Stivena Grejsa su naučili da priča o uzroku svog straha. U stvari ne da jednostavno govori o tome, već da analizira i secira svaki svoj nervni završetak u potrazi za najsitnijim strahovima.

Dobio je učitelja po imenu Kvejd.

Bilo je to doba gurua; njihova sezona. Po univerzitetima širom Engleske mladići i devojke su uzduž i popreko tražili ljude koje bi sledili kao jagnjad; Sliv Grejs je bio samo jedan od mnogih. Na njegovu nesreću Mesija kojeg je pronašao bio je Kvejd.

Sreli su se u studentskom klubu.

„Zovem se Kvejd“, reče čovek tik uz Stivenov lakat jer je sedeo za barom.

„Oh.“

„Ti si?..“

„Stiv Grejs.“

„Da. Ti odlaziš na predavanja iz etike, je l' tako?“

„Tako je.“

„Ne viđam te na drugim seminarima i predavanjima iz filozofije.“

„To je moj dodatni predmet za ovu godinu. Ja sam na engleskoj književnosti. Jednostavno nisam mogao da podnesem pomisao na godinu dana starogermanskog.“

„Zato si se bacio na etiku.“

„Da.“

Kvejd je naručio dupli brendi. Nije izgledao tako imućan, a dupli brendi bi Stivenu skoro osakatio finansije za sledeću nedelju. Kvejd brzo popi piće i naruči još jedno.

„Šta ćeš ti?“

Stiv je pijuckao pola krige mlakog piva koje će rasporediti na sledećih sat vremena.

„Neću ništa.“

„Ma, hoćeš.“

„Ne treba.“

„Još jedan brendi i krighu piva za mog druga.“

Stiv nije odoleo Kvejdovoj plemenitosti. Skoro litar piva unet u njegov neuhranjen sistem pomogao bi mu da ublaži dosadu predstojećeg predavanja na temu „Čarls Dickens i njegova analiza društva“. Zevnuo je na samu pomisao.

„Trebalo bi da neko napiše naučni rad o piću kao socijalnoj aktivnosti.“

Kvejd je proučavao svoje piće jedan trenutak, a zatim ga je sručio.

„Ili kao zaboravu“, reče.

Stiv ga pogleda. Možda je pet godina stariji od Stivenovih dvadeset. Kombinacija odeće koju je imao na sebi bila je zbunjujuća. Pocepane patike, sivo-bela košulja koja je videla bolje dane, a preko toga veoma skupa crna kožna jakna koja je na njemu onako visokom i mršavom ružno visila. Lice duguljasto i neupadljivo; oči vodnjikavo plave i toliko svetle da se čini da im se boja pretače u beonjače ostavljajući vidljivim samo sitne zenice iza teških naočara. Usne pune, poput Džegerovih, ali blede, suve i ne baš senzualne. Kosa, prljavo plava.

Kvejd bi mogao da bude, zaključi Stiv, neki holandski rasturač droge.

Nije nosio bedževe. Oni obično predstavljaju trenutni tok studentskih opsesija, i Kvejd kao da je bio go bez tih nagoveštaja

sopstvenih zadovoljstava. Da li je peder, ili feminista, učesnik kampanje za borbu protiv istrebljenja kitova; ili fašista vegetarijanac? Šta li je, za ime Boga?

„Trebalo je da ideš na starogermanski“, reče Kvejd.

„Zašto?“

„Zato što se ne zamaraju ocenjivanjem testova“, reče Kvejd.

Stiv nije čuo za to. Kvejd lenjo nastavi:

„Samo ih bace uvis. Ako padnu na lice – petica. Ako bude naličje – dvojka.“

Oh, pa to je vic. Kvejd je duhovit. Stiv se nasmeja, ali Kvejdovo lice osta nepomično na taj napad sopstvenog humora.

„Trebalo je da ideš na starogermanski“, reče opet. „Kome je potreban biskup Berkli? Ili Platon? Ili...“

„Ili?“

„Sve je to sranje.“

„Da.“

„Posmatrao sam te na časovima filozofije...“

Stiv poče da se pita o Kvejdovim sklonostima.

„...ti nikad ne hvataš beleške, zar ne?“

„Ne.“

„Mislio sam da si uzvišeni vernik, ili da te uopšte nije briga.“

„Nijedno ni drugo. Ja sam samo potpuno izgubljen.“

Kvejd zastenja i izvuče paklicu jeftinih cigareta. Ni to nije definitivno. Pušio si ili Goloaz ili Kernel ili ništa.

„Ovde se ne uči istinska filozofija“, reče Kvejd sa nepogrešivim izrazom prezira.

„Oh?“

„Daju nam na kašičicu Platona, ili malo Bentama – nema pravih analiza. Ona ima sva obeležja, naravno. Liči na zver: čak laiku miriše pomalo na zver.“

„Kakva zver?“

„Filozofija. Prava filozofija. To je zver, Stiven. Zar ne misliš tako?“

„Ja nisam...“

„Divlja je. Ujeda.“

Namrštio se, iznenada, prepredeno.

„Da. Ujeda“, reče.

Oh, to ga raduje. I opet, za sreću: „Ujeda.“

Stiven klimnu glavom. Nije shvatio metaforu.

„Mislim da predmet proučavanja treba da bude nešto što nas pogađa." Kvejd se zagrejavao za temu „Kako nauka osakaćuje". „Trebalo bi da osećamo strah kada se poigravamo idejama o kojima bi trebalo da se priča."

„Zašto?"

„Da smo istinski filozofi, ne bismo razmenjivali akademske viceve. Ne bismo raspravljali semantički, ne bismo koristili lingvističke trikove da sakrijemo pravo stanje stvari."

„Šta bismo radili?"

Stiv počeo da se oseća ravan Kvejdu. Samo što Kvejd nije bio raspoložen za šalu. Lice mu je bilo ukočeno. Njegove sitne zenice se smanjiše na malene tačke.

„Trebalo bi da idemo tik uz zver, Stiv, zar ne misliš? Da je rukom gladimo, mazimo, muzemo..."

„Šta... šta je ta zver?"

Kvejd se očigledno malo razbesneo zbog ovog pragmatičkog pitanja.

„To je tema svake iole vredne filozofije, Stiven. To su stvari kojih se plašimo, jer ih ne razumemo. To je mrak iza vrata."

Stiv pomisli na vrata. Na mrak. Počeo da shvata na šta je Kvejd ciljao svojim lavirintskim načinom izražavanja. Filozofija je put u razgovor o strahu.

„Trebalo bi da razgovaramo o najskrivenijim stvarima naše psihe", reče Kvejd. „Ako ne... onda... mi rizikujemo..."

Kvejda odjednom napusti govorljivost.

„Šta?"

Kvejd je zurio u praznu čašu kao da silno želi da je opet napuni.

„Želiš još jedno piće?", upita Stiv, moleći se u sebi da odgovor bude negativan.

„Šta rizikujemo?" Kvejd ponovi pitanje. „Mislim da, ako ne pođemo u potragu za tom zveri..."

Stiv shvati da sad stiže ono glavno.

„...zver će doći i naći nas."

Nema tog ushićenja koje je ravno užasu. Sve dok on pripada nekom drugom.

U narednih nedelju ili dve, Stiv se povremeno raspitivao o čudnovatom g. Kvejdu. Niko mu nije znao ime.

Niko nije bio siguran koliko mu je godina; ali je jedna od sekretarica rekla da misli da ima preko trideset, što je bilo iznenađujuće.

Njegovi roditelji, Čeril je čula kako sam priča, su mrtvi. Poginuli su, bar ona tako misli.

To je bilo sve što su ljudi znali o Kvejdu.

„Dugujem ti jedno piće“, reče Stiv, dotaknuvši Kvejda po ramenu. Izgledao je kao da su ga tukli.

„Brendi?“

„Hvala.“

Stiv poruči dva.

„Jesam li te uplašio?“

„Razmišljao sam nešto.“

„Svaki filozof bi trebalo da ga ima.“

„Šta da ima?“

„Mozak.“

Zapodenuše razgovor. Stiv nije mogao da objasni zašto je ponovo prišao Kvejdu. Čovek je bio deset godina stariji od njega, i pripadao nekom drugom intelektualnom svetu. Da bude pošten prema sebi, Kvejd ga je verovatno uplašio. Kvejdova nemilosrdna priča o zverima potpuno ga je zbunila. Ipak je hteo još; još metafora; još tog glasa bez imalo humora da mu priča kako su tutori beskorisni, a studenti slabići.

U Kvejdovom svetu nije bilo sigurnosti. Nije mu bilo stalo do stoletnih gurua, niti, sasvim izvesno, do religije. Kao da je bio nesposoban da neki sistem, bilo politički ili filozofski, posmatra bez cinizma.

Iako se retko glasno smejaio, Stiv je znao da u njegovoj viziji sveta ima gorkog humora. Ljudi su jagnjad i ovce u potrazi za pastinom. Naravno, ti pastiri su fikcije, po Kvejdovom mišljenju. Sve što postoji u tami, izvan tora, jesu strahovi ustremljeni na ovce: strahovi koji strpljivi poput kamena čekaju svoj trenutak.

U sve se može posumnjati, osim u činjenicu da užas postoji.

Kvejdova intelektualna arogancija je oživela. Stiv je ubrzo zavoleo ikonoklastičnu lakoću sa kojom je uništavao verovanja, jedno za drugim. Ponekad bi bilo bolno kada bi Kvejd sročio nepobitan argument protiv nekih Stivenovih dogmi. Ali, posle nekoliko nedelja, čak je i zvuk uništenja postao uzbudljiv. Kvejd je čupao mlado šiblje, obarao stabla, plevio strnjike. Stiv se osećao slobodnim.

Nacija, porodica, Crkva, zakon. Sve je to pepeo. Sve beskorisno. Sve je prevara, okovi i gušenje. Postojao je samo strah.

„Ja se plašim, ti se plašiš, mi se plašimo“, Kvejd je imao običaj da kaže, „on, ona ili ono se boji. Nema svesnog bića na kugli zemaljskoj koje nije bolje upoznalo strah nego otkucaje sopstvenog srca.“

Kvejdova priželjkivana žrtva koju je tek trebalo namamiti bila je još jedna studentkinja filozofije i engleske književnosti – Čeril From. Na njegove sve oštrije opaske, ona bi mu skakala pravo u oči, i dok su njih dvoje bacali drvlje i kamenje jedno na drugo, Stiv bi sedeo po strani i posmatrao spektakl. Čeril je bila, po Kvejdovim rečima, nepopravljivi optimista.

„A ti si gomila govana“, rekla bi mu kad bi se rasprava rasplamsala. „Koga je briga što se ti bojiš sopstvene senke? Mene nije. Meni je odlično.“

I izgledala je tako. Čeril From je bila kao materijalizovan bludni san, ali isuviše pametna da bi neko uopšte pokušao da joj se približi.

„Svi mi ponekad osetimo strah“, ponavljao bi joj Kvejd i svojim vodnjikavim očima napeto analizirao njeno lice, čekajući njenu reakciju, pokušavajući, Stiv je znao, da otkrije slabu tačku njenih ubeđenja.

„Ja ne.“

„Ne bojiš se? Nemaš noćne more?“

„Uopšte. Imam dobru porodicu; u mom ormanu nema kostura. Čak ni meso ne jedem, pa me ne peče savest kad prolazim pored klanice. Ne razmećem se nikakvim sranjem. Da li to znači da ne postojim?“

„To znači“, Kvejdove oči postadoše zmijoliki procepi, „to znači da skrivaš nešto veliko.“

„Opet se vraćamo noćnim morama.“

„Velikim noćnim morama.“

„Budi određeniji, definiši termine.“

„Ne mogu da ti kažem čega se ti plašiš.“

„Onda mi reci čega se ti bojiš.“

Kvejd je oklevao. „Napokon“, reče „to se ne može analizirati.“

„Ne može, dupe moje!“

I protiv volje Stivove usne se razvukoše u osmeh. Čerilino dupe se nije dalo analizirati. Jedina reakcija bila bi kleknuti i obožavati ga.

Kvejd se ponovo vratio na svoju propovedaonicu.

„Ono čega se ja plašim tiče se samo mene. U nekom širem kontekstu gubi smisao. Znaci mog straha, slike koje moj um koristi, ako hoćete, da ilustruje moj strah, ti znaci se jedva naziru u poređenju sa pravim užasom koji se nalazi u korenima moje ličnosti.“

„I ja imam slike“, reče Stiv. „Slike iz detinjstva koje me nagone da mislim na...“ Zastade; već zažalivši zbog ispovesti.

„Šta?“ upita Čeril. „Neka loša iskustva? Pad sa bicikla ili slično?“

„Možda“, reče Stiv. „Ponekad uhvatim sebe kako razmišljam o tim slikama. Ne namerno, nego samo kad nemam šta da radim. Čini mi se kao da mi se misli automatski njima vraćaju.“

Kvejd se zadovoljno promeškolji. „Upravo tako“, reče.

„Frojd je o tome pisao“, reče Čeril.

„Šta?“

„Frojd“, ponovi Čeril, koristeći ovog puta dramske elemente, kao da govori detetu. „Zigmund Frojd: mora da si čuo za njega.“

Kvejdove usne se razvukoše od neskrivenog zadovoljstva. „Materinska fiksacija ne objašnjava problem. Pravi strahovi u meni, u svima nama, su pra-personalni. Strah je postojao i pre naših prvih spoznaja o samima sebi kao jedinkama. Čak i nokat na prstu, u materici, oseća strah.“

„Sećaš se, je l' da?“ reče Čeril.

„Možda“, odgovori Kvejd, smrtno ozbiljan.

„U materici?“

Kvejd napravi nekakav poluosmeh. Stiv pomisli da taj osmeh znači: „Ja posedujem znanje koje ti nemaš.“

Bio je to čudan, neprijatan osmeh; Stiv požele da protrlja oči.

„Ti si lažov“, reče Čeril i ustade sa stolice gledajući Kvejda podozrivo.

„Možda i jesam“, reče on nenadanim manicom savršenog džentlmena.

Posle toga pretaše sa diskusijama.

Nije više bilo priče o noćnim morama, niti priče o stvarima koje šušaju po noći. Sledećih mesec dana Stiv je retko viđao Kvejd, a kad bi ga video, uvek je bio u društvu Čeril From. Kvejd je bio učitiv prema njoj, čak pun poštovanja. Nije više nosio svoju kožnu jaknu jer je njoj bio gadan miris mrtve životinje. Ta iznenadna promena u njihovom odnosu je zbunila Stivena; ali je to pripisao svom skromnom poznavanju seksa. Nije bio nevin, ali su žene za njega još predstavljale misteriju: protivurečno, i zbunjujuće.

Bio je ljubomoran, premda to ni sebi ne bi priznao. Pogađala ga je činjenica da ova jebozovna genijalka oduzima toliko vremena Kvejdu.

Bilo je tu još jedno osećanje; čudan osećaj da se Kvejd udvara Čeril iz nekih sopstvenih neobičnih razloga. Bio je siguran da seks nije Kvejdov motiv. Niti je zbog Čeriline inteligencije tako pažljiv. Ne, on je nju na neki način saterivao u ćošak; proradio je Stivov instinkt. Kvejd je stezao obruč oko Čeril From da je ubije.

Posle jedno mesec dana, Kvejd pomenu Čeril u razgovoru.

„Ona je vegetarijanka“, reče.

„Čeril?“

„Naravno, Čeril.“

„Znam, pomenula je već to.“

„Da, ali ne radi se o trenutnom hiru. To je opsesija. Ne može podneti ni da pogleda u izlog kasapnice. Neće da pipne meso, da mu oseti miris...“

„Oh“, Stiv je bio zbunjen. „Otkud to?“

„Strah, Stiv.“

„Od mesa?“

„Različito se manifestuje od osobe do osobe. Ona se plaši mesa. Kaže da je potpuno zdrava, uravnotežena. Sranje! Otkriću ja...“

„Šta ćeš otkriti?“

„Strah, Stiv.“

„Nećeš je valjda...?“ Stiv nije znao kako da izrazi svoju zabrinutost a da ne zazvuči optužujuće.

„Povrediti?“ reče Kvejd. „Ne, neću je ni na koji način povrediti. Ako joj se desi neko zlo, biće sama kriva za to.“

Kvejd je zurio u njega skoro hipnotišućim pogledom.

„Vreme je da naučimo da verujemo jedan drugom“, nastavljao je Kvejd. Nagnuo se bliže. „Između nas dvojice...“

„Slušaj, mislim da neću da čujem.“

„Moramo da dotaknemo zver, Stiven.“

„Neka đavo nosi zver! Ne želim da čujem!“ Stiv ustade kako bi slomio pritisak Kvejdovog pogleda i završio razgovor.

„Mi smo drugovi, Stiven.“

„Jesmo...“

„Onda poštuju to.“

„Šta?“

„Tišina. Ni reči.“

Stiv klimnu glavom. Nije bilo teško održati obećanje. Nije bilo osobe kojoj bi mogao da priča o svojim zebnjama, a da ne bude ismejan.

Kvejd je izgledao zadovoljno. Požurio je napred, ostavljajući Stiva koji se osećao kao da se protiv volje pridružio nekom tajnom društvu, iz kog razloga – nije umeo da objasni. Kvejd je napravio s njim pakt i to ga je nerviralo.

Sledeće nedelje je ignorisao sva predavanja i većinu seminara. Beleške nije prepisao, knjige nije pročitao, sastave nije napisao. Dva puta je bio u zgradi univerziteta, muvao se unaokolo kao obazriv miš, moleći se da ne naleti na Kvejda.

Nije trebalo da se plaši. Kad je ugledao Kvejdova povijena ramena u dnu četvrtastog dvorišta okruženog zgradama, ovaj je bio zanet razmenjivanjem osmeha sa Čeril From. Ona se smejala, zvonko, njen zadovoljan smeh se odbijao o zid odseka za istoriju. Ljubomora je sasvim napustila Stiva. I da su mu platili ne bi sad bio pored Kvejda, tako blizak s njim.

Vreme koje je proveo sam, daleko od meteža na predavanjima, daleko od krcatih hodnika, omogućilo je Stivu da pusti mozak na otavu. Misli su se vraćale, kao jezik zubu, kao nokat krasti, sopstvenim strahovima.

I detinjstvu.

Kad je imao šest godina, Stiva su udarila kola. Povrede nisu bile strašne, ali je od udara delimično ogleueo. Bilo je to veoma mučno iskustvo; nije shvatao zašto je odjednom odsečen od sveta. Bilo je to neizrecivo mučenje, dete je mislilo da će tako biti zauvek.

Jednog trenutka, život mu je bio stvaran, pun usklika i smeha, već sledećeg je bio odvojen od života, spoljni svet je postao akvarijum, pun izbuljenih riba grotesknog osmeha. Da bi bilo još gore, s vremena na vreme bi patio od onoga što su doktori nazivali tinnitus, bila je to tutnjava, odnosno zvonjava u ušima. Glava bi mu postala puna vanzemaljske buke, hućanja i zvižduka koji su poigrali poput zvučnih efekata na zvuke iz spoljnog sveta. Tada bi i u stomaku počelo da mu se tumba, a gvozdена stega bi mu se ovila oko čela, lomeći mu misli u fragmente, razdvajajući glavu od ruku, nameru od dela. Zapadao bi u paniku, potpuno nesposoban da shvati svet dok mu je u glavi zvonilo i treštalo.

Noću bi stizale najstrašnije muke. Ponekad bi se probudio u svojoj sobi koja je (pre nesreće) bila toplo utočište, jer bi se zvonjava javila i u snu.

Naglo bi otvorio oči. Bio bi sav mokar od znoja. Svest bi mu se ispunila potmulom grajom koja ga je držala pod ključem, bez nade da će prestati. Ništa nije moglo da mu umiri buku u glavi, i ništa nije, izgleda, moglo da vrati svet, govor, smeh, plače sam.

Bio je to početak, sredina i kraj užasa. Bio je apsolutno sam sa svojom kakofonijom. Zaključan u ovoj kući, u ovoj sobi, u ovom telu, u ovoj glavi, zatvorenik gluvog, slepog tela.

Bilo je skoro neverovatno. Noću, kad bi dečak plakao i ne znajući da proizvodi ikakav zvuk, ribe u vidu njegovih roditelja upalile bi svetlo i došle. Naginjale bi se nad njegov krevet, praveći grimase, formirajući ustima ružne oblike u nastojanju da pomognu. Njihovi dodiri bi ga na kraju smirili; vremenom je njegova majka naučila kako da ublaži paniku koja ga je obuzimala.

Nedelju dana pre njegovog sedmog rođendana sluh mu se vratio, poput pravog čuda. Svet se u trenu našao u žiži; život se obnovio.

Dečaku je bilo potrebno nekoliko meseci da opet poveruje svojim čulima. Još uvek bi se noću budio očekujući grmljavinu u glavi.

Ali, iako bi mu u ušima zvonilo na svaki malo jači zvuk, tako da nije mogao da odlazi na rok koncerte sa ostalim studentima, jedva da je više osećao nedostatak sluha.

Sećao se, naravno. Veoma dobro. Mogao je ponovo da se priseti osećanja panike; gvozdenog obruča oko glave. Bilo je tu još ostataka straha, tame, samoće.

Najzad, zar nije svakog strah da ostane sam? Da bude potpuno sam.

Stiv je sad bio obuzet još jednim strahom.

Kvejd.

U pijanom stanju je pričao Kvejdu o svom detinjstvu, o gluvoći, o noćnim morama.

Kvejd je znao za njegovu slabost: slobodan je bio put u središte Stivovog straha. Oružje je u njegovim rukama, ako zatreba. Možda je to bio razlog Stivove odluke da ne razgovara sa Čeril (da bi je opomenuo, da li je to želeo?) i svakako je to bio razlog što je izbegavao Kvejda.

Čovek je na izvestan način izgledao zlobno. Ni manje ni više. Ličio je na čoveka koji čuva zlobu duboko, duboko u sebi.

Možda je posle ta četiri meseca posmatranja bezglasnih ljudi, Stiv postao osetljiviji na tanane, površne poglede, podrugljive osmehe i smeškanja što preleću preko ljudskih lica. Znao je da je Kvejdov život lavirint, na njegovom licu bila je urezana komplikovana mapa od hiljadu jedva приметnih izraza.

Sledeća faza Stivovog pronicanja u Kvejdov tajni svet nije započela ni u narednih tri i po meseca. Univerzitet je bio zatvoren zbog letnjeg raspusta, a studenti su otišli svojim putem. Stiv je, kao i obično, preko leta radio u očevoj štampariji; vreme mu je sporo prolazilo, bio je iscrpljen fizički, ali mu je sve to bilo nepobitno olakšanje. Bilo mu je dosta studentskog života, preplavio mu je glavu rečima i mislima. Žestok rad u štampariji brzo ih je odagnao, sređujući zbrku u njegovoj glavi.

Mirno je provodio vreme; jedva da je pomislio na Kvejda.

Vratio se na fakultet krajem septembra. Još uvek je bilo malo studenata u dvorištu. Većina predavanja neće započeti pre naredne nedelje; vladala je neka melanholična atmosfera bez onog ubičajenog mladalačkog bunta, flertovanja i verbalnog nadmetanja.

Stiv je bio u biblioteci da bi došao do nekih važnih knjiga pre nego što ih se dočepaju ostali studenti iz grupe. Knjige su prava retkost na početku godine, ističu se liste, a na skriptarnici se nalaze naslovi potrebnih knjiga. Te preko potrebne knjige bi svake godine, bez izuzetka, stizale dva dana posle seminara na kojem se raspravljalo o

dotičnom piscu. Te, poslednje godine, Stiv je bio izabran da juri kopije seminarskih radova koji su se nalazili u biblioteci.

Poznati glas progovori.

„Poranio si s poslom.”

Stiv podiže pogled da sretne Kvejdove kao čiode sitne oči.

„Impresioniran sam, Stiv.”

„Čime?”

„Tvojim poslovnim entuzijazmom.”

„Oh.”

Kvejd se nasmeši. „Šta tražiš?”

„Nešto o Bentamu.”

„Ja imam „Principe morala i zakonodavstva”. Hoće li ti to pomoći?”

Bila je to zamka. Ne: apsurdno je. Nudio je knjigu. Kako bi taj jednostavni gest mogao da bude zamka?

„Razmisli”, osmeh se raširi, „mislim da je to kopija iz biblioteke. Daću ti je.”

„Hvala.”

„Jesi li se lepo proveo na raspustu?”

„Da, hvala. A ti?”

„Poprilično.”

Osmeh mu se istopi u tanku liniju ispod njegovih...

„Pustio si brkove.”

Bio je to bolestan primerak istih. Tanki, kao zakrpljeni, prljavo plavi, tumarali su ispod Kvejdovog nosa kao da traže izlaz sa tog lica. Kvejd je blago pocrveneo.”

„Je li to zbog Čeril?”

Sad je sasvim pocrveneo.

„Pa...”

„Izgleda da si se stvarao lepo proveo na raspustu.”

Stid je bio potisnut.

„Imam par divnih fotografija”, reče Kvejd.

„Kakvih?”

„Snimci sa odmora.”

Stiv nije mogao da veruje svojim ušima. Da li je to Čeril From ukrotila Kvejda? Snimci sa odmora?

„Nećeš verovati kad ih budeš video.”

U Kvejdovom pristupu bilo je nečeg nalik ponašanju Arapina koji prodaje pornografske razglednice. Kakve li su do đavola te slike? Čeril kako čita Kanta?

„Nisam te zamišljao kao fotografa?”

„Fotografija mi je postala strast.”

Cerio se dok je izgovarao „strast”. Teško se moglo suzbiti oduševljenje u glasu. Blistao je od zadovoljstva.

„Moraš da dođeš da ih vidiš.”

„Ja...”

„Večeras. Da ujedno uzmeš Bentama.”

„Hvala.”

„Iznajmio sam kuću. Iza ugla, kod porodilišta, u ulici Pilgrim. Broj 64. Možeš posle devet?”

„Mogu. Hvala. Ulica Pilgrim.”

Kvejd klimnu glavom.

„Nisam znao da u ulici Pilgrim ima kuća u kojima se može stanovati.”

„Broj 64.”

Ulica Pilgrim je bila na kolenima. Većina kuća bila je ruinirana. Nekoliko ih je bilo u fazi raspadanja. Unutrašnji zidovi su bili neprirodno izloženi, videle su se ružičaste i bledozelene tapete, kamini su sa gornjih spratova visili nad provalijama od cigli. Stepenice koje vode niotkuda nigde i nazad.

Broj 64 se držao na svojim nogama. Čitavi nizovi kuća sa obe strane bili su srušeni i odneti buldožerom, tako da je sad tu ostala pustoš od polomljenih cigala i prašine koju je nekoliko strukova snažnog i podivljalog korova pokušavalo da nastani.

Jedan tronogi beli pas je patrolirao svojom teritorijom duž prednje strane broja 64, ostavljajući mokre tragove u pravilnim vremenskim intervalima kao obeležje svog poseda.

Kvejdova kuća, premda bi se teško mogla nazvati lepom, ipak je više asocijala na dobrodošlicu nego okolna pustoš.

Pili su neko loše crno vino koje je Stiv doneo i pušili travu. Kvejd je bio veseliji nego ikad. Pričao je o običnim stvarima umesto o strahu; smeja se povremeno, čak je ispričao neki mastan vic. Iznutra je kuća bila gola, skoro spartanska. Nije bilo slika po zidovima, niti bilo

kakvih ukrasa. Kvejdove knjige, a bilo ih je bukvalno na stotine, u gomili su stajale na podu bez nekog reda koji bi Stiv mogao da utvrdi. Kuhinja i kupatilo su bili primitivni. Kompletna atmosfera bila je kao u manastiru.

Posle par sati provedenih u ćaskanju, Stiv nije odoleo radoznalosti.

„Gde su ti letnji snimci?” reče svestan da guta reči, ali nije mario za to.

„O, da. Moj eksperiment.”

„Eksperiment?”

„Iskreno da ti kažem, Stiv, nisam siguran da ću ti ih pokazati.”

„Zašto ne?”

„Radi se o ozbiljnim stvarima, Stiv.”

„A ja nisam spreman za ozbiljne stvari, je l'?”

Stiv je osetio kako Kvejd primenjuje taktiku koja je bila providna.

„Nisam rekao da nisi spreman...”

„O čemu se radi, zaboga?”

„O slikama.”

„Čijim?”

„Sećaš se Čeril?”

Čeriline slike. Ha.

„Kako da ne.”

„Neće se vratiti ovog polugodišta.”

„Oh.”

„Došla je do jednog otkrića.”

Kvejd je razrogačio oči kao aždaja.

„Kako to misliš?”

„Uvek je bila tako mirna, zar ne?” Kvejd je o njoj pričao kao da je umrla. „Mirna, hladnokrvna i sabrana.”

„Da, pretpostavljam.”

„Kučka jedna. Sve što je htela bilo je žestoko jebanje.”

Stiv se glupo smeškao, poput deteta, na Kvejdovu bezobraznu priču. Malo se šokirao; to je kao da vidiš svog učitelja kako mu visi patka kroz otvoren šlic.

„Provela je deo raspusta ovde.”

„Ovde?”

„U ovoj kući.”

„Znači svidela ti se?”

„Ma, to je jedna krava, glupača. Ona je uobražena, u stvari je slaba, glupa. A ne bi dala, ne bi dala ni za šta na svetu.”

„Misliš ne bi se tucala?”

„Ma jok, smakne ta gaće dok si rek'o keks. Svoje strahove ne bi dala...”

Opet ista stara pesma.

„Ali ubedio sam je, sve u svoje vreme.”

Kvejd izvuče jednu kutiju iza gomile filozofskih knjiga. U njoj je bio svežanj crno-belih fotografija uvećanih na dvostruku veličinu razglednice. On Stivu pruži prvu.

„Zaključao sam je, znaš, Stiv.” Kvejd je bio bez emocija kao da čita novine. „Da joj pokažem šta je strah, bar malo.”

„Kako to misliš 'zaključao si je'?”

„Tamo gore.”

Stiv se začudi. Začu zvonjavu u ušima, vrlo tiho. Od lošeg vina uvek bi mu zvonilo u ušima.

„Zaključao sam je gore”, reče ponovo Kvejd, „kao eksperiment. Zato sam i uzeo ovu kuću. Nema šanse da čuju.”

Nema suseda da čuju, ali šta? Stiv pogleda zrnastu fotografiju u ruci.

„Skrivena kamera”, reče Kvejd, „nikad nije saznala da sam je slikao.”

Fotografija Jedan predstavljala je malu, neuglednu sobu sa nešto nameštaja.

„To je ta soba. Na vrhu kuće. Topla. Čak zagušljiva. Bez buke.”

Bez buke.

Kvejd pruži fotografiju Dva.

Ista soba. Samo je sada većina nameštaja uklonjena. Vreća za spavanje stoji uza zid. Sto. Stolica. Gola sijalica.

„Tako sam je za nju uredio.”

„Liči na ćeliju.”

Kvejd se promisekolji.

Fotografija Tri. Ista soba. Na stolu bokal vode. U uglu sobe – kofa, nemarno pokrivena peškirom.

„Za šta je kofa?”

„Morala je da piša.”

„Da.”

„Bila je opskrbljena svim potrepštinama“, reče Kvejd. „Nisam nameravao da je srozam na nivo životinje.“

Čak i ovako pijan, Stiv je zapazio Kvejdov zaključak. On nije nameravao da je sroza na nivo životinje. Ipak...

Fotografija Četiri. Na stolu, na neprimernom tanjiru parče mesa. Kost viri iz njega.

„Govedina“, reče Kvejd.

„Ali ona je vegetarijanka.“

„Jeste. Lagano je posoljena, dobro kuvana, fina govedina.“

Fotografija Pet. Isto. Čeril je u sobi. Vrata su zatvorena. Ona ih šutira; stopalo i pesnica i lice su nejasna mrlja besa.

„Smestio sam je u sobu oko pet ujutru. Spavala je. Preneo sam je preko praga. Baš romantično. Nije znala šta se događa.“

„Tamo si je zaključao?“

„Naravno. Eksperiment.“

„Ništa nije znala o tome?“

„Pričali smo o strahu, znaš me. Znala je šta hoću da otkrijem. Znala je da želim zamorče. Uskoro je shvatila. Ukapirala je šta smeram pa se smirila.“

Fotografija Šest. Čeril sedi u uglu sobe. Razmišlja.

„Mislim da veruje da će me nadmašiti u čekanju.“

Fotografija Sedam. Čeril gleda goveđu nogu na stolu.

„Fina sličica, zar ne? Vidi joj gađenje na licu. Mrzi čak i miris kivanog mesa. Tada, naravno, nije bila gladna.“

Osam: spava.

Devet: piša. Stiv se oseti nelagodno posmatrajući devojkicu koja se raskrečila nad kofom, a gaćice joj spuštene do članaka. Tragovi suza na licu.

Deset: pije vodu iz bokala.

Jedanaest: opet spava u dnu sobe, sklupčana kao fetus.

„Koliko je provela u sobi?“

„Do ovog snimka – četrnaest sati. Vrlo brzo je izgubila pojam o vremenu. Svetlost se nije menjala, vidiš. Njen unutrašnji časovnik se ubrzo sjebao.“

„Koliko dugo je ostala u sobi?“

„Do kraja eksperimenta.“

Dvanaest: probudila se, obilazi oko mesa na stolu, uhvaćena je u trenutku dok ga kradomice gleda.

„Ovo je napravljeno sledećeg jutra. Ja sam spavao; kamera je i dalje pravila snimke na svakih petnaest minuta. Vidi joj oči...”

Stiv još približi sliku. Videlo se očajanje na njenom licu: unezvereni, divlji pogled. Zurila je u meso kao da pokušava da ga hipnotiše „Izgleda bolesno.”

„Samo je umorna. Dosta je spavala, izgleda da je i to iscrpljivalo. Sad ne zna da li je noć ili dan. I gladna je, naravno. Tu je već dan i po. Liči na kokicu.”

Trinaest: opet spava, sklupčana kao lopta, kao da bi samu sebe da proguta.

Četrnaest: pije vodu.

„Zamenio sam bokal dok je spavala. Čvrsto je spavala: mogao sam da skačem po sobi, ne bih je probudio. K'o zaklana.”

Nacerio se. Lud je, pomisli Stiv, lud čovek.

„O bože, kako je tamo zaudaralo. Znaš kako žene smrde ponekad; nije to znoj nego nešto sasvim drugo. Težak miris mesa. Krvi. Bio joj je početak ciklusa. Nisam to planirao.”

Petnaest: dodiruje meso.

„Tu je pukla”, reče Kvejd trijumfalnim glasom. „Tu počinje strah.”

Stiv je pomno proučavao fotografije. Detalji nisu bili najjasniji, ali se videlo da ta hladnokrvna cura pati, bilo je to očigledno. Na licu se videla nedoumica dok je doticala hranu: želja i odbijanje.

Šesnaest: opet je bila na vratima, bacala se o njih udarajući svakim delom tela. Usta su joj postala crna mrlja od srdžbe, vrištala je.

„Uvek bi se na kraju obraćala meni, kad god bi morala da se suoči s mesom.”

„Koliko je već tu?”

„Stižemo do trećeg dana. Gledaš sad gladnu ženu.”

To nije bilo teško otkriti. Na sledećoj fotografiji stajala je još uvek na sredini sobe odvrćući pogled od iskušenja na stolu, celo telo joj je bilo napeto od nedoumice.

„Ti je moriš glađu.”

„Može sasvim lako da izdrži deset dana bez hrane. Post je česta pojava u civilizovanim zemljama, Stiv. Šezdeset posto Britanaca ima višak kilograma. I ona je bila predebela.”

Osamnaest: ona sedi, debela devojka, u uglu sobe, plače.

Negde u ovo vreme je počela da halucinira. Samo mali mentalni tikovi. Misli da ima nešto u kosi, ili na ruci. Viđao sam je kako zuri ni u šta.

Devetnaest: pere se. Gola je do pojasa, grudi su joj teške, lice ispijeno. Meso ima tamniju boju nego na prethodnim fotografijama.

„Redovno se prala. Nikad nije prošlo dvanaest sati a da se ne opere od glave do pete.”

„Meso izgleda...”

„Staro?”

„Tamno.”

„Prilično je toplo u sobici; a ima i nekoliko muva. Pronašle su meso i položile jaja. Da, i fino se razmnožavaju.”

„Je li to deo plana?”

„Naravno. Ako je odbijala sveže meso, štali će tek biti kad istruli? To je suština njene dileme, zar ne? Što više čeka, to joj data hrana postaje odvratnija. Ona je sad u klopki sopstvenog straha od mesa s jedne strane i straha od smrti s druge. Kojem će dati prednost? I Stiv je sad bio u klopki.

S jedne strane ova šala je već otišla predaleko, a Kvejdov eksperiment je postao vežba iz sadizma. S druge strane želeo je da sazna kad će se sve ovo završiti. Izlišno je reći da je bilo fascinantno posmatrati kako ova žena pati.

Na sledećih sedam fotografija – dvadeset, dvadeset jedan, dva, tri, četiri, pet i šest ponavljao se isti krug. Spavanje, pranje, pišanje, gledanje mesa, spavanje, pranje, pišanje...

A onda dvadeset sedam.

„Vidiš?”

Ona uzima meso.

Da, uzima ga, lice joj je slika užasa. Govedina je bajata, vide se i jaja mušica. Grozno.

„Zagrizla je.”

Sledeća fotografija: lice joj uranja u meso.

Stiv je skoro osetio njegov crvljivi ukus u ustima. Osetio je i smrad i trulež na jeziku. Kako je mogla?

Dvadeset devet: povraća u kantu u uglu sobe.

Trideset: sedi i gleda u sto. Prazan je. Bokal s vodom je tresnula o zid. Tanjir je smrskan. Govedina je na podu, sluzavo degenerisana.

Trideset jedan: spava. Ruke su joj upletene oko glave.

Trideset dva: stoji. Gleda opet u meso kao da mu prkosi. Glad joj se vidi na licu. I gađenje.

Trideset tri. Spava.

„Koliko je prošlo?" upita Stiv.

„Pet dana. Ne, šest."

Šest dana.

Trideset četiri. Ponižena je, očigledno je da se baca o zid. Možda udara glavom, Stiv nije bio siguran. Nije hteo da pita. Deo njega nije ni hteo da zna.

Trideset pet: opet spava, ovog puta ispod stola. Vreća za spavanje je iscepana u komadiće. Dronjci i krpe prekrivaju sobu.

Trideset šest: govori ispred vrata, kroz ključaonicu, mada zna da neće dobiti odgovor.

Trideset sedam: jede pokvareno meso.

Sedi mirno ispod stola, kao praistorijski čovek u pećini i gura prstima meso. Lice joj je opet bez izraza; celokupna njena energija usredsređena je na ovaj trenutak. Jesti. Jesti dok glad ne prestane, dok ne prođe agonija u utrobi i bol u glavi.

Stiv je zurio u fotografiju.

„Iznenaduje me", reče Kvejd, „kako se brzo predala. U početku je bila odlučna. Monolog na vratima je bio mešavina straha i izvinjenja. A zatim se slomila. Tek tako. Opružila se ispod stola i pojela meso. Samo su kosti ostale, kao da je pojela prvoklasni odrezak."

Trideset osam: spava. Vrata su otvorena. Svetlost prolazi kroz njih.

Trideset devet: soba je prazna.

„Kuda je otišla?"

„Smandrljala se niz stepenice. Ušla je u kuhinju i popila nekoliko čaša vode. Sedela je jedno tri-četiri sata na stolici, bez reči."

„Jesi li pričao s njom?"

„Recimo. Kad je počela da se vraća u stvarnost. Eksperiment je bio gotov. Nisam hteo da je povredim."

„Šta je rekla?"

„Ništa."

„Ništa?"

„Baš ništa. Dugo sam mislio da nije ni svesna mog prisustva u sobi. Onda sam skuvao malo krompira. Jela je.“

„Nije pokušala da zove policiju?“

„Nije.“

„Nije bila besna?“

„Ne. Znala je šta sam uradio i zbog čega. Nije bilo unapred planirano, ali pričali smo o sličnim eksperimentima, onako uopšteno. Vidiš da joj ništa nije bilo. Samo je malo oslabila, ništa više.“

„Gde je sad?“

„Otišla je dan kasnije. Ne znam kuda.“

„I šta sve to dokazuje?“

„Možda ništa. Ali je to bio zanimljiv početak mog istraživanja.“

„Početak? To je bio samo početak?“

Bilo je gnušanja u Stivovom glasu.

„Stiv...“

„Mogao si da je ubiješ!“

„Nisam.“

„Mogla je da poludi. Da zauvek pomeri pameću.“

„Možda. Ali ne verujem. Ona je osoba jake volje.“

„Ali, uspeo si da je slomiš.“

„Da. Bila je to avantura na koju je bila spremna. Pričali smo o direktnom suočavanju sa strahom. Ja sam se našao pri ruci i obezbedio joj ga. Ništa posebno.“

„Ti si je na to primorao. Ne bi inače pristala.“

„Tačno. Stekla je znanje.“

„Znači, ti si sad učitelj?“

Stiv bi voleo da je mogao da izbací prizvuk sarkazma u glasu. Ali nije mogao. Sarkazam, bes i malo straha.

„Da, ja sam učitelj“, odgovori Kvejd, gledajući Stiva iskosa, ne direktno. „Ja ljude učim strahu.“

Stiv je zurio u pod.

„Jesi li zadovoljan svojim podučavanjem?“

„I onim što sam naučio. A naučio sam. Veoma uzbudljiv projekt: istraživanje sveta strahova. Naročito na inteligentnim bićima. Racionalizacija...“

Stiv ustade. „Ne želim više da slušam.“

„Oh? U redu.“

„Imam predavanja rano ujutru.“

„Ne.“

„Molim?“

Oklevao je.

„Ne. Nemoj još da ideš.“

„Zašto?“ Srce mu brže zakuca. Plašio se Kvejda. Nikad nije razmišljao u kolikoj meri.“

„Imam još neke knjige da ti dam.“

Stiv oseti kako mu lice obliva rumenilo. Lagano. Šta je pomislio u trenutku? Da će ga Kvejd oboriti jednim ragbi zahvatom i početi da eksperimentiše sa njegovim strahovima.

Ne. Idiotske misli.

„Imam jednu Kirkegorovu knjigu, svideće ti se. Tamo je, gore. Vraćam se za dva minuta.“

Smešeći se, Kvejd napusti sobu.

Stiv leže na bok i stade ponovo da prebira po fotografijama. Najviše ga je fascinirala ona na kojoj Čeril prvi put uzima pokvareno meso. Takav izraz nije viđao na licima žena koje je poznavao. Bila je na njemu urezana sumnja, zbunjenost i ogroman...

Užas.

Bila je to Kvejdova reč. Prljava reč. Bestidna reč od one noći kad je započela tortura nevine devojkice.

Na trenutak Stiv pomisli na izraz sopstvenog lica dok je zurio u fotografiju. Ima li te iste zbunjenosti na njegovom licu? I možda malo straha u iščekivanju odlaska.

Čuo je neki šum iza sebe, isuviše tih da bi bio Kvejd.

Ukoliko se ne prikrada.

O Bože, ukoliko se ne...

Komad hloroformom natopljene tkanine čvrsto se pilepi na Stivova usta i nos. Udahnio je protiv volje i isparenje mu zagolica sinuse, a na oči grunuše suze.

Grumen crnila pojavi se u uglu sveta, izvan vidokruga, i poče da se širi u ritmu sve bržih otkucaja srca.

Usred glave je mogao da razazna Kvejdov glas kao kroz maglu. Dozivao ga je.

„Stiven.“

I opet.

„...iven.“

„...ven.“

„...en.“

Mrlja je postala svet. Svet je bio crn, nestao je. Iz vidika. Iz svesti. Stiv mlitavo pade među fotografije.

Kad se probudio nije shvatio da je pri svesti. Svuda je bio mrak, na sve strane. Ležao je budan oko sat vremena, širom otvorenih očiju, dok nije shvatio da su otvorene.

Da proveri stanje, pomerio je prvo ruke i noge, zatim glavu. Nije bio vezan kako je očekivao, osim za levi članak. Zgulio je kožu kad je pokušao da se pomeri malo dalje.

Pod ispod njega bio je veoma neudoban, i kad ga je pobliže ispitao dlanom utvrdio je da leži na nekoj vrsti ogromne rešetke sa metalnim šipkama. Njena pravilna struktura prostirala se u svim pravcima, gde god da pomeri ruku. Posegnuo je između rešetaka i ništa nije napipao. Samo prazan prostor.

Prve infra-crvene fotografije Stivenovog zatočeništva koje je Kvejd primio prikazivale su njegovo istraživanje. Kao što je Kvejd i očekivao, subjekt je bio potpuno racionalan u ovoj situaciji. Bez hysterisanja. Bez psovki. Bez suza. Bio je to izazov. Tačno je znao šta se događa; logično je reagovao. Biće mnogo teže slomiti njega nego Čeril.

A koliko će samo dragoceniji biti rezultati kad i on pukne. Hoće li mu otvoriti dušu, da je Kvejd vidi i dodirne? Bilo je toliko toga, u samom čoveku, što je hteo da prouči.

Postepeno se Stivove oči privikoše na tamu.

Bio je zatvoren u nešto što je ličilo na šaht. Bio je, utvrdio je, oko šest metara širok i potpuno okrugao. Da li je to tunel ili podzemna radionica? Stiv pokuša da stvori u glavi mapu regiona oko ulice Pilgrim, trudeći se da tačno utvrdi mesto na koje ga je Kvejd doveo. Nikako nije uspevao da se nađe.

Nigde.

Bio je izgubljen na mestu koje nije mogao da utvrdi niti da prepozna. Šaht nije imao čoškove da bi pogled mogao na njih da

usredsredi; niti su zidovi nudili pukotine ili rupe gde bi mogao da sakrije svoju svest.

I još gore, ležao je raširenih ruku i nogu na rešetki, viseći nad šahtom. Pogledom nije mogao da uhvati tamu ispod sebe: izgledalo je da šaht možda i nema dna. Lanac na nozi i ova tanka rešetka bili su između njega i pada.

Zamislio je sebe kako balansira pod praznim crnim nebom, a iznad beskrajne tame. Vazduh je bio vruć i ustajao. Odmah je sušio suze koje su mu odjednom grunule na oči te ih načiniše lepljivim. Počeo je da doziva u pomoć, kad su suze presušile, ali je mrak lako progutao reči. Promukao od vikanja, opet se opružio preko rešetaka. Nije mogao a da ne zamišlja kako se tama ispod gvođenog kreveta prostire u nedogled. Apsurdno je, naravno. Ništa se ne prostire u nedogled, reče glasno. Ništa ne traje večno.

Pa ipak, nikad se ne zna. Ako propadne u apsolutno crnilo, može da pada, pada i pada, a da ne ugleda dno šahta. Iako je pokušavao da prizove neke vesele slike, njegov um je video samo telo koje propada kroz taj užasni šaht, i na par centimetara od tela dno o koje će se raspući a da ga prethodno ne vidi, da ga mozak ne registruje.

Dok ne udari.

Hoće li ugledati svetlost kad mu glava pukne? Hoće li shvatiti, u trenutku kad mu telo postane đubre, zašto je živio i umro?

Zatim pomisli: Kvejd se ne bi usudio. „Ne bi se usudio!“ vrištao je. „Ne bi se usudio!“

Mrak je gutao reči. Čim bi ih izgovorio, činilo mu se da ni glasa nije pustio.

A zatim druga misao: prava zloća. Recimo da je Kvejd pronašao ovaj kružni pakao baš za njega, da nikada ne bude pronađen ni otkriven, nikada. Možda je hteo da izvede eksperiment do samog kraja.

Do samog kraja. Smrt je na kraju. Zar to ne bi bio poslednji Kvejdov eksperiment? Posmatranje čoveka koji umire: posmatranje straha od smrti, glavne žile užasa, njeno približavanje. Sartr je rekao da niko nikada ne može da spozna sopstvenu smrt. Ali spoznaja smrti drugih izbliza, posmatranje vratolomija mozga da izbegne gorku istinu – to je suština prirode smrti, zar ne? To na neki način čoveka priprema za

sopstvenu smrt. Proživljavati tuđ strah, poput namesnika, to je najpametniji, najsigurniji način dodirivanja zveri.

Da, pomisli, Kvejd bi mogao da me ubije; iz sopstvenog straha.

Bila je to gorka satisfakcija – to je Kvejd, nemilosrdni eksperimentator, samozvani učitelj, čovek na mukama jer mu lični strahovi postaju sve veći.

Satima je tako razmišljao. Mozak mu je grozničavo radio u tami, ali nekontrolisano. Utvrdio je da mu je teško da održi tok misli duže vreme. Misli su mu bile poput ribe, male brze ribe što se izmigolji iz ruku čim je uhvatiš.

A iznad svega je bila svest o tome da mora da nadigra Kvejda. To je izvesno. Mora da ostane priseban i da se pokaže kao beskoristan subjekat Kvejdovih analiza.

Fotografije su prikazivale Stivena kako leži na podu zatvorenih očiju, blago namrštenog lica. Paradoksalno za tu priliku, ali i osmeh bi mu preleteo preko usana. Ponekad bi bilo teško razlikovati da li spava ili je budan, da li razmišlja ili sanja.

Kvejd je čekao.

Kad Stivenove oči počnu da trepere ispod kapaka, to je siguran znak da spava. Tad je vreme, dok subjekat spava, da se pokrene točak sprave za mučenje...

Stiv se probudio kršeći ruke. Primetio je činiju s vodom na tanjiru ispred sebe; i drugu činiju mlake neslane kaše. Sve je pojeo i popio sa zahvalnošću.

Kad je pojeo, registrovao je dve stvari. Prvo, da je buka koju je pravio prilikom jela bila preglasna; i drugo, da je osećao neku stegu, pritisak oko čela.

Fotografije su prikazivale Stivena kako nespretno pokušava da dohvati glavu. Neka sprava ga je okovala, zarobila. Duboko u uši stavila mu čepove, sprečavajući da i najmanji zvuk dopre do njih.

Fotografije su prikazivale zbunjenost. Zatim bes. A onda strah.

Stiv je ogluveo.

Sve što je mogao da čuje bilo je bučanje u glavi. I cvokotanje zuba. Mljakanje i gutanje. Zvuci su odjekivali u ušima kao pucnji.

Suze navališe. Šutnuo je rešetku, ali nije čuo zvuk udaranja đona o metal. Vrištao je sve dok nije osetio kao da mu grlo krvvari. Nije čuo nijedan od svojih vrisaka.

Počinjala je panika.

Fotografije su prikazivale njeno rađanje. Lice mu je bilo crveno. Oči širom otvorene, grimasa otkriva zube i desni.

Ličio je na prestravljenog majmuna.

Nagruše sva ona poznata osećanja iz detinjstva. Upamtio ih je kao lica starih neprijatelja; vreli dlanovi, znoj, mučnina. U očajanju zgrabi činiju punu vode i pljusnu je preko lica. Šok od hladne vode momentalno ga je odvratio od penjanja stepenicama panike. Ponovo je legao na pod, opružio se i ponavljao sebi da diše duboko i ravnomerno.

Opusti se, opusti se, opusti se, izgovarao je glasno

Mogao je da čuje samo pomeranje jezika. I kako sline sporo cure niz nosne šupljine sužene panikom, i blokiraju mu uši. Sad je mogao da razazna i fino, fino zujanje među ostalim zvucima. Zvuk sopstvenog mozga...

Ličilo je na zujanje praznog prostora između dve stanice na radiju, bilo je to ono isto osećanje delovanja anestezije, onaj isti šum u ušima kad se tone u san.

Ruke su mu se još nervozno tresle, i bio je jedva svestan da kida manžetne, ravnodušan što mu ivice gule kožu na zglobovima.

Na fotografijama su sve ove reakcije bile detaljno zabeležene. Njegov rat protiv histerije: njegovi patetični pokušaji da se oslobodi straha. Suze. Krvavi zglobovi na rukama.

Najzad, iscrpljenost pobedi paniku; kako se često događalo u detinjstvu. Koliko je samo puta zaspao sa slanim ukusom suza u nosu i ustima, nesposoban za dalju borbu?

Naprezanje je samo pojačalo bučanje u glavi. A sada ga je mozak opominjao, ne uspavankom, već zviždanjem i hučanjem, da je vreme za spavanje.

Zaborav je dobar.

Kvejd je bio razočaran. Bilo je jasno, na osnovu brzine promena u ponašanju, da će se Stiven Grejs zaista brzo slomiti. U stvari, kao da je slomljen, a prošlo je samo par sati eksperimenta. A Kvejd se uzdao u Stivena. Mesecima je pripremao teren, a izgleda da će subjekt poludeti pre nego što išta oda.

Jedna reč, jedna jedina reč bila je sve što je Kvejd čekao. Mali znak. Ili još bolje, nešto što nagoveštava rešenje, nešto kao amajlija

isceljenja, čak molitva. Možda na usne dolazi ime nekog Spasitelja, kada se ličnost gubi u ludilu. Mora da postoji nešto.

Kvejd je čekao kao lešinar koji vreba neki pokolj i odbrojava minute do konačne smrti, nadajući se dobrom zalogaju.

Stiv se probudio s licem na rešetki. Vazduh je bio još bajatiji, a metalne šipke su mu se žarile u obraze. Bilo mu je pretoplo i neudobno.

Još je ležao, pustio je da mu se oči opet priviknu na okolinu. Rešetke su se u finoj perspektivi susretale sa zidom šahta. Jednostavna mreža ukrštenih šipki učini mu se lepa. Da, lepa. Pratio je linije tamo-amo, dok se nije umorio od te igre. Pošto mu je bilo dosadno, opet je prilegao, osetivši vibracije šipki pod sobom. Da možda ne popuštaju?

Kao da se ljuljaju kad se pomeri.

Vruć i znojav, Stiv otkopča košulju. Pljuvačka mu se zadržala na bradi, ali nije mario da je obriše. Pa šta ako je balav? Ko će videti?

Do pola je skinuo košulju i jednom nogom skinuo cipelu s druge.

Cipela: rešetka: pad. Lagano, njegov mozak uspostavi vezu. Ustade. Sirota cipela. Pašće. Skliznuće među prečage i biće izgubljena. Ali ne. Zaustavila se između dve šipke; mogao bi još i da je spasi ako pokuša.

Posegnu za svojom sirotom, jadnom cipelom, ali su se od njegovog pokreta šipke pomerile.

Cipela poče da klizi.

„Molim te“, stade da je preklinje, „nemoj da padneš.“ Nije hteo da izgubi svoju lepu cipelu, svoju dragu cipelu. Ne sme da padne. Ona ne sme da padne.

Kad se ispružio da je dohvati, ona se nakrivi vrhom na dole i pade u tamu.

Zbog gubitka on ispusti krik koji nije mogao da čuje.

Oh, kad bi samo mogao da čuje kako cipela pada; da broji sekunde njenog silaska; da čuje udarac o dno šahta. Bar bi znao koliko će dugo morati da pada do smrti.

Nije više mogao da izdrži. Okrenu se na stomak i proturi ruke kroz rešetke, vičući: „Idem i ja! Idem i ja!“

„Jedva je čekao da padne, u mrak, u tužnu tišinu. Želeo je da pođe za svojom cipelom niz mračni šaht u smrt i da završi celu ovu igru jednom zasvagda.

„Idem i ja! Idem! Idem!" vrisnu. Ozbiljno se pomolio.

Šipka pod njim popusti.

Nešto se slomilo. Pukla je poluga, karika ili konopac kojim je rešetka bila pričvršćena. Nije više bio u horizontalnom položaju; već je klizio kroz otvor koji kao da ga je istiskivao u tamu.

U šoku je shvatio da mu ruke više nisu vezane.

Pašće.

Čovek je hteo da on padne. Taj rđavi čovek – kako li se ono zvaše? Kvejk? Kvejl? Kvarel...

Automatski dograbi šipku obema rukama dok se ova sve više povijala. Možda i nije želeo da pođe za svojom cipelom, posle svega. Možda je vredniji još jedan trenutak života nego...

Tako je duboka tama pored ivice rešetke; i ko bi znao šta se sve u njoj krije?

Bučanje u glavi, izazvano panikom, učetvorostručilo se. Krvavo srce koje je lupalo u grudima, lepljiv zvuk pljuvačke, suvo struganje nepca. Njegove šake, klizave od znoja, polako su gubile oslonac. Vukla ga je zemljina teža. Polagala je pravo na njegovu telesnu težinu; zahtevala je pad. Na trenutak, dok se osvrtao preko ramena da vidi grotlo što se otvorilo pod njim, učini mu se da su se čudovišta uskomešala. Groteskna, suluda stvorenja, grubo nacrtana, tamno na tamnom. Zlokobni grafiti su izranjali iz njegovog detinjstva i pružali pipke da ga zgrabe za noge.

„Mama", reče, dok su ga ruke izdavale a strah obuzimao.

To je bila ta reč. Kvejd je jasno čuo u svoj njenoj banalnosti.

„Mama!"

Stiv je udario o dno šahta, nije više procenjivao dužinu pada. Onog trenutka kad je ispustio šipku u očekivanju da ga proguta tama, razum ga je izdao. Zver je preživela u njegovom telu, na kojem je bilo par ogrebotina. A sve što je ostalo od njegovog života, sve sem najjednostavnijih reakcija, bilo je uništeno, a komadići se povukoše u najzabačenija mesta njegove memorije.

Kad se najzad pojavila svetlost, on podiže glavu i vide na vratima osobu sa maskom Mikija Mause, i nasmeši mu se. Pustio je da ga

čovjek uzme za ruke i odvuče iz velike kružne prostorije u kojoj je ležao. Pantalone su mu bile mokre, znao je da se tokom sna uneredio. Ipak, smešni Miki će ga poljubiti.

Glava mu se klatila na ramenima dok su ga odvlačili iz sobe za mučenje. Na podu, pored njegove glave, ležala je cipela. A dva-tri metra iznad njega stajala je rešetka kroz koju je propao.

To baš ništa nije značilo.

Dopustio je da ga Miki smesti u svetlu sobu. Dozvolio je da mu vrati uši, mada ih zaista nije hteo. Bilo je zabavno posmatrati bezvučni svet, nagonio ga je na smeh.

Popio je malo vode i pojeo nekoliko kolača.

Bio je umoran. Želeo je da spava. Želeo je svoju Mamu. Ali Miki kao da nije razumeo, zato je zaplakao, i šutnuo sto i oborio tanjire i šolje na pod. Utrčao je u sporednu prostoriju i bacio uvis sve papire koje je našao. Bilo je divno gledati ih kako lepršaju. Neki padoše na lice, neki na naličje. Neki su bili ispisani. Na nekima su bile slike. Užasne slike. Slike od kojih se čudno osećao.

Bile su to slike mrtvih ljudi, svi su bili mrtvi. Neke su prikazivale malu decu, neke malo veću. Ležala su, ili su bila u polusedećem položaju, i imala su velike posekotine na licu i telu, posekotine koje su otkrivale unutrašnji sadržaj, zbrku sjajnih i izmuljanih komadića. Svuda unaokolo mrtvi ljudi: crna boja. Nisu bile u čistoj vodi, već raštrkane unaokolo, sve sa otiscima prstiju i šaka; prljave.

Predmet kojim su napravljene posekotine na tri-četiri slike još je bio tu. Znao je kako se taj predmet zove.

Sekira.

Jedna je bila zabodena u ženino lice skoro do drške. I u čovekovo nozi jedna, i još jedna na kuhinjskom podu pored mrtve bebe.

Ovaj čovek skuplja slike mrtvih ljudi i sekire, začudi se Stiv.

Bila je to poslednja misao pre nego što je osetio tako dobro poznat miris hloroforma kako mu ispunjava glavu. Onesvesti se.

Priljavi haustor mirisao je na ustajalu mokraću i sveže povraćanje. On je povraćao. Pokušao je da ustane, ali su mu noge klecale. Bilo je mnogo hladno. Bolelo ga je grlo.

Zatim je začuo korake. Kao da se Miki vraća. Možda da ga vodi kući.

„Ustani, momak.“

Nije to Miki. To je policajac.

„Šta radiš tu dole? Rekao sam da ustaneš.“

Poduprevši se o trošnu ciglu do vratnika, Stiv stade na noge. Policajac uperi svetiljku u njega.

„Isuse Hriste“, reče policajac s gađenjem. „Baš si u jebenom stanju. Gde stanuješ?“

Stiv odmahnu glavom buljeći u ulepljenu košulju kao postidiđeni školarac.

„Kako se zoveš?“

Nije mogao tačno da se seti.

„Ime, mladiću?“

Trudio se. Kad policajac bar ne bi vikao.

„Hajde, saberi se.“

Te reči mu ništa nisu značile. Stiv oseti peckanje suza u očima.

„Kući.“

Jecao je sad, šmrcao, osećajući se potpuno odbačenim. Želeo je da umre: želeo je da legne i da umre. Policajac ga prodrma.

„Ufiks'o si se?“ upita Stiva gurajući ga na svetlost ulične lampe, zureći u njegovo uplakano lice. „Bolje da pođeš.“

„Mama“, reče Stiv, „hoću svoju mamu.“

Ove reči sve promeniše.

Odjednom, policajac zaključí da mu je ova predstava više nego odvratna; više nego jadna. Ovo malo kopile zakrvavljenih očiju sa večerom na košulji zaista mu je išlo na nerve. Previše novca, previše prljavštine u njegovim venama, tako malo discipline.

„Mama“ poslednja slamka. On udari Stiva u stomak, spretnim, oštrim, preciznim udarcem. Stiv se savi, jecajući.

„Umukni, momak.“

Sledeći udarac je dovršio posao oko sređivanja maloga, i on ga uhvati za kosu i privuče njegovo sitno omamljeno lice svom.

„Hoćeš da budeš beskućnik, je l' da?“

„Ne. Ne.“

Stiv nije shvatio značenje reči „beskućnik“; hteo je samo da se dopadne policajcu.

„Molim vas“, reče uplakan, „vodite me kući.“

Policajac je bio zbunjen. Dete nije počelo da se opire niti da priča o građanskim pravima kao što većina čini. Obično su tako završavali: na zemlji, okrvavljenog nosa, dozivajući socijalnog radnika. Ovaj je samo cmizdrio. Loše predosećanje. Kao da je poremećen. A ubio je boga u slinavku. Jebi ga. Sad se osećao odgovornim. Uhvati Stiva za ruku i povede ga preko ulice do kola.

„Uđi.“

„Vodite me...“

„Odvešću te kući, sinko. Odvešću te kući.“

U prihvatilištu su pretražili Stivovo odelo ne bi li pronašli nešto što bi ga indentifikovalo. Kako ništa nisu pronašli, proverili su da li ima buve po telu i vaške u kosi. Policajac je otišao i Stivu je laknulo. Nije mu se dopadao.

Ljudi iz prihvatilišta su pričali o njemu kao da nije prisutan. Pričali su kako je mlad, raspravljali o njegovom mentalnom stanju, o odeći, o pojavi. Onda mu dadoše parče sapuna i pokazaše mu gde se nalaze tuševi. Stajao je pod mlazom hladne vode desetak minuta i posle se obrisao prljavim peškirom. Nije se obrijao mada su mu dali brijač. Zaboravio je kako se koristi.

Dali su mu nešto stare odeće koja mu se svidela. Nisu bili loši iako su pričali o njemu kao da nije prisutan. Jedan mu se čak nasmešio; kvrgav čovek sede brade. Kao što bi se nasmešio psu.

Dali su mu neobično odelo. Neki delovi su bili premali, neki preveliki. U svim bojama: žute čarape, prljavo bela košulja, štraftaste pantalone napravljene za nekog debeljka, rasparan džemper, teške čizme. Voleo je da se oblači, pa je uzimao po dve košulje, po dva para čarapa kad oni ne gledaju. Osećao se nekako sigurno sa nekoliko slojeva pamuka i vune na sebi.

Stavivši mu kartu za krevet u ruku, ostaviše ga da čeka dok se spavaonice ne otključaju. Nije bio nestrpljiv kao neki ljudi na hodniku. Vikali su svi zajedno, mnogo njih, njihove optužbe bile su začinjene gadostima, pljuvali su jedni druge. To ga je uplašilo. Sve što je želeo bilo je da spava. Da leži i spava.

U jedanaest sati jedan od čuvara otključa vrata velike spavaonice, i svi ovi izgubljeni ljudi krenuše u potragu za gvozdanim krevetom za

ovu noć. Spavaonica, ogromna i slabo osvetljena, smrdela je na sredstva za dezinfekciju i starce.

Izbegavajući poglede i pomahnitale ruke ostalih beskućnika, Stiv se obreo u krevetu prekriven tankim ćebetom i legao da spava. Svuda unaokolo ljudi su kašljali, mrmljali i ječali. Jedan je izgovarao molitvu pred spavanje, zureći u tavanicu. Ležeći na svom sivom jastuku, Stiv pomisli kako je to dobra ideja. Izgovarao je svoju dečju molitvu.

„Hvaljeni Isuse, ponizni i milostivi,

Pogledaj maleno dete,

Sažali se na...

Kako ono beše?

Sažali se na moju – prostodušnost

Dopusti mi da dođem do tebe."

Sad se osećao bolje, i san mu beše kao melem, plavetan i dubok.

Kvejd je sedeo u mraku. Opet ga je obuzeo strah, gori nego ikad. Telo mu se ukočilo; toliko da nije mogao da ustane iz kreveta i upali svetlo. Osim toga, šta ako je ovog puta, upravo ovog puta strah opravdan? Šta ako je čovek sa sekirom, čovek od krvi i mesa, na vratima. I ceri mu se kao luđak, igra kao đavo na vrh stepeništa, kao što ga je Kvejd viđao u snovima da se ceri i igra, igra i ceri se.

Ništa se nije čulo. Ni škripa stepenica, ni kikot senke. Nije to on. Kvejd će živeti do jutra.

Telo mu se malo opusti. Izvuče noge iz kreveta i upali svetlo. Soba je zaista bila prazna. U kući je bilo tiho. Kroz otvorena vrata video je vrh stepeništa. Nije bilo čoveka sa sekirom, naravno.

Stiva probudi vika. Još je bio mrak. Nije znao koliko je dugo spavao, ali ga udovi više nisu onako jako boleli. Oslonio se laktovima o jastuk, zauzeo polusedeći položaj i gledao po spavaonici tražeći uzrok tog komešanja. Uzrok sukoba mu uopšte nije bio jasan. Ščepali su se kao žene (Stiv udari u smeh gledajući ih) i stali da vrište i čupaju kosu. Na mesečini je krv na njihovim licima i rukama izgledala crna: jedan od njih, stariji, pade na krevet vrišteći: „Neću na Finčli Roud! Nećeš me naterati Nećeš me navući! Nisam ja tvoj. Nisam!"

Ovaj drugi nije slušao; bio je isuviše glup ili previše lud da shvati da starac moli da ga pusti na miru. Posmatrača sa svih strana su terali napadača da skine cipelu i izmlati starca. Stiv je čuo prasak, prasak njegovog udarca: potpeticom o glavu. Svaki udarac je bio praćen usklikima i tihim cviljenjem starca.

Iznenada, aplauz zamre. Neko je ušao. Stiv nije mogao da ga vidi; gomila okupljenih stajala je između njega i vrata.

Video je kako pobednik baca cipelu uvis, procedivši: "Drkadžijo!"

Cipela.

Stiv nije mogao da odvoji pogled od nje. Vinula se u vazduh, okrenula se u letu i pala na goli pod poput ustreljene ptice. Jasno je video, jasnije nego išta tokom proteklih dana.

Pala je nedaleko od njega.

Pala je uz tresak.

Pala je postrance. Kao njegova. Njegova cipela. Ona koja je pala. Kroz rešetke. U sobi. U kući. U ulici Pilgrim.

Kvejda opet probudi isti san. Uvek to stepenište. I uvek gleda njega, kroz tunel od stepenica, ta smešna prilika, pola-šala, pola-užas, dok stupa napred, smejući se pri svakom koraku.

Nikada dosad nije sanjao dva puta tokom noći. Posegnu rukom preko ivice kreveta tražeći bocu koju je tu držao. Duboko potegnu iz nje u mraku.

Stiv bez problema prođe pored srditog čoveka, ne obazirući se na njegove povike, niti na stenjanje i psovke starca.

Čuvari su bili zauzeti sređivanjem gužve. Ovo je poslednji put da starog Kronlija puštaju unutra, on uvek izaziva tuču. Sve je ukazivalo na pravu frku; biće im potrebno nekoliko sati da ih smire.

Niko ništa nije pitao Stiva dok je lutao hodnikom, prolazio kroz vrata, pa do trema prihvatilišta. Pokretna vrata su bila zatvorena, ali je noćni vazduh, rezak pred zoru, odisao svežinom, kao da je curio unutra.

Skučena soba recepcije bila je prazna, a kroz otvorena vrata je mogao da vidi protivpožarni aparat obešen o zid. Bio je crven i sjajan. Pored njega na crvenom dobošu bilo je jedno crno crevo

sklupčano kao zmija. Odmah pored, između dva podupirača, stajala je sekira.

Vrlo lepa sekira.

Stiven uđe u kancelariju. Nedaleko iza sebe začu topot koraka i povike. Ali niko nije omeo Stivena da sklopi prijateljstvo sa sekirom.

Prvo joj se nasmešio.

Zakrivljena oštrica sekire uzvratila osmeh.

Dodirnuo je.

Sekiri kao da se svideo dodir. Bila je prašnjava od dugog stajanja. Predugog. Želela je da je neko uzme, pomiluje, da joj se nasmeši. Stiv je nežno uze i stavi ispod jakne da je ugreje. Zatim izađe iz kancelarije, kroz pokretna vrata, napolje, da nađe svoju drugu cipelu.

Kvejd se opet probudi.

Stiv je vrlo brzo shvatio gde se nalazi. Kao da je imao opruge u nogama dok je išao prema ulici Pilgrim. Osećao se kao klovn, obučen raznobojno, u šljampavim pantalonama, glupim čizmama. Smešan je, zar ne? Nasmejao se, tako je smešan.

Vetar počeo da se probija kroz njegovu odeću, šibajući ga, besno mu se uvlačeći u kosu, praveći grumenje leda od njegovih očiju.

Počeo da trči, da skače, da igra, da poskakuje tamo-amo ulicama, čas beo pod svetiljkama, čas crn između njih. Sad me vidiš, sad me ne vidiš. Sad me vidiš, sad me...

Kvejda ovoga puta nije probudio san. Ovog puta je čuo neku buku. Da, buku.

Mesec se uzdigao dovoljno visoko da sad baca svoje zrake kroz prozor, kroz vrata i na vrh stepeništa. Nije bilo potrebe paliti svetlo. Mogao je da vidi sve što mu je bilo potrebno. Vrh stepeništa je bio pust, kao i uvek.

Donji deo stubišta zaškripa, bio je to jedva čujan zvuk, kao da se dah spustio na njega.

Kvejd je tada osetio strah.

Opet škripa, kao da ide stepeništem ka njemu, smešan san. To mora da je san. Najzad, on ne poznaje nikakvog klovna, nikakvog

ubicu sa sekirom. Kako bi ta apsurdna slika, slika koja ga budi iz noći u noć, mogla da bude išta drugo do san?

Pa ipak, možda postoje snovi koji su toliko besmisleni da mogu da budu samo istiniti.

Nema klovnova, reče sebi dok je stajao posmatrajući vrata, stubište i mesečinu. Misli su mu bile krhke, slabe da bi spoznale suštinu, poreklo i lek za paniku koja ga je okovala. Samo su se lomile, povijale u prašini, kad bi naišle i na najmanji znak straha u srcu života.

Nije poznavao nijednog klovna, nikad ga nije upoznao i neće.

A zatim se pojavilo; lice luđaka. Belesalo je na mesečini. Lice mu je bilo puno modrica, neobrijano i podbulo, osmeh mu je bio dečji. Ujeo se za usnu od uzbuđenja. Krv se razlila po donjoj vilici. Desni mu skoro pocrneše od krvi. Ipak je to klov. Bez sumnje je klov, mada ima tako jadno i patetično odelo, koje mu ne pristaje. Samo sekira nije bila smešna.

Ona uhvati svetlost mesečine dok je luđak njome mahao kratko ali odsečno. Njegove sitne, crne oči svetlucale su u iščekivanju zabave.

Skoro na samom vrhu stubišta, on se zaustavi, neodlučno se smeškajući, dok je zurio u Kvejdov strah.

Kvejda izdadoše noge, tumarao je na kolenima.

Klov pređe još jednu stepenicu, stalno skačući, očiju sjajnih i prikovanih za Kvejda, ispunjenih nekom pretečom zlobom. Sekira se klatila napred-nazad u njegovim bledim rukama, u minijaturnoj imitaciji ubilačkih pokreta.

Kvejd ga poznađe. To je njegov učenik: njegovo zamorče, pretvoren u njegovu sopstvenu viziju straha.

On. Od tolikih ljudi. Baš on. Gluvi dečak.

Skokovi su postali veći. Klov je krkljao duboko iz grla. Zvuk je ličio na zov neke fantastične ptice. Sekira je opisivala sve šire i šire zamaha u vazduhu, a svaki je bio smrtonosniji od prethodnog.

„Stiven“, reče Kvejd.

Stivu to ime ništa nije značilo. Sve što je registrovao bilo je otvaranje usta. Zatvaranje usta. Možda je i bilo nekog zvuka: možda nije. Nije mu bilo važno.

Iz klovnovih usta izađe krik. S obe ruke zamahnu sekirom iznad njegove glave. Istog trenutka veselo sitno igranje postade jurnjava.

Čovek sa sekirom pređe preostala dva stepenika i ulete u spavaću sobu.

Kvejd se izmače da izbegne smrtonosni udarac, ali ne dovoljno brzo i spretno. Oštrica fijuknu i razreza Kvejdovu ruku otpozadi ciljajući na tricepse, lomeći mu nadlakticu. Jedan zamah otkri meso iznutra, zamah koji je zamalo promašio arteriju.

Kvejdov urlik je mogao da se čuje u desetoj kući odatle, samo što su te kuće bile puste. Nikog nije bilo da ga čuje. Nikog da dođe i odvoji ovog klovna od njega.

Sekira, nestrpljiva da što pre obavi svoj posao, sekla je Kvejdovu butinu kao da cepa drva. Razjapljene rane duboke deset do dvanaest centimetara otkrile su sjajno meso filozofovog mišića, kost i njenu srž. Posle svakog udarca klovn bi cimnuo sekiru da je iščupa, a Kvejdovo telo bi se zgrčilo i poskočilo kao drvena lutka.

Kvejd je vriskao. Zapomagao. Ulagivao se.

Klovn nije čuo ni reč.

Sve što je čuo bilo je bučanje u glavi: zviždanje, hučanje, urlanje, zujanje. Našao je utočište iz kojeg ga nijedan racionalni argument, nijedna pretnja neće izbaviti. Gde su snažni udarci njegovog srca bili prigušeni, a vino njegove krvi muzika.

Kako je samo igrao taj gluvi dečak, igrao kao lud gledajući svog mučitelja kako zeva kao riba, njegov izopačeni mozak utišan zauvek. Kako samo šiklja krv! Kako teče i prska!

Mali klovn se smejao. Bilo mu je tako zabavno. Noćna zabava, pomisli. Sekira mu je večni prijatelj, žestok i mudar. Može da seče, raseca, može da komada i otkida, a da ipak zajedno s njim održi u životu ovog čoveka. A ako budu dovoljno vešti, može to da potraje dugo, dugo.

Stiv je bio razdragan kao jagnje. Imali su celu noć pred sobom, a u glavi je čuo svu muziku koju je ikad zaželeo.

A Kvejd, kada je sreo prazan, ukočen pogled klovnovih krvavih očiju, shvati da je ovo gore od straha. Gore od same smrti.

Bol. Bez nade da će zaceliti. Život koji odbija da skonča, i to mnogo vremena nakon što je mozak počeo da preklinje telo da se preda. I najgore od svega, ostvareni snovi.

PAKLENI DOGAĐAJ

Pakao je tog septembra stigao na trgove i ulice Londona, leden, iz dubina devetog kruga. Bio je toliko leden da nije mogla da ga otkravi ni žega miholjskog leta. Razvio je svoje planove pažljivo kao i uvek. Ovoga puta je možda bio malo pedantniji nego obično. Proveravao je svaki detalj po dva, čak i tri puta kako bi bio siguran da ima izgleda da pobedi u ovoj životnoj igri.

Nikad mu nije nedostajao takmičarski duh; suprotstavljao je vatru mesu hiljadama puta tokom vekova, nekad je pobeđivao, mnogo češće gubio. Najzad, kockanje je njegova prednost. Bez ljudskog nagona za takmičenjem, pogađanjem i klađenjem i Pandemonijum je morao da padne jer su njegovi građani tako hteli. Ples, utrkivanje pasa, šibicarenje; sve je neizvesno; sve su to igre u kojima se uz malo dovitljivosti može zaraditi jedna do dve duše. Eto zašto je Pakao stigao u London tog plavog sunčanog dana: da istrči trku i da osvoji, ako je moguće, dovoljno duša kojima bi se zanimao, mučeći ih, još jedan vek.

Kameron je podešavao radio; glas spikera se pojačavao i gubio kao da govori sa Severnog pola a ne iz katedrale Svetog Pavla. Ostalo je još dobrih pola sata do početka trke, ali je Kameron želeo da sluša komentar uz zagrevanje, samo da čuje šta kažu za njegovog momka.

„...atmosfera je naelektrisana... desetine hiljada ljudi duž staze...”

Glas se izgubi: Kameron opsova i počne da traži stanicu, dok se lupetanje reportera nije ponovo pojavilo.

„... koja se naziva trkom godine, a kakav je samo dan! Zar ne, Džim?”

„Svakako, Majk...”

„Tu je veliki Džim Delani, tamo gore, naše nebesko oko, on će pratiti celu trku i prenositi nam iz ptičje perspektive, zar ne Džim?”

„Svakako, Majk...”

„Pa, mnogo toga se dešava pored staze, takmičari se opuštaju pred početak trke. Vidim Nika Lojera, nosi broj tri, i moram da kažem da izgleda da je u dobroj formi. Kad je stigao rekao mi je da obično ne voli da trči nedeljom, ali je napravio izuzetak za ovu trku jer je dobrotvorna, a svi prihodi idu u fond za borbu protiv raka. Tu je i Džoel Džons, nosilac zlatne medalje na 800 metara. Boriće se protiv svog velikog rivala Frenka Meklauda. Pored već poznatih momaka, tu su i neka nova lica. Sa brojem pet, Afrikanac, Malkolm Vojt, i na kraju Lester Kinderman – pravo iznenađenje, pobednik prošlogodišnjeg maratona u Austriji. Moram još da dodam da svi izgledaju sveže kao rosa, ovog divnog septembarskog popodneva. I da smo tražili, ne bismo dobili lepši dan, zar ne, Džim?“

Džoela su probudili ružni snovi.

„Biće dobro, nemoj da se nerviraš“, rekao mu je Kameron.

Ali njemu nije bilo dobro; osećao je mučninu u stomaku. Nije to bila nervoza pred trku; bio je već naviknut, mogao je da podnese. Dva prsta u grlo bio je najbolji lek. Ali nije bilo to, niti išta slično. Bilo je dublje, kao da mu se nešto usred utrobe kuva.

Kameron ga nije shvatao ozbiljno.

„To je trka u dobrotvorne svrhe, ne Olimpijada“, reče gledajući momka. "Ponašaj se u skladu sa svojim godinama."

To je bila Kameronova taktika. Njegov blagi glas bio je kao stvoren za ubeđivanje, ali je obično pretio. Bez pretnji ne bi bilo zlatnih medalja, niti klicanja publike, niti divljenja devojaka. Jedan od tabloida je Džoela proglasio za najsimpatičnije crno lice Engleske. Lepo je kad te kao drugara pozdravljaju ljudi koje nikada pre nisi sreo; voleo je da mu se ljudi dive, koliko god to divljenje bilo kratkog veka.

„Vole te“, reče Kameron. "Bog zna zašto – al' te vole."

Nasmejao se na svoju sitnu zlobu.

„Biće ti dobro, sinko“, reče. "Hajde, i trči kao da se boriš za život."

Sada, na svetlosti dana, Džoel se osećao bolje gledajući ostale. Kinderman je jak ali nema dobar finiš na na dugim stazama. Tehnika je u maratonu sasvim drugačija. Sem toga kratkovid je i nosi debele naočare sa žičanim ramom koje mu daju izgled zbunjene žabe. Tu nema opasnosti. Lojer; dobar je, ali ovo nije njegova staza, on je

preponaš, ponekad sprinter. 400 metara je njegov limit, pa ni tada nema baš sreće. Vojt, Afrikanac. Nema baš dovoljno informacija o njemu. Očigledno da je u dobroj formi, sudeći po izgledu. Treba na njega obratiti pažnju da ne dođe do iznenađenja. Pravi problem je Meklaud. Džuel se borio protiv Frenka "Fleša" Meklauda tri puta. Dva puta ga je poslao na drugo mesto, jednom (kako je to bolno) situacija je bila obrnuta. Frenki je morao da popravi par rezultata: naročito poraz na Olimpijadi; nije hteo srebro. Treba pripaziti na Frenka. Bila trka u dobrotvorne svrhe ili ne, Meklaud će dati sve od sebe, zbog publike i zbog ponosa. Bio je na liniji i već je testirao svoju startnu poziciju, gotovo je načuljio uši. "Fleš" je bez sumnje rival broj jedan.

Džuel na trenutak uhvati Vojta kako zuri u njega. Čudno. Retko se dešavalo da takmičari pre trke okrznu pogledom jedni druge, bila je to neka vrsta sujeverja. Čovekovo lice je bilo bledo a kosa raštrkana. Ličio je na čoveka koji je prevaleo tridesetu, ali je ipak mlađi i vižljastiji nego što priliči njegovim godinama. Duge noge, velike šake. Telo nekako neproporcionalno glavi. Kad su im se oči srele, Vojt pogleda u stranu. Veoma lep lanac što ga je imao oko vrata uhvati sunce i raspeće zasvetluca njišući se lagano pod njegovom bradom.

I Džuel je svoju amajliju nosio sa sobom. U pojasu šorca nosio je pramen majčine kose koji mu je ona uplela pre pet godina pred njegovu prvu veliku trku. Sledeće godine se vratila na Barbados. Tamo je i umrla. Velika tuga: nezaboravan, ogroman gubitak. Bez Kameronu ne bi izdržao.

Kameron je posmatrao pripreme sa stepeništa katedrale; planirao je da vidi start, a zatim da se biciklom odveze do obale i vidi finiš. Stići će znatno pre takmičara, tako da će trku moći da prati preko tranzistora. Ovakav dan mu baš prija. Njegov momak je u odličnoj formi, bilo da mu je muka ili ne, a ova trka idealan način da održi takmičarski duh momka bez previše forsiranja. Staza je, naravno, prilično dugačka, preko Ladgejta, duž ulice Flit iza Tempa bara do obale, zatim se preseče preko zavoja kod Trafalgara, pa uz Vajthol do Parlamenta. A trči se po asfaltu.

To je iskustvo dobro za Džuela, malo će ga pritisnuti, što je korisno. U momku se krije dugoprugaš, Kameron je to znao. Nikada nije bio dobar sprinter, nije umeo precizno da odmeri korak. Bila mu je

potrebna veća distanca i duže vreme da pronade svoj ritam, da se smiri i razradi taktiku. Na stazama preko 800 metara momak postaje sasvim prirodan: njegov dugačak korak je primer za ekonomičnost, a njegov ritam đavolski blizu savršenog. I još nešto, ima hrabrosti. Ta hrabrost donela mu je zlato, hrabrost ga svaki put prvog dovodi na cilj. To Džoela razlikuje od ostalih. Mnogo brzih momaka dođe i ode, nedostaje im hrabrost kao dopuna postojećih sposobnosti. Rizikovati kad vredi rizikovati, trčati do bola, bilo je to nešto posebno, i Kameron je to znao. Voleo je da pomišlja kako i sam ima udela u tome.

Danas je momak izgledao više nego nesrećan. Kameron bi se opladio da je neka nevolja sa ženama. Uvek je bilo problema s njima, naročito kad se stekne reputacija zlatnog dečka koju je Džuel stekao. Pokušao je da mu objasni da će biti puno vremena za krevet i blud kad mu karijera bude na zalasku. Ali Džuel nije bio zainteresovan za apstinenciju, a Kameron ga nije krivio.

Pištolj se podiže i opali. Perjanicu belog dima propratio je više potmulji nego praskav zvuk. Pucanj podiže golubove sa katedrale Svetog Pavla, koji se vinuše u bučnom skupu, pošto su im prekinuli bogoslužjenje.

Džuel je dobro startovao. Čisto, skladno i brzo.

Publika odmah počne da skandira njegovo ime, njihovi glasovi odzvanjali su mu iza leđa, sa strane, bura naklonjenosti i entuzijazma.

Kameron je odgledao prvih dvadesetak metara, dok su se trkači borili za prostor. Lojer je izbio na čelo gomile, mada Kameron nije mogao da shvati kako se tu našao. Džuel je bio iza Meklauda koji je pratio Lojera. Bez žurbe, momče, reče Kameron, i udalji se od startne linije. Njegov bicikl je bio vezan lancem gore u Paternoster Rou, minut hoda od trga. Oduvek je mrzeo kola: bezbožne tvorevine, pogubne, neljudske, nehrišćanske. Na biciklu si svoj gazda. Nije li to sve što čovek traži?

„... Sjajan start, izgleda da će trka biti odlična. Već prelaze trg, masa skandira; sve ovo više liči na evropsko prvenstvo nego na dobrotvornu trku. Kako tebi izgleda, Džim?”

„Pa, Majk, vidim gomile ljudi oko staze duž ulice Flit: policija me je zamolila da kažem ljudima da ne pokušavaju kolima da prate trku jer

su sve ulice raščišćene za ovaj događaj, pa ako pokušate zaista nikud nećete stići."

„Ko vodi u ovom trenutku?"

„Pa, Nik Lojer zaista hvata dobar tempo u ovoj fazi trke, premda će, naravno, kao što znamo, biti mnogo taktičkih poteza na stazi ove dužine. Duža je od srednjih staza, a kraća nego maratonska, ali svi ovi ljudi su taktičari, i svaki od njih će pokušati da pusti ostale da se istroše u početku."

Kameron je uvek govorio: pusti druge neka budu heroji.

Bilo je teško naučiti ovu lekciju, utvrdio je Džoel. Kad se začuje pucanj teško je doleteti a da se ne jurne poput zapete puške. Sve se potroši u prvih dvesta metara, ništa ne ostane u rezervi.

Lako je biti heroj, Kameron je imao običaj da kaže. Nije to pametno, nije uopšte pametno. Nemoj trošiti vreme na pokazivanje, pusti Supermene da se duvaju. Drži se grupe, ali budi malo pozadi. Bolje da slušaš ovacije zbog pobede nego da te zovu simpatični gubitnik.

Pobeda. Pobeda. Pobeda.

Po svaku cenu.

Skoro po svaku cenu.

Pobeda.

Čovek koji ne želi pobedu nije mi prijatelj, govorio je. Ako želiš pobedu radi nje same, radi sporta, nađi nekog drugog. Samo osnovci veruju u onu sprdačinu o radosti učestvovanja. Nema radosti za one koji gube, dečko. Šta sam rekao?

Nema radosti za one koji gube.

Budi grub. Igraj prema pravilima, ali do kraja. Guraj dokle god možeš, guraj. Nemoj da ti neki džukac soli pamet. Došao si da pobediš. Šta sam rekao?

Došao sam da pobedim.

U Paternoster Rou nije bilo galame, zgrade su bacale senke i zaklanjale sunce. Skoro da je bilo hladno. Golubovi su još nadletali prostor, nikako da se smire od kako su ih podigli sa odmorišta. Samo su oni zauzimali sporedne ulice. Izgleda da je ostatak živog sveta posmatrao trku.

Kameron odveza bicikl, ključeve i lanac stavi u džep, i pope se na njega. Prilično sam zdrav za svojih pedeset godina, pomisli, uprkos navici da pušim jeftine cigarete. Uključio je tranzistor. Prijem je bio

loš zbog visokih zgrada: sve je krčalo. Zaustavio je bicikl i pokušao da popravi ton. Kao da je bilo bolje.

„... i Nik Lojer već popušta... ”

Malo prebrzo. Lojer je bio u punoj snazi pre jedno dve-tri godine. Vreme je da okači patike o klin i sve prepusti mlađima. Mora to da uradi, mada, moj Bože, kako to boli. Kameron se setio kako se osećao u svojoj trideset trećoj, kad je shvatio da su mu najbolje godine za trčanje prošle. To je kao da ti je jedna noga u grobu. Korisna opomena da se shvati kako telo brzo prođe zenit i počinje da slabi.

Dok je vozio bicikl dalje od senki ka sunčanijem delu ulice, jedan crni Mercedes projezdi pored njega tako lagano kao da ima pogon na vetar. Kameron na kratko osmotri putnike. Jednog je prepoznao. Bio je to čovek s kojim je Vojt razgovarao pred početak trke. Četrdesetogodišnjak, uskog lica i tako stisnutih usana kao da su hirurškim putem odstranjene. Pored njega je bio Vojt.

Nemoguće. Vojtovo lice iza tamnih prozora; čak je i obučen za trku.

Kameronu se sve ovo nije dopadalo. Video je Afrikanca pre samo pet minuta kako startuje i trči. Šta je sad ovo? Neki dvojnjak, očigledno. To mu je smrdelo na nameštaljku; zaudaralo je dozlaboga.

Mercedes je već zamakao iza ugla. Kameron isključi radio i stade navrat-nanos da okreće pedale jureći za kolima. Iako je sunce bilo blago, preznojio se.

Mercedes se sa izvesnom teškoćom provlačio kroz uske ulice ignorišući sve znake za jedan smer. Zbog njegove spore vožnje Kameronu je bilo lako da ga prati i da ostane neopažen, mada su od napora počela da mu gore pluća.

U uzanom bezimenom prolazu, zapadno od Feter Lejna, gde su senke bile posebno guste, Mercedes se zaustavi. Kameron, skriven iza ugla nedaleko od kola, posmatrao je kako šofer otvara vrata. Čovek bez usana izađe, a za njim i Vojt i svi uđoše u jednu zgradu koja se nije razlikovala od susednih. Kada su zamakli, Kameron prisloni bicikl uz zid i pođe za njima.

Ulica je bila tako tiha, da bi se čulo kako pada igla. Sa ove distance graja publike ličila je na mrmljanje. Ovo je mogao da bude i drugi svet. Senke ptica što proleću, zazidani prozori na zgradama,

oljuštene fasade, vonj truleži u ustajalom vazduhu. Mrtav zec u oluku, crni zec sa belom ogrlicom, nečiji izgubljeni ljubimac. Muve poleću i sleću na njega, čas uplašeno čas halapljivo.

Što je mogao tiše, Kameron otpuza prema otvorenim vratima. Kako stvari stoje, nema čega da se plaši. Ova trojica nestadoše u tami hodnika. Vazduh je u kući bio hladan, osećao se miris vlage. Hladnokrvnog izgleda, ali uplašen, Kameron uđe u slepu građevinu. U hodniku su tapete imale neku govno-boju, slike takođe. Kao da hodaš po utrobi; po utrobi mrtvog čoveka, hladnoj i govnoj. Pred njim su bile srušene stepenice koje su onemogućavale odlazak na gornji sprat. Oni nisu otišli gore, već dole.

Podrumska vrata su bila blizu bivših stepenica. Kameron je mogao da čuje glasove odozdo.

Sad je vreme, pomisli, i otvori vrata tek toliko da šmugne u tamu. Bilo je ledeno. Ne hladno, niti vlažno, već smrjavajuće. Na trenutak pomisli da je upao u frižider. Dah mu se zamagli: zubi poželeše da cvokoću.

Nema više nazad, pomisli, i pođe dalje zaleđenim podom. Nije bilo potpuno mračno. Na kraju uspona, prilično daleko, treperila je bleđa svetlost. Taj prigušeni sjaj izazivao je žudnju za dnevnom svetlošću. Kameron čežljivo pogleda otvorena vrata iza sebe. Silno su ga privlačila, ali je bio i radoznao, toliko radoznao. Ništa drugo mu nije preostalo nego da siđe.

Miris ga je peckao u nozdrvama. On nije razlikovao mirise, još gore je bilo sa ukusima. Njegova žena je volela da ga pecka zbog toga. Govorila bi mu da ne ume da razlikuje miris peršuna i ruže, a to je verovatno istina. Ali ovako jak miris ipak mu je nešto značio. Nešto od čega mu se podizala kiselina u želucu.

Koze. Mirisalo je, ha! hteo je da joj kaže da se setio, mirisalo je na koze.

Već je bio u dnu stepeništa, možda pet, možda deset metara ispod zemlje. Glasovi su još bili udaljeni, tamo iza drugih vrata.

Obreo se u jednoj sobici loše okrečenih zidova, iškrabanih nepristojnim grafitima, većinom ukrašenih seksualnim crtežima. Na podu je bio svećnjak sa sedam krakova. Samo su dve musave sveće gorele slabim, skoro plavim plamenom. Miris koza se pojačavao,

mešao se sa otužno slatkim mirisom karakterističnim za turske bordele.

Iz sobe su vodila dvojna vrata. Iza jednih Kameron začu nastavak razgovora. Krajnje oprezno prešao je klizav pod sve do vrata, naprežući se da shvati smisao promrmljanih reči. Bilo je nečeg neodložnog u njima.

„... požuri...”

„... prava veština...”

„... deca, deca...”

Smeh.

„Verujem da ćemo... sutra... svi mi...”

Opet smeh.

Iznenada, glasovi kao da promeniše smer, kao da se govornici vraćaju nazad ka vratima. Kameron ustuknu, vrati se tri koraka unazad po zaleđenom podu, skoro nalete na svećnjak. Plamičci se poviše i zacvrčaše dok se povlačio.

Morao je da izabere, ili stepenice ili druga vrata. Stepenice su mu poslednje utočište. Ako pođe stepeništem biće bezbedan, ali nikad neće saznati šta se desilo. Nikad neće saznati otkud hladnoća, plavi plamičci, miris koza. Vrata su šansa da sazna. Vratio se do njih, posmatrao ona preko puta i borio se sa ledenom mesinganom kvakom koja je ujedala. Otvori ih uz malo škripe i iščeze iz vidokruga istovremeno kad su se otvorila i vrata preko puta. Ova dva pokreta su se savršeno uklopila: Bog je uz njega.

Čim je zatvorio vrata shvatio je da je pogrešio. Bog uopšte nije uz njega.

Ledeni žmarci mu prođoše kroz glavu, zube, oči, prste. Osećao se kao da je potpuno go bačen u srce ledenog brega. Krv mu se zaustavila u venama; pljuvačka u ustima počela je da se kristališe; slina na ivici nosa počela je da ga bockaju jer su počele da se pretvaraju u led. Hladnoća ga je paralisala: nije mogao da se pokrene.

Jedva sposoban da pomera zglobove, on stade da pipa, tražeći upaljač, prstima toliko umrtvljenim da su ih mogli odseći a da ne oseti.

Upaljač mu se već zalepio za ruku. Znoj na prstima se zaledio. Pokušao je da ga upali i odagna tamu i hladnoću. Upaljač se opirao

ali je ipak kresnuo jedva dajući znake života.

Soba je bila ogromna ledena pećina. Njena tavanica i zidovi obloženi ledom blistali su i presijavali se. Ledeni stalaktiti kopljastog oblika visili su iznad njegove glave. Pod na kojem je stajao iznenađujuće stabilno, bio je nagnut prema provaliji u sredini sobe. Preko ivica i zidova te provalije izvirao je oko dva metra debeo led, tako da je izgledalo da je čitava jedna reka zarobljena na samom izvoru.

On se seti "Ksenadu", pesme koju je znao napamet. Vizija nekog drugog Engleza...

„Tamo gde sveta reka Alf protiče
Kroz pećine čoveku beskrajne,
u more bez sunca.”

Ako tu dole zaista postoji more, mora da je zaleđeno. To je večna smrt.

Davao je sve od sebe da se održi na nogama, da ne dozvoli sebi da sklizne u rupu, u nepoznato. Plamen upaljača još jednom zatitra pre nego što ga ugasi ledeni vazduh.

„Sranje”, reče Kameron kad se opet nađe u tami.

Da li su ova trojica napolju čula tu reč i promenila pravac ili ga je Bog sasvim napustio i naveo ovu trojicu da otvore vrata, nikad neće saznati. Kad se vrata širom otvoriše Kameron pade. Isuviše ukočen i smrznut da bi sprečio pad, on se nađe na zaleđenom podu dok je miris koza ispunjavao prostor.

Kameron se malo pridigao. Vojtova pratnja je stajala na vratima: šofer i treći čovek iz Mercedesa. Imao je na sebi bundu očigledno napravljenu od nekoliko jarećih koža. Kopita i rogovi još su visili sa nje. Krv je na krznu potamnela i zgusnula se nalik na gumu.

„Šta radite ovde, g. Kameron?” upita čovek u bundi.

Kameron je jedva progovorio. Jedino preostalo osećanje u glavi bio je nagoveštaj agonije iz centra velikog mozga.

„Šta se do đavola dešava?” procedi kroz zube, usana već smrznutih da bi se pokrenule.

„Upravo to g. Kameron”, odgovori čovek. "Vi ste do đavola.”

Kad su protrčali Sent Merile-Strend, Lojer se okrenuo i počeo da posrće. Džoel, dobra tri metra iza vodeće grupe, shvati da čovek

odustaje. Isuviše je to brzo; mora da nešto nije u redu. Usporio je korak, dopustivši Meklaud i Vojtu da ga preteknu. Samo bez žurbe. Kinderman je prilično zaostao, nema snage da se izbori sa ovim brzim momcima. On je kornjača u ovoj trci, to je izvesno. Prvo je Meklaud prestigao Lojera, zatim Vojt, i na kraju Džons i Kinderman. Lojer je iznenada ostao bez vazduha, noge mu postadoše teške kao olovo. I vide kako se beton pod njegovim nogama lomi i krčka, i ugleda prste kako izranjaju iz zemlje pokušavajući da ga dotaknu. Prsti kao u napuštene dece. Izgleda da ih niko više nije video. Publika je upravo skandirala kad su te nestvarne šake probile put kroz svoje betonske grobove i zgrabile ga. Upao je u njihove mrtve ruke, iscrpljen, slomljene mladosti i ugašene snage. Pohotni prsti mrtvih nastaviše da ga vuku još dugo nakon što su ga doktori odneli sa staze, pregledali ga i dali mu sedative.

Znao je razlog, naravno, još dok je ležao na vrućem betonu čekajući da probiju put do njega. Osvrnuo se iza sebe. Eto, to ih je navelo da dođu. Pogledao je...

„I posle Lojerovog senzacionalnog pada, trka je potpuno neizvesna. Frenk Fleš Meklaud pojačava tempo i izmiče Vojtu. Džuel Džons sve više zaostaje, izgleda da uopšte neće uspeti da se priključi vodećoj grupi. Šta ti misliš, Džim?"

„On je ili već iscrpljen, ili računa da će se ostali istrošiti. Setite se da je on novajlija na ovoj stazi..."

„Da, Džim..."

„Mogao bi da postane neoprezan. Svakako da treba da uloži dosta napora da bi popravio svoje trenutno treće mesto."

Džuel oseti vrtoglavicu. Na trenutak, dok je gledao kako Lojer gubi tlo pod nogama, začu ga kako glasno izgovara molitvu. Molio je Boga da ga spasi. Bio je jedini koji je čuo te reči...

„Premda koračam kroz senke
Doline Smrti, plašiti se neću
zla, jer ti si sa mnom,
palica tvoja i kazna tvoja će..."

Sunce je jače peklo. Džuel oseti poznato krckanje u umornim nogama. Trčanje po betonu je teško, naporno za stopala i zglobove.

Ali ne toliko da bi čoveka navelo na molitvu. Pokušao je da izbacii iz glave Lojerovo očajanje i da se skoncentriše na ono što se trenutno zbiva.

Trebalo je još mnogo trčati, trka još ni do pola nije stigla. Ima još dosta vremena da se obračuna sa herojima; dosta vremena.

Dok je trčao mozak mu se besposleno vraćao na molitve kojima ga je majka učila u slučaju da mu budu potrebne, ali su ih godine nagrizle: skoro sve je zaboravio.

„Zovem se“, reče čovek u bundi, „Gregori Bardžis. Član sam Parlamenta. Ne biste me prepoznali. Pokušavam da ostanem skroman.“

„Član Parlamenta?“ reče Kameron.

„Da. Nezavisan. Vrlo nezavisan.“

„Je li to Vojtov brat?“

Bardžis baci pogled na Vojtovo drugo ja. Nije čak ni zadrhtao na ovoj groznoj hladnoći, uprkos činjenici da je na sebi imao samo dres i šorts.

„Brat?“ reče Bardžis. „Ne, ne. On je moj – kako se ono zvaše? đavo.“

Reč odjeknu kao zvono, ali Kameron nije shvatao. Šta li mu to znači?

„Pokaži mu“, reče Bardžis velikodušno.

Vojtovo lice se zatrese, koža počee da se nabira, usne se izvrnuše, otkrivajući zube koji počee da se tope kao beli vosak koji stade da curi niz ždrelo, i samo pretvoreno u cev od sjajnog srebra. To lice više nije bilo ljudsko, čak više nije pripadalo sisaru. Postade lepeza sačinjena od noževa čije su oštrice blistale na svetlosti sveća što je dopirala kroz vrata. Ova bizarna scena se na tren zadržaa, pa počee opet da se menja. Noževi se istopiše i potamneše, počee da izbijaju dlake, pojaviše se oči i naduše se do veličine balona. Antena iskoči iz novonastale glave, donja vilica iskoči iz te mase. Na Vojtovom vratu sad je stajala ogromna i savršeno oblikovana glava pčele.

Bardžis je očigledno uživao u predstavi; imao je rukavice na rukama dok je aplaudirao.

„Oboje su moji đavoli“, reče pokazujući rukom šoferaa koji skide kapu i prosu smeđu talasastu kosu po ramenima. Bila je to

zadivljujuće lepa žena, za takvo lice vredi dati život. Ali iluzija, kao i ostali. Sigurno da ne može stalno da zadrži taj izgled.

„Oboje su moji, naravno“, reče Bardžis ponosno.

„Šta?“ bilo je sve što je Kameron uspeo da sroči; nadao se da ovo pristaje svim pitanjima koje je imao na umu.

„Ja služim Paklu, g. Kameron. Ovog puta Pakao služi meni.“

„Pakao?“

„Iza vas je jedan od ulaza u Deveti krug. Poznat vam je vaš Dante, pretpostavljam?“

„Gle! Had; pogledaj! Mesto
gde treba naoružati srce svoje snagom.“

„Zašto ste ovde?“

„Da učestvujem u trci. Bolje rečeno, moj treći šavo već trči. Ovoga puta neće izgubiti. Ovoga puta to je Pakleni događaj, g. Kameron, i niko nam neće oteti nagradu.“

„Pakao“, reče Kameron. .

„Verujete, zar ne? Vi ste redovni posetilac crkve. Još se molite pre jela, kao svaka duša koja strahuje od Boga. Bojite se da se ne ugušite za vreme jela.“

„Otkud znate da se molim?“

„Vaša žena mi je rekla. Oh, vaša žena je vrlo pričljiva kad je reč o vama, g. Kameron. Sve mi je ispričala. Vrlo prijemčiva osoba. Pravi analitičar, po mojoj proceni. Dala mi je toliko... informacija. Vi ste i pravi socijalista, kao i vaš otac, zar ne?“

„Politika sada...“

„Oh, politika je cilj ove teme, g. Kameron. Bez politike svi bismo bili izgubljeni u razuzdanosti, zar ne? Čak je i Paklu potreban red. Devet velikih krugova: obilje kaznenih odredbi. Pogledajte dole; uverite se.“

Kameron je osećao kakva je to rupa: nije morao da gleda.

„Mi smo za red, znate. Ne za kaos. To je samo rajska propaganda. I znate li šta ćemo osvojiti?“

„To je samo dobrotvorna trka.“

„Dobročinstvo je najmanje važno. Ne učestvujemo u trci da bismo svet spasli od raka. Takmičimo se za vlast.“

Kameron je delimično shvatio šta smeru.

„Vlast“, reče.

„Jednom u sto godina trka se odvija na stazi od Svetog Pavla do Vestminsterske palate. Često se dešavalo da se trči u gluvo doba noći, bez najave, bez aplauza. Danas je trka usred bela dana, posmatra je na hiljade ljudi. Ali, bez obzira na okolnosti, to je uvek ista trka. Vaši atletičari protiv jednog od naših. Ako pobedite vi – još sto godina demokratije. Ako pobedimo mi... kao što hoćemo... smak sveta, kao što ga vi znate.“

Kameron oseti iza leđa neko podrhtavanje. Izraz Bardžisovog lica naglo se promenio; samouverenost se pomutila, samozadovoljstvo iznenada zameni nervozna uzbuđenost.

„Da, da“, reče, mašući rukama kao ptica. "Izgleda da će nas posetiti viša sila. Kakva čast..."

Kameron se okrenuo i zagledao u rub rupe. Nije bilo važno koliko je radoznao. Uхватili su ga, mogao je da vidi sve što je bilo za videti.

Talas ledenog vazduha dunu iz rupe koja nikada nije videla sunce. U tami otvora mogao je da razazna kako se neko obličje približava. Kretanje mu je bilo odlučno, zabacilo je glavu da vidi svet.

Kameron je mogao da čuje njegovo disanje, da vidi u mraku kako mu se rana lica rastvara i zatvara, i sluzave kosti kako se sklapaju i razdvajaju kao u raka.

Bardžis je bio na kolenima, dva đavola se spustiše na pod, svaki sa jedne strane obličja, lica okrenutog ka tlu.

Kameron je bio svestan da mu se neće pružiti još jedna šansa. Ustade, jedva se držeći na nogama i smeteno pođe ka Bardžisu koji se zdušno molio zatvorenih očiju. Više slučajno nego namerno, dok je prolazio, on kolenom zakači Bardžisa i čovek se opruži po podu. Klizajući se, Kameron ode iz ledene pećine u svećama osvetljenu sobu.

Iza njega sobu ispuniše dim i uzdasi, i Kameron, poput Lotove žene posle propasti Sodome, okrenu glavu da vidi zabranjen prizor.

Obličje je izranjalo iz otvora, njegova siva masa ispunila je rupu osvetljenu nekom svetlošću odozdo. Njegove oči, duboko usađene u ogoljenu lobanju slonovskog oblika, sretoše se sa Kameronovim kroz otvorena vrata. Dotakoše ga kao poljubac, prodreše u njegovi misli. Nije se ustremilo na njega. Odvratio je svoj radoznali pogled sa tog lica, otklizao se predvorjem i počeo da se penje preskačući po

dva-tri stepenika istovremeno. Padao je i podizao se, opet padao i ustajao. Vrata su još bila samo pritvorena. Iza njih, svetlost dana, svet.

On otvori vrata i upade u hodnik, osetivši kako toplota već počinje da budi njegove sleđene nerve. Na stepeništu iza njega ništa se nije čulo: očigledno da su se previše plašili svog beskrvnog posetioca da bi sledili njega. Vukao se duž zida hodnikom, iznemogao od drhtanja i cvokotanja.

Još uvek ga nisu pratili.

Napolju je dan bio zaslepljujuće sjajan i poče da oseća radost zbog bekstva. Ništa slično nije do tada doživeo. Bio je na ivici, a ipak je preživeo. Ipak je Bog bio uz njega.

Oteturao se do bicikla, spreman da prekine trku, da kaže svetu...

Bicikl je stajao nedirnut, upravljač je bio topao kao ruka njegove žene.

Kad je seo na bicikl, pogled koji je izmenjao s Paklom razgore mu se u glavi. Njegovo telo, još uvek nesvesno toplote u mozgu, nastavi za trenutak da se bavi započetim poslom, stopala se spustiše na pedale i povezoše bicikl.

Kameron oseti požar u glavi i shvati da je mrtav.

Pogled, osvrt na...

Kao Lotova žena. Kao glupa Lotova žena...

Svetlost mu prostruja glavom između ušiju: brže od misli.

Lobanja mu se raspolovi, a svetlost, bela i vrela, pokulja iz njegovog istopljenog mozga. Oči u dupljama pocrneše, bljuvao je svetlost na usta i nos. Vatra ga pretvori u stub od crnog mesa za par sekundi, bez plamena i bez trunke dima.

Kameronovo telo je potpuno izgorelo kada se bicikl sjurio ulicom i zabio u izlog krojačke radnje. Sad je stajao tu poput makete, okrenut prema pepeljastim odelima. I on je pogledao unazad.

Gomila ljudi na Trafalgar Skveru ličila je na uzavrelu masu punu poleta. Povici, suze i zastave. Kao da je ova mala trka postala nešto posebno za ove ljude: ritual čijeg značenja nisu svesni, ali shvataju da nečeg ima u vazduhu, osećaju da su im životi na ivici odlaska u nebo. Naročito deca. Trče duž staze, izvikuju nepovezane blagoslove, lica zgrčenog od straha. Neka izvikuju njegovo ime.

„Džoel! Džoel!”

Ili je to samo njegova mašta? Da nije umišljao i da čuje molitvu sa Lojerovih usana, da vidi znakove na blistavim licima malene dece koju su visoko podigli da vide trkače?

Kad su zaokrenuli prema Vajtholu, Frenk Meklaud krišom baci pogled preko ramena i Pakao ga uze.

Bilo je iznenada: bilo je jednostavno.

On posrnu, ledena ruka u grudima lomila mu je život. Džoel je usporio. Meklaudovo lice je bilo crveno; pena mu je izbijala na usta.

„Meklaud”, reče i zastade da pogleda mršavo lice svog velikog protivnika.

Meklaud ga pogleda kroz zadimljenu koprenu koja njegove sive oči oboji u žuto. Džoel se spustio da mu pomogne.

„Ne dodiruj me”, promrmlja Meklaud. Vlajnasti krvni sudovi u njegovim očima nabubreše i počеше da krvare.

„Grč?” upita Džoel. „Je l' grč?”

„Trči budalo, trči”, govorio mu je Meklaud, dok mu je ruka čupala život iz grudi. Sad mu je curila krv iz pora na licu, tekle su crvene suze. „Trči. I ne okreći se. Za ime Boga, ne okreći se.”

„Šta se dešava?”

„Trči za život!”

Reči nisu izražavale molbu već naređenje. Trči. Ne za zlato, niti za slavu. Za goli život.

Džoel podiže pogled, iznenada svestan prisustva nekog stvorenja ogromne glave iza leđa. Oseti hladan dah za vratom.

Sabra se i potrča.

„... Stvari se ne odvijaju baš najbolje po takmičare, Džim. Posle Lojerovog senzacionalnog pada, sad je i Frenk Meklaud poklekao. Ništa slično nisam video. Izgleda da je nešto rekao Džoelu Džonsu dok je protrčavao. Biće da je s njim sve u redu.”

Meklaud je već bio mrtav kad su ga doneli u ambulantu, a krvario je do sledećeg jutra.

Džoel je trčao. O Bože kako je samo trčao. Sunce ga je ranjavalo u lice, brisalo boju sa ushićene publike, sa njihovih lica i zastava. Sve je postalo samo buka, lišena ljudskosti.

Džoelu je bilo poznato osećanje što poče da ga obuzima, dezorijentacija praćena mučninom i pomanjkanje kiseonika. Trčao je

u nekom svom svetu, razmišljao, znojio se, patio sam, za sebe, u svoje ime.

I nije tako loše biti sam. Pesme počеше da mu ispunjavaju glavu: delovi himne, slatke rečenice ljubavnih pesama, bezobrazni stihovi. A onda je prevagnula praznina, svet njegovih sanjarija, bezimen i bez straha.

Ispred njega je Vojt, okupan istom belom kišom svetlosti. To je neprijatelj, njega treba prestići. Vojt, sa svojim sjajnim raspećem što treperi na suncu. On to može, sve dok ne pogleda, sve dok ne pogleda...

Iza sebe.

Bardžis je otvorio vrata Mercedesa i ušao. Izgubio je dosta vremena: dragocenog vremena. Trebalo je da već bude kod Parlamenta, na cilju, da poželi takmičarima dobrodošlicu. Treba da odglumi tu scenu, da namesti blag i nasmešen izraz, na licu demokrate. A sutra? Neće biti blag.

Ruke su mu bile vlažne od uzbuđenja, a njegovo prugasto odelo mirisalo je na jareću kožu koju je morao da nosi u sobi. Niko neće primetiti, a ako i primeti, koji će to Englez biti toliko nepristojan da mu pomene da smrdi kao jarac?

Mrzeo je tu sobu, taj večni led, tu prokletu razjapljenu rupu sa udaljenim zvukom izgubljenog. Ali, sad je s tim gotovo. Ispunio je svoju dužnost, pokazao je svoje krajnje, neprolazno obožavanje jame; a sada je vreme da uzme nagradu.

Dok se vozio, razmišljao je o mnogim podnetim žrtvama zarad ambicija. Prvo, ono najmanje: mačići i pilići. Kasnije je tek otkrio koliko im je bio smešan. U početku je bio naivan: nije znao ni šta ni kako da izvede. Tokom godina su počeli jasnije da iznose svoje zahteve, a on je na vreme naučio da koristi etiketu prodane duše. Sopstvena poniženja pomno je planirao i besprekorno uređivao, premda je ostao bez bradavica i bez nade da će imati decu. Vredeo je taj bol: moć je postepeno stizala. Tri puta prvi u Oksfordu, žena obdarena oblinama koje prevazilaze muške snove, mesto u Parlamentu, a uskoro i sama zemlja.

Boleli su ga oguljeni vrhovi palčeva što se često dešavalo kad je bio nervozan. Počeo je da sisa jedan.

„... Dobro, sad smo već pri kraju trke koju slobodno možemo nazvati paklenom, je l' da Džim?"

„O da, to je zaista bilo otkrovenje, zar ne? Vojt je zbilja autsajder, a trenutno napreduje bez imalo zasluga. Naravno, Džons je napravio jedan nesebičan gest proverivši da li je sa Frenkom Meklaudom zaista sve u redu posle onog gadnog pada i zato je zaostao."

„Za Džonsa je trka izgubljena, zar ne?"

„Mislim da jeste. Mislim da je trka za njega izgubljena."

„Trka je dobrotvorna, naravno."

„Apsolutno. U ovakvoj situaciji nije bitno da li pobeđuješ ili gubiš..."

„To je tvoj stav."

„Tačno."

„Tačno."

„Obojica su već blizu Parlamenta, samo da prođu Vajthol. A publika navija za svog momka, mada ja zaista mislim da je sve izgubljeno jer..."

„Seti se da je izveo nešto neočekivano u Švedskoj."

„Jeste. Jeste."

„Možda će opet."

Džoel je trčao, udaljenost između njega i Vojta počeo da se smanjuje. Skoncentrisao se na Vojtova leđa, oči uperio u njegov dres, proučavao njegov ritam tražeći mu slabu tačku.

Usporio je. Momak nije više tako brz. U korake mu se uvukla neravnomernost, bio je to siguran znak umora.

Može da ga stigne. Samo malo hrabrosti, može da ga prestigne...

A Kinderman? Zaboravio je na Kindermana. Ne razmišljajući Džoel se osvrnu preko ramena i pogleda iza sebe.

Kinderman je bio pozadi, čvrsto držeći svoj maratonski tempo bez promene. Ali, bilo je još nečeg iza Džoela: još jedan trkač skoro za petama; ogroman, kao duh.

On odvrati pogled i zagleda se napred, proklinjući svoju glupost.

Svakim korakom se sve više približavao Vojtu. Momak je zaostajao. Džoel je znao da će ga sigurno stići ako se potruži, ako zaboravi progonitelja, ko god da je, ako zaboravi sve osim da treba prestići Vojta.

Ali strašilo straga nije mu izbijalo iz glave.

„Ne okreći se“: Meklaudove reči. Prekasno je, uradio je to već. Sad može i bolje da pogleda tog fantoma.

Pogleda opet.

Prvo ništa nije video osim Kindermana kako usamljen trči. A zatim se opet pojavi duh, i on shvati šta je Lojera i Meklauda oborilo.

Nije to bio ni živi ni mrtvi trkač. Nije bio ni čovek. Telo od dima, razjapljena tmina umesto glave, bio je to Pakao lično.

„Ne okreći se.“

Njegova usta, ako su to bila usta, bila su otvorena. Hladan dah se obavio oko Džoela. Zato je znači Lojer mrmlijao molitve dok je trčao. Mnogo su mu pomogle, smrt je ionako stigla.

Džoel odvrati pogled, ne mareći što je Pakao tako blizu. Pokušao je da ignoriše slabost u kolenima.

Sada se i Vojt osvrtao. Izraz lica bio mu je mračan i napet: Džoel je bio siguran da on pripada Paklu, da je ona senka pozadi njegov gospodar.

„Vojt. Vojt. Vojt. Vojt...“ Džoel je izgovarao te reči pri svakom koraku.

„Đubre jedno crno“, reče glasno.

Džoel lagano uspori. Bio je na oko dva metra od trkača Pakla.

„Pogledaj... iza... sebe“, reče Vojt.

„Video sam.“

„Dolazi... po... tebe.“

Reči su bile puka melodrama: dvodimenzionalne. On je gospodar svog tela, zar ne? I ne boji se mraka, mrakom je obojen. Da li ga to čini manje čovečnim od drugih ljudi? Ili možda natčovekom; sa više krvi, znoja, mesa. Više ruku, nogu, glava. Više snage, apetita. Šta bi Pakao s njim? Da ga pojede? Ne bi bio ukusan. Da ga zaledi? Krv mu je previše vruća, prebrz je, suviše je živ.

Ništa ga neće dohvatiti, on je varvarin kada se radi o džentlmenском ponašanju.

Ni noć ni dan.

Vojt je patio; bola je bilo u iskidanom dahu, u nervima, pri svakom koraku. Bili su samo pedeset metara od cilja, ali je Vojtovo vodstvo bilo opasno ugroženo, svakim korakom su trkači bili bliži.

A onda poče pogađanje.

„Slušaj... me.“

„Ko si ti?"

„Snaga... daću ti snagu... samo... nas pusti da... pobedimo."

Džoel je bio skoro rame uz rame s njim.

„Prekasno."

Zadovoljan, dade nogama poleta. Pakao je pored njega, Pakao iza, šta ga briga? Mogao je da trči.

On preteče Vojta, gipkih zglobova; laka mašina.

„Kopile. Kopile. Kopile..." govorio je ovaj, lica iskrivljenog od napora. Nije li to lice zatreperilo dok je Džoel prolazio? Zar nije na trenutak nestala iluzija da su crte tog lica ljudske?

Vojt je ostao iza njega, publika je navijala, a boje su se ponovo vratile u svet.

Pobeda je bila ispred. Nije znao kakva, ali je ipak bila tu.

Tu je bio i Kameron, ugledao ga je kako stoji pored čoveka kojeg Džoel nije znao, čoveka u prugastom odelu. Kameron se smejao i vikao neuobičajeno živo dok je mahao Džoelu.

Potrčao je za nijansu brže prema cilju, Kameronovo lice mu je dalo snagu.

A onda kao da se to lice promenilo. Da li je zbog vrućine njegova kosa počela da svetluca? Ne, meso na njegovim obrazima poče da se nadima, a tamne mrlje na njegovom vratu i čelu postadoše još tamnije. Kosa na glavi mu se podigla i sažežuća svetlost je zatreperila kroz njegovu lobanju. Kameron je goreo. Kameron je goreo, a još se smešio, još je mahao rukom.

Džoel se iznenada oseti beznadežno.

Pakao iza. Pakao ispred.

Ono nije bio Kameron. Kameron nije bio tu: znači, Kameron je mrtav.

Predosećao je. Kameron je mrtav: a ta crna parodija što mu se smeška i želi dobrodošlicu predstavlja njegove poslednje trenutke, ponavljane na oduševljenje obožavalaca.

Džoel poče da posrće, gubio je tempo. Čuo je iza leđa Vojtov dah, užasno učestao, tako blizu, još bliže.

Odjednom mu se celo telo pobuni. Želudac je zahtevao da izbljuje sav svoj sadržaj, noge su molile da se sruše, glava je odbijala da misli, samo se bojala.

„Trči", govorio je sebi. "Trči. Trči. Trči."

Ali Pakao je bio blizu. Kako da utrči pravo u ruke takvoj gnusobi?

Vojt je smanjio rastojanje, već mu je uz rame, gura ga dok ga pretiče. Lako je oteti Džoelu pobjedu: k'o detetu igračku.

Do cilja ima još desetak koraka, Vojt ponovo vodi. Jedva svestan onoga što radi, Džuel posegnu rukom i zgrabi Vojta u trku, hvatajući ga za dres. To je prljav trik, jasno je svakome u publici. Ali, nije ga briga,

Snajžno je povukao Vojta, i obojica se spotakoše i padoše. Ljudi se razmakoše videvši da skreću sa staze i da je pad gadan, Vojt preko Džoela.

Džuel ispruži ruku da se zadrži, ali ta ruka puče pod težinom oba tela. Podlaktica se slomila. Čuo je kako puca samo trenutak pre nego što će osetiti grč: zatim bol zaguši vrisak na usnama.

Na tribinama je Bardžis vikao kao pomahnitao. Kakva predstava. Užurbane kamere, pričljivi komentatori.

„Ustani! Ustani!”

Ali, Džuel je onom zdravom rukom tako šćepao Vojta, da ga ništa ne bi nateralo da ga pusti.

Njih dvojica su se valjali po terenu, svaki zaokret je drobio Džuelovu ruku i izazivao veću mučninu. Đavo koji je glumio Vojta bio je iscrpljen. Stvorenje nikad nije bilo tako umorno: nepripremljeno za važnost trke koju mu je gospodar naredio da trči. Njegovo strpljenje je iscrpljeno, njegova samokontrola opasno narušena. Džuel je mogao da oseti smrad njegovog daha na licu, bio je to smrad jarca.

„Hajde, da te vidim”, reče Džuel.

Oči stvorenja ostadoše bez zenica: bile su sad sasvim bele. Džuel iskašlja malo šljama u usta puna pljuvačke i pljunu u đavolovo lice.

Stvor se izbezumi.

Lice mu se istopi. Ono što je ličilo na meso nabuja u novo, proždiruće obličje bez očiju, bez nosa, ušiju i kose. Gomila oko njih se rasprši. Neki su vrištali, neki se onesvestiše. Džuel ništa od toga nije video; samo je sa zadovoljstvom slušao vrištanje. Ova transformacija nije samo njemu dobrodošla; to je zajedničko saznanje. Svi su sve videli, celu istinu, prljavu, razjapljenu istinu.

Usta su mu bila ogromna, oivičena zubima nalik na čeljusti neke ribe iz dubokih voda, groteskno velika. Džuelova zdrava ruka bila mu

je ispod donje vilice. Uspevao je da ga zadrži u tom položaju, i stade da doziva u pomoć.

Niko da se približi. Gomila ljudi stajala je na pristojnoj udaljenosti. Još su vrištali, još su piljili bez želje da se umešaju. Samo su sportski posmatrali rvanje sa đavolom. Nemaju oni ništa s tim.

Džoel oseti kako mu ponestaje i ono malo snage: nije mogao više da drži đavolove čeljusti. U očajanju oseti zube na obrvama i bradi, oseti je kako su se zarili u njegovo meso i kosti, i najzad, oseti kako pada bela noć dok su mu čeljusti otkidale lice.

Đavo se podiže ostavljajući telo. Između zuba su mu visili ostaci Džoelove glave. Strgao mu je lice kao masku, ostavivši bučkuriš od krvi i iskidanih mišića. Po Džoelovoj razjapljenoj, goljoj usnoj duplji koren jezika je pljuskao i naprezao se, nemoćan da izrazi žalost.

Bardžis nije mario što se onakav pokazuje pred svetom. Ta trka mu je sve: a pobeda je pobeda, kako god da se ostvari. Naposljetku, i Džons je varao.

„Ovamo!" viknu đavolu. "Hajde!"

Đavo okrete svoje krvavo lice ka njemu.

„Dođi ovamo", naredi mu Bardžis.

Delilo ih je samo nekoliko metara: par koraka do cilja i trka je dobijena. „Trči do mene!" vrištao je Bardžis. "Trči. Trči. Trči!"

Đavo je bio iznuren, ali je razaznao gospodarev glas. Potrčao je prema liniji, slepo prateći Bardžisov glas.

Četiri koraka. Tri...

I Kinderman protrča pored njega ka cilju. Kratkovidi Kinderman, za korak ispred Vojta, dobio je trku a da nije ni znao o kakvoj se pobedi radi, niti je video užas iza sebe.

Nije bilo usklika kad je prošao cilj. Niti čestitanja. Kao da se smračilo iznad tribina, i zavlada hladnoća, neobična za ovo doba godine.

Skrušeno odmahujući glavom, Bardžis pade na kolena.

„Oče naš, koji bejaše na Nebu, kuđeno nek je ime tvoje..."

Stari trik. Naivna reakcija.

Ljudi počеше da se povlače. Neki su već trčali. Deca, pošto su znala ćud tame koja ih je nedavno dotakla, bila su najmanje uplašena. Uhvatiše svoje roditelje za ruke i povedoše ih sa tog mesta kao jagnjad, govoreći im da se ne osvrću za sobom. Roditelji

se prisetiše materice, prvog tunela, prvog bolnog izlaza sa svetog mesta, prvog strašnog iskušenja – pogledati iza sebe i umreti. Setivši se, pođoše sa svojom decom.

Samo je Kinderman izgledao kao da ga se sve to nije ticalo. Seo je na tribine i obrisao naočare, smeškajući se zbog pobede, ne obazirući se na hladnoću.

Pošto je shvatio da molitve nisu dovoljne, Bardžis podvi rep i nestade u Vestminsterskoj palati.

Đavo, napušten, odbaci sva ljudska obeležja i postade ono što jeste. Ispljunu čudno, bljutavo i gadno meso Džoela Džonsa. Na betonu, pored tela, ležalo je polusažvakano trkačevo lice. Đavo se rasplinu u vazduhu i ode u Deveti krug, u svoju kuću.

Bilo je učmalo u hodnicima moći: bez života, bez pomoći.

Bardžis nije bio u dobroj kondiciji, njegovo trčanje ubrzo postade hodanje. Teški koraci po turobno obloženim hodnicima, ali skoro nečujni po ugaženom tepihu.

Nije tačno znao šta da čini. Jasno je da će ga okriviti što je propustio da analizira sve eventualnosti, ali on veruje da će uspeti da se iščupa. Daće im sve što zatraže kao nadoknadu za njegovo pomanjkanje vidovitosti. Uvo, stopalo; nema šta da izgubi osim krvi i mesa.

Ali moraće pažljivo da razradi odbranu, jer mrze nelogičnost. Izaći pred njih sa nekim bledunjavim opravdanjima može ga stajati života.

Hladnoća se vukla za njim; znao je šta to znači. Pakao ga je pratio utihnulim hodnicima, do same kolevke demokratije. Onoliko dugo koliko bude odolevao da se ne okrene, i sve dok bude gledao u pod, ili u svoje ruke bez palčeva, neće mu se ništa desiti, ostaće živ. To je bila jedna od prvih lekcija koje je naučio boraveći u krugovima.

Vazduh se ledio. Bardžis je mogao da vidi svoj dah, glava ga je bolela od hladnoće.

„Žao mi je“, iskreno reče svom pratiocu.

Glas koji je začuo beše blaži nego što je očekivao.

„Nisi ti kriv.“

„Ne“, reče Bardžis ohrabren njegovim pomirljivim tonom. "Bila je moja greška, kajem se. Prevideo sam Kindermana."

„Da, bila je greška. Svi smo pogrešili“, reče Pakao. "Ipak ćemo za sto godina pokušati ponovo. Demokratija je još novi kult; još nije izgubila svoj spoljašnji sjaj. Daćemo joj još jedan vek, i dobro je iskoristiti."

„Da."

„Ali ti..."

„Znam."

„Gotovo je s tvojom moći, Gregori.“

„Da."

„Nije smak sveta. Pogledaj me.“

„Ne mogu sad, ako se ne ljutite." Bardžis nastavi da hoda, čvrstim koracima. Ostani miran, ostani priseban.

„Pogledaj me, molim te", zaguka Pakao.

„Kasnije, gospodine."

„Samo tražim da me pogledaš. Bilo bi poželjno malo poštovanja."

„Hoću. Hoću, zaista. Kasnije."

Hodnik se ovde račvao. Bardžis pođe levim krakom. Pomisli da bi simbolika mogla da upali. Bio je to ćorsokak.

Bardžis stade lica još uvek okrenutog ka zidu. Osećao je hladnoću do srži, a patriljci palčeva su mu zadavali đavolske muke. Skinuo je rukavice i počeo snažno da ih sisa.

„Pogledaj me. Okreni se i pogledaj me", reče ljubazni glas.

Šta sad da radi? Bilo bi najbolje da se vrati hodnikom i nađe drugi put, valjda. Morao bi da ide okolo-naokolo, kružeći dok ne pronade nešto dovoljno ubedljivo što bi umilostivilo pratioca da mu pokloni život.

Dok je stajao, prebirući po glavi razne mogućnosti, oseti slabašan bol u vratu.

„Pogledaj me", reče glas ponovo.

Grlo mu se stezalo. Začuo je čudno škripanje u glavi, zvuk trenja kosti o kost. Kao da mu se nož zabio u potiljak.

„Pogledaj me", reče Pakao poslednji put, i Bardžisova glava se okrenu.

Ne i njegovo telo. Ostalo je okrenuto prema praznom zidu ćorsokaka.

Ali mu je glava rotirala na tankoj osovini ne poštujući zakone anatomije. Bardžis se gušio dok mu se vrat uvijao kao konopac od

mesa, njegovi pršljenovi se smrskaše u prah, od hrskavice posta vlaknasta kaša. Oči mu prokrvariše, uši se raspukoše, i on izdahnu gledajući to lice što nije videlo sunca, to lice koje majka nije rodila.

„Rekao sam ti da me pogledaš“, reče Pakao, i ode svojim gorkim putem, ostavivši ga tamo da stoji. Demokrati će zateći divan paradoks, kada nahrupe, galameći, u Vestminstersku palatu.

ŽAKLIN ES: POSLEDNJA VOLJA I ZAVEŠTANJE

Bože moj, pomisli ona, zar je ovo život. Dan za danom: dosada, rintanje, frustracija.

Hriste, molila se, izbavi me, oslobodi, raspni me ako moraš, samo me oslobodi ove bede.

I umesto da čeka eutanazijski blagoslov, izvadila je žilet iz Benovog brijaača. Jednog sivog martovskog dana, zaključala se u kupatilo, i prerezala podlaktice.

Kroz buku u ušima čula je, nejasno, Bena ispred vrata kupatila.

„Jesi li tu, draga?“

„Odlazi“, učinilo joj se da je rekla.

„Poranio sam, dušo. Nije bilo gužve na putu.“

„Odlazi molim te.“

U naporu da progovori skliznula je sa klozetske šolje na pod od belih pločica, gde su se već hladile lokve njene krvi.

„Draga?“

„Idi.“

„Draga.“

„Odlazi.“

„Je li sve u redu?“

Sada je već tresao vrata, pacov. Kako ne shvata da ne može da mu otvori, da ne želi da mu otvori?

„Džeki, odgovori mi.“

Zastenjala je. Nije mogla da se uzdrži. Bol i nije bio tako strašan kao što je očekivala, ali je imala neki ružan osećaj, kao da su je ritnuli u glavu. Ipak neće moći da je uhvati na vreme, ne sada. Čak i ako sruši vrata.

Srušio je vrata.

Pogledala ga je sa poda kroz vazduh tako nabijen smrću da si mogao da ga sečeš.

„Prekasno“, učinilo joj se da je rekla.

Ali nije bilo.

Bože, pomislila je, zar je ovo samoubistvo. Nisam umrla.

Doktor koga joj je Ben uzeo ponašao se napadno pokroviteljski. Samo najbolje, obećao joj je Ben, samo najbolje za moju Džeki.

„Nije to ništa“, uveravao je doktor, „što ne možemo da zakrpimo.“

Što ne prestane već jednom? Puca njemu prsluk. Mnogo on zna kako to izgleda.

„Prilično sam se bavio ovom vrstom problema kod žena“, poverio joj se, izdašno cedeci izvežbano saosećanje. „Kod izvesnih godišta je to već poprimilo razmere epidemije.“

Njoj je jedva trideset. Šta joj on to govori? Da joj je uranila menopauza?

„Depresija, delimično ili potpuno povlačenje u sebe, neuroze svih oblika i obima. Niste sami, uveravam vas.“

O, jesam, pomislila je, ovde u glavi, sama samcica, i ti nemaš blage veze kako je to.

„Ima to da sredimo dok jagnje ma'ne repom.“

A ja sam to jagnje, jel' da? Ne misli valjda da sam ja jagnje?

Promišljajući, gledao je svoje uramljene diplome, pa svoje doterane nokte, pa olovke na stolu i beležnicu. Ali ne u Žaklin. Svuda, samo ne u Žaklin.

„Znam“, govorio je sada, „šta ste proživeli, i da je bilo traumatično. Žene imaju izvesne potrebe. Ako ostanu nezadovoljene...“

Šta on zna o ženskim potrebama?

Ti nisi žena, pomislila je.

„Šta?“ reče on.

Da li je nešto rekla? Odmahnula je glavom: ništa nije rekla. Nastavio je; ponovo je uspostavio ritam: „Neću da vas izlažem beskrajnim terapijskim seansama. A ni vi to ne želite, zar ne? Potrebno je da vam se malo povrati samopouzdanje, i nešto da vam pomogne da bolje spavate.“

Sada joj je već gadno išao na živce. Njegova snishodljivost je bila tako duboka da joj se nije videlo dno. Svevideći, sveznajući Tata; to je bila njegova rola. Kao da mu je bogomdana neka čudna spoznaja u prirodu ženske duše.

„Naravno, u prošlosti sam praktikovao terapijske kurseve sa pacijentima. Ali, među nama...”

Lako je potapšao po ruci. Tatina ruka na njenoj. Trebalo bi da bude polaskana, umirena, možda čak zavedena.

„... među nama budi rečeno, to je samo prazna priča. Beskrajna priča. Da budemo pošteni, kakve koristi od toga? Svi mi imamo probleme. A oni se ne rešavaju pričom, zar ne?”

Ti nisi žena. Ne izgledaš kao žena, ne osećaš kao žena...

„Nešto ste rekli?”

Ponovo je odmahнула glavom.

„Učinilo mi se da ste nešto rekli. Molim vas da budete otvoreni prema meni.”

Nije odgovorila, a on kao da se umorio od glumljene intimnosti. Ustao je i otišao do prozora.

„Mislim da je za vas najbolje...”

Stajao je prema svetlosti: zamračivao je sobu, zaklanjajući pogled na višnjevo drveće na travnjaku. Posmatrala je njegova široka ramena, uske kukove. Figura pravog muškarca, kako bi ga opisao Ben. On neće radati. To telo je stvoreno da prekraja svet. Ako ne svet, ono bar umove.

„Mislim da je za vas najbolje...”

Šta on zna, sa tim kukovima i ramenima? Suviše je muško da bi išta znao o njoj.

„Mislim da je za vas najbolje da vam prepisem terapiju sedativima...”

Sada mu je posmatrala struk.

„... i dobar odmor.”

Um joj je bio usredsređen na telo ispod tankog sloja odeće. Mišići, kost i krv ispod elastične kože. Zamišljala ga je sa svih strana, odmeravajući, procenjujući mu otpornost, a onda je napala. Pomislila je:

Budi žena.

Samo tako, kada je pomislila ovu besmislicu, telo poče da uzima oblik. Nije to bio preobražaj iz bajke, jer se njegovo telo, na žalost, opiralo magiji. Mišlju je primorala njegove muževne grudi da narastu u dojke, i one počeše bogato da bujaju, sve dok se nije rascepila koža a grudna kost bila smrvljena. Njegova karlica, napregnuta do

pucanja, razdvoji se u sredini; ostavši bez oslonca on se preturi na svoj sto i zagleda se u nju, lica požutelog od šoka. Oblizivao je i oblizivao usne, pokušavajući da ih ovlaži za govor. Usta su mu bila suva: reči su se rađale mrtve. Jedini zvuk je dolazio između njegovih nogu; pljuskanje krvi; tup udar utrobe o tepih.

Zavrištala je pred apsurdnom čudovišnošću koju je stvorila, i povukla se u suprotni ugao sobe, gde je povratila u saksiju sa gumenim drvetom.

Bože, pomislila je, zar je ovo ubistvo. Nisam ga ni dotakla.

Žaklin je zadržala za sebe šta je učinila tog popodneva. Nije bilo smisla da ljudima upriliči besane noći u razmišljanju o tako neobičnom talentu.

U policiji su bili jako ljubazni. Sami su se dosetili velikog broja objašnjenja za nenadani odlazak dr Blendiša, iako ni jedno nije objasnilo kako je njegov grudni koš provaljen na tako neprirodan način, načinivši dva privlačna (mada maljava) uzvišenja od grudnih mišića.

Pretpostavljalo se da je nepoznati umobolnik, moćan u svom ludilu, upao u ordinaciju, učinio šta je učinio rukama, čekićima i testerama, i izašao, ostavivši nedužnu Žaklin u užasnutom ćutanju koje nije moglo da probije nikakvo ispitivanje.

Nepoznata osoba (ili osobe) je tako rasturila doktora da ga ne bi sastavila nikakva terapija niti sedativi.

Posle nekog vremena je gotovo zaboravila. Ali kako su meseci prolazili, postepeno joj se vraćalo, kao uspomena na potajno neverstvo. Opsedala je zabranjena slast. Zaboravila je na mučninu, sećala se samo moći. Zaboravila je prljavštinu, sećala se snage. Zaboravila je krivicu, koja je stigla kasnije, i žudela, žudela da to ponovi.

Ovaj put bolje.

„Žaklin.”

Da li me to moj muž zove punim imenom? Obično je to bilo Džeki, ili Džek, ili ništa.

„Žaklin?”

Gledao je svojim krupnim plavim bebastim očima, kao školarac u koga se zaljubila na prvi pogled. Ali su mu usta sad bila tvrda, poljupci kao bajat hleb.

„Žaklin.“

„Da.“

Razgovor, pomislila je, mora da je državni praznik.

„Ne znam kako da ti kažem.“

„Pokušaj“, predložila mu je.

Znala je da može mislima da mu razveže jezik samo ako hoće. Da ga natera da joj govori ono što ona želi da čuje. Reči ljubavi, možda, kada bi se setila kako zvuče. Ali kakva korist od toga? Bolja je istina.

„Draga, malo sam zastranio.“

„Kako to misliš?“

Jesi li, gade, pomislila je.

„Bilo je to dok ti nije bilo dobro. Znaš, kada je između nas sve više ili manje prestalo. Razdvojene sobe... htela si razdvojene sobe... i ja sam prosto otkao od frustracije.“

Nisam hteo da te uznemiravam, zato ti nisam ništa rekao. Ali više ne mogu da pokušavam da živim dvostrukim životom.“

„Možeš da imaš vezu ako to hoćeš, Bene.“

„Ovo nije veza, Džeki. Volim je...“

Pripremao se za jedan od svojih govora, videla je kako mu se nagomilava iza zuba. Opravdanja koja su se pretvarala u optužbe, izvinjenja sa završetkom u napadima na njen karakter. Kada bi postigao punu brzinu, ništa ga nije moglo zaustaviti. Nije htela to da sluša.

„... ona uopšte nije kao ti, Džeki. Frivolna je, na svoj način. Pretpostavljam da bi je ti nazvala površnom.“

Možda bi trebalo da ga sad prekinem, pomislila je, pre nego što se upetlja kao i obično.

„Ona nije tako ćudljiva kao ti. Znaš, ona je jednostavno normalna žena. Ne mislim da ti nisi normalna; nisi ti kriva što si depresivna. Ali ona nije tako osetljiva.“

„Bene, nema potrebe...“

„Ne, bogamu, hoću da olakšam dušu.“

Pa sve na mene, pomislila je.

„Nikad mi nisi dozvoljavala da objasnim“, govorio je. „Uvek bi me pogledala jednim od onih tvojih baksuznih pogleda, kao da bi htela da...”

Crkneš.

„... da umuknem.”

Umukni.

„Briga tebe kako se ja osećam!” sada je vikao. „Stalno u svom malom privatnom svetu.”

Umukni, pomislila je.

Usta su mu bila otvorena. Učinilo joj se da je poželela da se zatvori, i sa tom mišlju mu škljocnuše vilice, odsecajući ružičasti vrh jezika. Meso mu pade sa usana i zaustavi se u naboru košulje.

Umukni, pomislila je ponovo.

Savršeni redovi njegovih zuba zakrckaše jedan o drugi, lomeći se i mrveći; nervi, kalcijum i pljuvačka potekoše mu niz bradu u ružičastoj peni dok su mu se usne povlačile unutra.

Umukni, mislila je dok su njegove bebaste oči tonule u lobanju a nos mu se uvlačio u mozak.

To više nije bio Ben, već čovek sa crvenom glavom guštera, sve pljosnatijom dok se ulubljivala sama od sebe, i, hvala ti Bože, jednom zauvek ga lečila od govorancija.

Sada kad je savladala veštinu, počinjala je da uživa u promenama koje je izazivala na njemu.

Prevrnula ga je naglavačke na pod i počela da mu sabija ruke i noge, uvlačeći meso i nepokorne kosti u sve manji prostor. Odeća više nije bila na njemu već u njemu, a sadržina stomaka iščupana iz njegove uredno upakovane utrobe i razvučena oko tela da bi ga umotala. Prsti su mu sad virili iz ramena, a noge, koje su se još ritale u besu, iz stomaka. Još jednom ga je obrnula da mu sabije kičmu u stub nečisti dug tridesetak santimetara, i tu je otprilike bio kraj.

Kada se povratila iz ekstaze, ugledala je Bena kako sedi na podu, zgnječen u prostor veličine jedne od onih njegovih otmenih kožnih torbi, dok su mu krv, nečist i limfna tečnost isticali u slabim mlazevima iz tela.

Bože, pomislila je, zar je ovo moj muž. On nikad nije bio tako uredan.

Ovaj put nije čekala pomoć. Znala je šta je učinila (nagađala je, čak, i kako je to učinila) i posmatrala svoj zločin kao možda prestrogu pravdu. Spakovala je kofere i napustila kuću.

Živa sam, pomislila je. Prvi put u celom ovom jebanom životu, ja sam živa.

Vasijevo svedočanstvo (prvi deo)

Vama, koji maštate o slatkim i jakim ženama, ostavljam ovu priču. Ovo je obećanje, kao što je i ispovest, ali i poslednje reči izgubljenog čoveka koji je hteo samo da voli i da bude voljen. Sedim ovde, drhteći, i čekam noć, čekam da dođe onaj piskavi kurvar Kus i uzme mi sve što imam u zamenu za ključ njene sobe.

Ja nisam hrabar čovek, i nikada nisam bio: bojim se onoga što bi moglo da mi se dogodi ove noći. Ali više ne mogu da idem kroz život sanjareći, živeći u tami od jedne jedine vizije raja. Pre ili kasnije čovek mora da se potpaše (o kako je to istinito) i pođe da ga traži. Čak i ako to znači da zauzvrat mora da se odrekne sveta.

Verovatno govorim besmislice. Sigurno mislite, vi koji ste slučajem nabasali na ovo svedočanstvo: ko je ovaj imbecil?

Zvao sam se Oliver Vasi. Sada mi je trideset osam godina. Bio sam advokat, do onog dana pre godinu ili više, kada sam pošao u potragu koja se završava večeras sa tim kurvarom i ključem i njom, najsvetijom od svetih.

Ali priča počinje pre više od godinu dana. Prošle su godine otkako je Žaklin Es prvi put došla kod mene.

Pojavila se iznenada u mom uredu, predstavivši se kao udovica moga prijatelja sa studija prava, Bendžamina Esa, i kada sam pokušao da se prisetim, prepoznao sam joj lice. Zajednički prijatelj, koji je bio na venčanju, pokazao mi je fotografiju Bena i njegove stidljive mlade. I sada je bila tu, upravo onako neuhvatljivo lepa kako je obećavala fotografija.

Sećam se svoje nelagodnosti prilikom tog prvog susreta. Došla je u radno vreme, i ja sam bio do guše u poslu. Ali ona me je tako očarala da sam propustio sve zakazane sastanke, i kada je moja sekretarica ušla u ured, i uputila mi jedan od njenih čeličnih pogleda, kao da me je polila kofom hladne vode. Pretpostavljam da sam od samog početka bio zaljubljen, i da je ona osetila naelektrisanu

atmosferu u sobi. A ja sam se pretvarao da sam samo dužno ljubazan prema udovici starog prijatelja. Nisam hteo da poverujem da je to strast: nije mi bila u prirodi, ili sam bar tako mislio. Kako malo znamo – mislim zaista znamo – o našim mogućnostima.

Žaklin mi je na tom prvom sastanku napričala gomilu laži. O tome kako je Ben umro od raka, i kako je često govorio o meni, i sa kakvom toplinom. Verujem da je već tada mogla da mi prizna istinu, i ja bih sve progutao – mislim da sam bio izgubljen od prvog trenutka.

Ali teško je uhvatiti trenutak kada se interesovanje za drugog razgori u nešto dublje, strastvenije. Moguće je da sam izmaštao udar koji sam doživeo pri susretu sa njom, preinačujući prošlost da bih opravdao svoje kasnije ludosti. Nisam siguran. Ali svejedno kako i kada se to dogodilo, koliko brzo ili sporo, ja podlegoh, i veza otpoče.

Nikada nisam bio posebno radoznao kada su u pitanju bili moji prijatelji, ili partneri u krevetu. Advokat provodi vreme u prevrtanju prljavog veša iz života drugih ljudi, i, pošteno rečeno, osam sati dnevno u tom poslu bilo mi je sasvim dovoljno. Kada izađem iz kancelarije, sa zadovoljstvom ostavljam ljude na miru. Ne čeprkam. Ne prekopavam, već ih prihvatam takve kakvi se prikazuju.

Žaklin nije bila izuzetak od tog pravila. Bila je to žena čije je prisustvo u mom životu bilo dobrodošlo, bez obzira na njenu prošlost. Posedovala je čudesnu prisebnost, bila je duhovita, razvratna, neuhvatljiva. Nikada nisam sreo čarobniju ženu. Nije me se ticalo kako je živela sa Benom, kakav im je bio brak, itd, itd. To je bila njena prošlost. Sa radošću sam živeo u sadašnjosti, i ostavio prošlost da umre na miru. Mislim da sam čak laskao sebi da ću moći da joj pomognem da zaboravi bol koji je doživela.

Njene priče su svakako imale dosta rupa. Kao advokat bio sam izvežban u proziranju izmišljenog, i koliko god se trudio da ne obraćam pažnju, osećao sam da nije bila potpuno iskrena prema meni. Ali svako ima neku tajnu: znao sam to. Neka i njoj ostanu njene, mislio sam.

Samo jednom sam reagovao na detalj iz njene verzije životne priče. Kada je govorila o Benovoj smrti, omaklo joj se da je dobio šta je zaslužio. Upitao sam je šta je time mislila. Nesmešila se, onim svojim osmehom kao u Đokonde, i rekla da je osećala da je time ponovo uspostavljena ravnoteža između muškaraca i žena. Pustio

sam da joj to prođe. Na kraju krajeva, tada sam već bio opsednut, bez nade u spasenje; koji god razlog da je našla, ja bih ga rado prihvatio.

Znate, ona je bila tako divna. Ne na onaj dvodimenzionalni način: nije više bila mlada, nije bila nevina, nije posedovala onu božansku simetriju slavljenu od reklamera i fotografa. Njeno lice je bilo lice obične žene u ranim četrdesetim: bilo je korišćeno za smeh i plač, a upotreba ostavlja tragove. Ali je posedovala dar da se preobrazi, na najfiniji način, čineći to lice promenljivim kao nebo. U početku sam mislio da je to trik sa šminkom. Ali što smo više spavali zajedno, i ja je posmatrao, ujutru pospalu, uveče mlitavu od premora, shvatio sam da na kostima njene glave nema ničega osim krvi i mesa. Ono što ju je menjalo dolazilo je iznutra: bio je to trik volje.

I znate, zbog toga sam je još više voleo.

A onda sam se jedne noći probudio kraj nje. Često smo spavali na podu, njoj se tako dopadalo. Kreveti su je, govorila je, podsećali na brak. I tako je te noći ležala ispod pokrivača na tepihu u mojoj sobi, i ja sam, iz obožavanja, posmatrao njeno lice.

Ako se čovek tome potpuno posveti, posmatranje voljene osobe u snu može biti nezgodno iskustvo. Možda je neko od vas upoznao tu paralizu, gledajući lice kraj vas, zatvoreno za vaše ispitivanje, zaključano tamo gde nikada nećete imati pristup, u um onog drugog. Kao što rekoh, za nas koji smo se tome posvetili, to je bio užas. Čovek zna, u tim trenucima, da ne postoji, osim u vezi sa tim licem, sa tom osobom. I zato se čovek, kada mu je to lice zatvoreno, i ta osoba izgubljena u svom nesaznatljivom svetu, oseća potpuno bez svrhe. Planeta bez sunca, koja rotira u tami.

Tako sam se ja osećao te noći posmatrajući one čudesne crte lica, i dok sam kušao svoju izgubljenost, njeno lice je počelo da se menja. Bilo je jasno da je sanjala: ali kakve je to snove imala. Celo ustrojstvo joj se pomeralo, mišići, kosa, linija obraza, po diktatu neke unutrašnje plime. Usne su joj se podigle sa zuba, cvetajući, kipeći u balavu kulu od kože; kosa joj je leljajala oko glave kao da leži u vodi; tkivo obraza formiralo je brazde i grebenove, poput ritualnih ožiljaka nekog ratnika; zapaljene i pulsirajuće šare koje su se nadimale i menjale čak i kada bi zadobile oblik. Ovo kretanje me je prestravilo, i mora da sam načinio neki zvuk. Nije se probudila, ali je izronila bliže

površini sna, napuštajući duboke vode gde je bio izvor tih sila. Reljef je smesta utonuo, i to je ponovo bilo lice spokojno usnule žene.

Bilo je to, razumećete, ključno iskustvo, iako sam sledećih nekoliko dana proveo pokušavajući da ubedim sebe da ništa nisam video.

Svaki napor je bio uzaludan. Znao sam da sa njom nešto nije u redu; i tada sam još bio siguran da ona ne zna ništa o tome. Bio sam ubeđen da joj je zbog nečega poremećen telesni sistem, i čuvao se da joj kažem šta sam video pre nego što ispitam njenu prošlost.

Iz ove perspektive to izgleda smešno naivno. Pomisliti da ona nema predstavu o tome kakvu moć poseduje. Ali je za mene bilo mnogo lakše da je predstavim sebi kao plen ove veštine, nego kao gospodaricu. To je muškarac govorio o ženi, a ne ja, Oliver Vasi, o njoj, Žaklin Es. Ne želimo da poverujemo, mi muškarci, da bi sila mogla da obitava u telu žene, ukoliko ta sila nije muško dete. Ne istinska sila. Moć mora da bude u muškim rukama, bogomdana. To je ono čemu nas uče naši očevi, idioti.

Svejedno sam se raspitao o Žaklin, što sam potajnije mogao. Imao sam vezu u Njujorku gde je par nekada živeo, i nije bilo teško pokrenuti ispitivanje. Mojoj vezi je trebalo nedelju dana da me pozove, jer je morao da se probije kroz mnoštvo policijskih sranja da bi prozreo istinu, ali su novosti stigle, i bile su loše.

Ben je bio mrtav, to je bila istina. Ali ne i da je umro od raka. Moja veza je imala samo maglovitu predstavu o stanju Benovog leša, ali je bilo jasno da je bio spektakularno unakažen. Ko je bio glavni osumnjičeni? Moja voljena Žaklin Es. Ona bezazlena žena koja je živela u mom stanu, i spavala svake noći kraj mene.

Nagovestio sam joj da krije nešto od mene. Nisam znao kakav odgovor mogu da očekujem. Ono što sam dobio bila je demonstracija moći. Pružila je bez zlobe, ali bih bio budala da u tome ne vidim upozorenje. Prethodno mi je ispričala kako je otkrila svoju sposobnost da kontroliše supstancu živih bića. U očajanju, rekla je, kada je bila na korak od samoubistva, pronašla je, u najdubljim vodama svoga bića, mogućnosti za koje nije znala da postoje. Sile koje su došle iz tih oblasti dok se oporavljala, kao ribe na svetlost.

Tada mi je pokazala mali deo te moći, čupajući mi vlasi kose sa glave. Samo nekoliko; tek toliko da prikaže svoju čudesnu veštinu.

Osetio sam kako to radi. Samo je rekla: jedna iza uva, i ja bih osetio kako mi se odiže koža, a zatim vraća, kada bi prsti njene volje odstranili dlaku. Zatim još jednu, i još jednu. Bilo je to neverovatno; razvila je tu moć u prefinjenu umetnost, pronalazeći i izdvajajući po jednu vlas sa moje glave sa preciznošću pincete.

Priznajem, sedeo sam ukočen od straha, svestan da se samo poigrava sa mnom. Pre ili posle, bio sam siguran, doći će vreme da me zauvek učutka.

Ali je i ona sumnjala u sebe. Priznala mi je da je plaši moć, iako ju je savladala. Bio joj je potreban neko, rekla je, da je nauči kako da je iskoristi na najbolji način. A taj neko nisam bio ja. Ja sam bio samo čovek koji je voleo, i pre ovog otkrića, i uvek će je voleti, uprkos svemu.

U stvari, posle tog otkrića brzo sam se navikao na novu sliku o Žaklin. I umesto da osetim strah, postao sam još zavisniji od žene koja je pristajala da posedujem njeno telo.

Posao mi se pretvorio u gnjavažu, smetnju u sanjarenju o mojoj voljenoj. Gubio sam reputaciju; izgubio sam zastupništvo; izgubio sam poverenje. Za samo dva ili tri meseca moj profesionalni život bio je sveden na nulu. Prijatelji su očajavali zbog mene, kolege su me izbegavale.

Nije ona bila ta koja mi je pila krv. Želim da to bude jasno. Nije bila nikakva pijavica, ili parazit. Ono što mi se događalo, sukob sa svakodnevicom ako hoćete, bilo je samo moje delo. Nisam bio začaran; to je romantična laž kojom se opravdava silovanje. Ona je bila more: i ja sam morao da plivam u njemu. Ima li to smisla? Živeo sam život na obali, u konkretnom svetu zakona, i bio umoran od svega. Ona je bila kao tečnost: beskrajno more u jednom telu, potop u jednoj sobi, i ja ću se rado utopiti u njoj, ako mi pruži priliku. Biće to moja odluka. Znajte to. Uvek je bila moja odluka. Odlučio sam da uđem u tu sobu večeras, i da poslednji put budem s njom. Po svojoj slobodnoj volji.

A koji čovek ne bi? Ona je bila (jeste) božanstvo. Sledećih mesec dana, posle one demonstracije moći, živeo sam u neprekidnoj ekstazi njenog prisustva. Kada sam bio sa njom, otkrivala mi je puteve ljubavi koje nije upoznalo nijedno Božje stvorenje na zemlji.

Kažem nijedno: sa njom nije bilo granica. A kada nismo bili zajedno, slavljе se nastavljalo, jer mi se činilo da je ona izmenila ceo moj svet. A onda me je ostavila.

Znao sam razlog: otišla je da pronađe nekog da je nauči da koristi moć. Ali razumevanje njenih razloga ništa nije pomagalo.

Bio sam slomljen: izgubio sam posao, izgubio sebe, izgubio ono malo prijatelja koje sam još imao. Jedva da sam primetio. Bili su to beznačajni gubici, pored gubitka Žaklin...

„Žaklin...”

Bože, pomislila je, zar je ovo najuticajniji čovek u zemlji? Izgledao je tako neprivlačan, tako nezanimljiv. Nije čak imao ni jaku bradu.

Ali Titus Petifer je bio moć.

Upravljao je sa više poslova nego što je mogao da nabroji; njegova reč u svetu finansija je rušila kompanije kao kuće od slame, uništavajući ambicije stotina ljudi, karijere hiljada. Pod njegovim okriljem se preko noći sticalo bogatstvo, čitave korporacije su padale kada bi samo dunuo, kao žrtve njegovih ćudi. Ako je neko poznavao moć, bio je to on. Od njega se moglo učiti.

„Nećete zameriti ako vas budem zvao Džej?”

„Neću.”

„Jeste li dugo čekali?”

„Dovoljno dugo.”

„Obično ne ostavljam lepe žene da čekaju.”

„Bogami ostavljate.”

Već ga je znala: dva minuta u njegovom društvu bila su dovoljna da mu uzme meru. Brže će ga imati ako bude hladnokrvno drska.

„Uvek koristite inicijale kada se obraćate ženama koje prvi put srećete?”

„Tako ih lakše popamtim; smeta vam?”

„Zависи.”

„Od čega?”

„Od onoga što dobijem za to što sam vam dala tu privilegiju.”

„Znači to je privilegija, znati vaše ime?”

„Da.”

„Pa... počastvovan sam. Naravno, ukoliko tu privilegiju ne delite suviše rasipno.”

Odmahnula je glavom. Ne, mogao je da vidi da ona nije odveć široke ruke kada su osećanja u pitanju.

„Zašto ste toliko dugo čekali da me vidite?“ reče on. „Zašto dobijam obaveštenja da ste ugnjavili moje sekretarice konstantnim zahtevima da me vidite? Hoćete novac? Jer ako to tražite otići ćete odavde praznih ruku. Obogatio sam se jer sam bio zloća, i što sam bogatiji, veći sam zlobnik.“

Izjava je bila istinita; izgovorio ju je otvoreno.

„Ne želim novac“, reče ona, podjednako otvoreno.

„To osvežava, za promenu.“

„Postoje bogatiji od vas.“

Obrve mu se podigoše u iznenađenju. Ume da ujede, ova lepojka.

„Istina je“, reče on. Bilo je bar pet ili šest bogatijih ljudi od njega na hemisferi.

„Ja nisam neka slatka mala neznanka. Nisam došla da potucam slavno ime. Imamo mnogo toga da ponudimo jedno drugom.“

„Kao na primer?“ reče on.

„Imam svoje telo.“

Nasmešio se. Direktniju ponudu nije čuo godinama.

„A šta ja mogu da vam ponudim za vašu velikodušnost?“

„Hoću da naučim...“

„Naučite?“

„... kako se koristi moć.“

Bila mu je sve čudnija.

„Kako to mislite?“ odgovorio je, da dobije na vremenu. Nije mogao da je dokuči; uznemiravala ga je i zbunjivala.

„Treba da vam prevedem na buržujski?“ reče ona, igrajući na kartu drskosti, sa takvim smeškom da se on ponovo osećao skoro privlačnim.

„Nema potrebe. Hoćete da učite kako se koristi moć. Pretpostavljam da bih mogao da vam pomognem...“

„Znam da možete.“

„Morate znati da sam oženjen čovek. Virdžinija i ja smo zajedno već osamnaest godina.“

„Imate tri sina, četiri kuće, služavku Mirabel. Ne podnosite Njujork, ali zato volite Bangkok; broj košulje 42, omiljena boja zelena.“

„Tirkizna.“

„Starost vas profinjuje.“

„Još nisam star.“

„Oženjen osamnaest godina. Od toga se prerano stari.“

„Jok ja.“

„Dokažite.“

„Kako?“

„Uzmi me.“

„Šta?“

„Uzmi me.“

„Ovde?“

„Navuci zastore, zaključaj vrata, isključi terminal, i uzmi me. Ako smeš.“

„Ako smem?“

Koliko dugo ga niko nije izazivao da nešto učini?

„Ako smem?“

Uzbudio se. Tako uzbuđen nije bio bar deset godina. Navukao je zastore, zaključao vrata, isključio video-prikaz svojih blaga.

Bože, pomislila je, moj je.

Nije to bila laka strast, kao sa Vasijem. Prvo, Petifer je bio nespretnan, nekultivisan ljubavnik. Drugo, bio je suviše nervozan zbog svoje žene da bi bio posebno uspešan preljubnik. Činilo mu se da svuda vidi Virdžiniju: u predvorjima hotela u kojima su uzimali sobu za popodne, u taksijima koji su krstarili ulicama ispred njihovih ljubavnih gnezda, jednom čak obučenu kao kelnericu (kleo se da je sličnost potpuna), kako briše sto u restoranu. Umišljeni strahovi, ali su ipak kvarili spontanost romanse.

Ona je ipak učila od njega. Bio je briljantan moćnik jednako kao što je bio neuk ljubavnik. Učila je da bude moćna bez upotrebe moći, da ostane netaknuta od zlobe koju privlačnost izaziva kod neprivlačnih; da jednostavno donosi jednostavne odluke; da bude bez milosti. Za ovo poslednje joj i nije bila potrebna poduka. Možda je bilo istinitije reći da je podučavao da nikad ne požali zbog nedostatka instinktivne samilosti, već da prosuđuje samo intelektom ko zaslužuje da nestane a koga treba ubrojiti u pravedne.

Nijednom mu se nije otkrila, iako je koristila svoja umeća, na najtajnovitiji način, da izmami zadovoljstvo iz njegovih istrošenih

nerava.

U četvrtoj nedelji njihove veze, ležali su jedno kraj drugog u sobi boje ljiljana, dok je popodneveni saobraćaj režao dole na ulici. Imali su loš seks; on je bio nervozan, i nikakav trik ga nije mogao navesti da se zaboravi. Završilo se brzo, skoro bez strasti.

Nameravao je da joj nešto kaže. Znala je: čekalo je, ovo otkriće, negde u dnu njegovog grla. Okrenuvši se prema njemu, mislima mu je masirala slepoočnice, opuštajući ga da progovori.

Spremao se da upropasti dan.

Spremao se da upropasti svoju karijeru.

Spremao se, Bog neka mu je u pomoći, da upropasti svoj život.

„Moram da prestanem da te viđam“, rekao je.

Ne bi se usudio, pomislila je.

„Nisam siguran koliko znam o tebi, ili tačnije, koliko mislim da znam o tebi, ali me to čini... opreznim s tobom, Džej. Da li me razumeš?“

„Ne.“

„Bojim se da sam počeo da sumnjam u tebe, u vezi... zločina.“

„Zločina?“

„Znam za tvoju prošlost.“

„Ko je njuškao?“ upitala je. „Sigurno ne Virdžinija.“

„Ne, nije Virdžinija, radoznalost nije njena osobina.“

„Ko onda?“

„To te se ne tiče.“

„Ko?“

Lagano mu je pritisnula slepoočnice. On se trgnu od bola.

„Šta ti je?“ upita ona.

„Boli me glava.“

„Napetost, ništa drugo nego napetost. Ja ću ti pomoći, Tituse.“

Prstom mu je dotakla čelo, popuštajući pritisak. Uzdahnuo je od olakšanja.

„Je li sad bolje?“

„Da?“

„Ko je bio radoznao, Tituse?“

„Imam ličnog sekretara. Lindona. Pominjao sam ga pred tobom. Znao je sve vreme za nas. On nam, u stvari, rezerviše sobe i aranžira pokriće za Virdžiniju.“

Glas mu je imao dečaćki prizvuk, koji je bio skoro dirljiv. Kao da se stideo što je ostavlja, umesto da mu to slama srce. „Lindon je neka vrsta čudotvorca. Izmanevrisao je mnoge stvari da nam bude lakše. On nema ništa protiv tebe. Ali se desilo da vidi jednu od tvojih fotografija koje sam ja snimio. Dao sam mu ih da ih uništi.”

„Zašto?”

„Nije trebalo da ih snimam; bila je to greška. Virdžinija je mogla...” Zastao je, počeo ponovo. „Svejedno, prepoznao te je, iako nije mogao da se seti gde te je video.”

„Ali se posle dosetio.”

„Radio je za jedne od mojih novina, kao urednik trač rubrike. Tako je i postao moj pomoćnik. Setio te se u tvojoj pređašnjoj inkarnaciji. Žaklin Es, udovica Bendžamina Esa.”

„Pokoj mu duši.”

„Doneo mi je još fotografija, neke ne tako lepe kao tvoje.”

„Kakve fotografije?”

„Tvog doma. I tela tvoga muža. Rekli su da je to telo, iako je, bogami, ostalo malo ljudskog u njemu.”

„I pre toga ga je bilo malo”, izjavila je, misleći na Benove hladne oči, i još hladnije ruke. Dobro samo da budu uklonjene, i zaboravljene.

„Šta se dogodilo?”

„Sa Benom? Ubijen je.”

„Kako?” Da li mu je to glas malo zadrhtao?

„Vrlo lako.” Ustala je sa kreveta, i stajala pored prozora. Jaka letnja svetlost prosecala je put kroz proreze roletni, grebeni senke i sjaja ocrtavali su joj konture lica.

„Ti si to učinila.”

„Da.” Učio ju je da bude neposredna. „Da, ja sam to učinila.”

Učio ju je i ekonomiji pretnje. „Ostavi me i opet ću.”

Odmahnuo je glavom. „Nikad. Ne bi se usudila.”

Sada je stajao pred njom.

„Moramo da se razumemo, Džej. Ja imam moć i čist sam. Kapiraš? Moj ugled u javnosti nema na sebi ni zrnca skandala. Mogu sebi da dozvolim ljubavnicu, tuće ljubavnica, i opet da ostanem čist. Ali ubicu? Ne, to bi mi uništilo život.”

„Da li te ucenjuje? Taj Lindon?”

Posmatrao je dan kroz proreze na roletni, sa obogaljenim izrazom na licu. Ispod levog oka su mu se trzali mišići obraza.

„Da, ako baš hoćeš da znaš“, rekao je, mrtvim glasom. „To kopile me ima u šaci.“

„Vidim.“

„A ako je on pogodio, mogu i drugi. Shvataš?“

„Ja sam jaka; ti si jak. Možemo da ih smotamo oko malog prsta.“

„Ne.“

„Da! Ja umem neke stvari, Tituse.“

„Ne želim da znam.“

„Znaćeš“, rekla je.

Pogledala ga je, uhvativši ga za ruke a da ga nije ni dodirnula. Posmatrao je, sav se pretvorivši u oči, kako mu se ruke i protiv volje podižu da joj dotaknu lice, da joj glade kosu najnežnijim dodirrom. Naterala ga je da pređe drhtavim prstima preko njenih dojki, uzimajući ih sa više žestine nego što je sam bio u stanju da ispolji.

„Uvek si tako oprezan, Tituse“, rekla je, učinivši da je steže do same granice nasilja. „Ovako to volim.“ Sada su mu ruke bile niže, izazivajući joj drugačiji izraz na licu. Preko lica joj je prelazila plima, sve na njoj je oživelo.

„Dublje...“

Prodro je prstom, gladio palcem.

„Volim te, Tituse. Zašto mi to ne radiš i kada ne tražim?“

Pocrveneo je. Nije voleo da razgovara o onome što su radili zajedno. Uvela ga je dublje, šapućući.

„Neću se slomiti, znaš. Virdžinija je možda od drezdenskog porcelana, ali ja nisam. Hoću osećanja; hoću nešto po čemu ću te pamtiti kad ne budem s tobom. Ništa nije večno, zar ne? Treba mi nešto da me greje noću.“

Padao je na kolena, ruke su mu po njenoj volji bile još na njoj i u njoj, kopajući kao pohotne krabe. Telo mu je bilo pokriveno znojem. Prvi put, pomislila je, da ga vidi oznojenog.

„Nemoj me ubiti“, jecao je.

„Mogu da te izbrišem.“ Nestani, pomislila je i odmah potisnula ovu misao, pre nego što mu učini neko zlo.

„Znam. Znam“, reče on. „Možeš da me ubiješ kao muvu.“

Plakao je. Bože, pomislila je, taj veliki čovek leži mi pod nogama, kmečeći kao beba. Šta još mogu da naučim o moći iz ovog raspekmeženog prizora? Počupala mu je suze sa lica, koristeći više snage nego što je bilo potrebno. Koža mu se zacrvenela pod njenim pogledom.

„Pusti me, Džej. Ne mogu da ti pomognem. Od mene ti nema koristi.“

Govorio je istinu. Bio je potpuno beskoristan. S prezirom mu je oslobodila ruke. Mlitavo su mu pale niz bokove.

„Ne pokušavaj da me pronađeš, Tituse. Jesi li razumeo? Ne šalji svoje sluge za mnom da bi sačuvao reputaciju, jer ću biti nemilosrdnija nego što si ti ikad bio.“

Ništa nije rekao; samo je klečao, okrenut prema prozoru, dok se ona umivala, pila kafu koju su naručili, i otišla.

Lindon je bio iznenađen što su vrata ureda odškrinuta. Bilo je tek sedam i trideset šest. Nijedna od sekretarica neće se pojaviti još sat vremena. Sigurno je neka čistačica bila zaboravna i ostavila otključana vrata. Otkriće o kojoj se radi, i najuriće je.

Gurnuo je vrata.

Žaklin je sedela unutra, leđima okrenuta vratima. Prepoznao joj je potiljak, onaj pad kestenjaste kose. Kurvinjski nametljiv: suviše izazivački, suviše divlji. Njegova kancelarija, dodatak prostorijama g. Petifera, bila je cepidlački uredna. Preleteo je pogledom: izgledalo je da je sve na svom mestu.

„Šta tražite vi ovde?“

Tiho je udahнула, pripremajući se.

Prvi put je planirala da to uradi. Pre je to uvek bila naprasna odluka.

Približavao se stolu, odlažući aktovku i uredno savijeni primerak Financial Timesa.

„Nemate prava da ulazite bez moje dozvole.“

Okrenula se na lenjoj vrtešci njegove fotelje; onako kako je on činio kada je imao nekog na ribanju.

„Lindone“, rekla je.

„Ništa što kažete ili učinite neće promeniti činjenice, gđo Es“, reče on, preskačući uvod, „da ste hladnokrvni ubica. Moja dužnost je bila da obavestim g. Petifera o stanju stvari.“

„Učinio si to za Titusovo dobro?“

„Naravno.“

„A ucena, da li je i to bilo za Titusovo dobro?“

„Napolje iz moje kancelarije...“

„Da li je, Lindone?“

„Droljo! Šta znaju drolje: ništa, to su bezumne, zaražene životinje“, siktao je. „O, ti si prevejana, priznajem – ali ko i svaka druga kurva kad hoće da zaradi.“

Ustala je. Očekivao je odgovor. Ali nije ga bilo: bar ne verbalnog. Osetio je zategnutost na licu, kao da ga neko pegla.

„Šta... to... radiš?“ upitao je.

„Radim?“

Oči su mu se pretvorile u proreze, kao kad dete oponaša nakaznog Kineza, usta su mu bila široko razvučena, u bilstav osmeh. Reči su izlazile s mukom...

„Prestani... s tim...“

Zatresla je glavom.

„Kurvetino...“ rekao je ponovo, još joj prkoseći.

Ona ga je samo posmatrala. Lice je počelo da mu se trza i grči pod pritiskom, mišići da poskakuju.

„Policija...“ pokušavao je da kaže, „ako me samo pipneš prstom...“

„Neću“, obeća ona, i iskoristi svoju prednost.

Osećao je ispod odeće istu zategnutost po celom telu, kako mu razvlači kožu, zatežući je sve jače i jače. Nešto je moralo da popusti; znao je to. Neki deo njega biće slab, i pokidaće se pod tenzijom. A ako popusti samo na jednom mestu, ništa je neće sprečiti da ga rastrgne. Shvatio je to prilično hladnokrvno, dok mu se telo trzalo a on psovao kroz iznuđeni osmeh.

„Pizdo“, govorio je. „Sifilistična pizdo.“

Ne izgleda uplašen, pomislila je.

Umirući, oslobodio je toliko mržnje prema njoj da je strah bio potpuno izbrisan. Sada je ponovo nazivao kurvom, iako mu je lice bilo iskrivljeno do neprepoznavanja.

A onda je počeo da se cepa.

Procep mu se stvorio prvo na krivini nosa i pojurio uvis, preko čela, i naniže, kidajući mu usne i bradu, zatim vrat i grudi. Košulja mu je za nekoliko sekundi postala crvena, tamno odelo još tamnije, niz

rukave i nogavice se cedila krv. Koža mu se smakla sa ruku kao hirurške rukavice, i sa lica mu skliznuše dva prstena skerletne materije kao slonove uši.

Uvrede su prestale.

Već je deset sekundi bio mrtav od šoka, iako je ona još radila na njemu, osvetnički, smičući mu kožu sa tela i bacajući komade po sobi, sve dok nije ostao da stoji, pušeći se, u svojem crvenom odelu i crvenoj košulji i sjajnim crvenim cipelama i izgledao, njoj, malo više kao osećajan čovek. Zadovoljna postignutim, oslobodila ga je. Mirno je legao u lokvu krvi i zaspao.

Bože, pomislila je dok je spokojno izlazila niz sporedne stepenice, ovo se zove ubistvo prvog stepena.

Ni u jednim novinama nije bilo izveštaja o njegovoj smrti, niti u vestima na TV. Lindon je očigledno umro kao što je živeo, sakriven od pogleda javnosti.

Znala je, međutim, da su u pokretu točkovi čije su glavčine nevidljive beznačajnim pojedincima kao što je ona. U koje svrhe, i koliko će joj to promeniti život, mogla je samo da nagađa. Ali Lindonovo ubistvo nije bilo samo trenutni poriv, iako je bilo i toga. Ne, htela je da ih uzbuni, svoje neprijatelje u svetu, i povuče ih za sobom. Da ih primora da se pokažu: da pokažu svoj prezir, i strah. Prolazila je kroz život, činilo joj se, tragajući za znacima o sebi, sposobna da objasni svoju prirodu samo prema pogledu u očima drugih ljudi. Sada je htela tome da učini kraj. Bilo je vreme da se pozabavi progoniteljima.

Sada će svi oni koji znaju za nju, pre svih Petifer, zatim i Vasi, poći za njom, i ona će im zauvek sklopiti oči: učiniti da je zaborave. Tek će tada, kada svedoci budu uništeni, biti slobodna.

Petifer nije došao, naravno, ne lično. Bilo mu je lako da pronađe agente, ljude bez skrupula ili milosti, ali sa njuhom koji bi postideo i pse krvoslednike.

Zamka je bila razapeta, iako joj još nije videla čeljusti. Svuda je bilo znakova. Iznenadno podizanje ptica iza zida, neobična svetlost sa udaljenog prozora, koraci, zvižduci, muškarci u tamnim odelima koji su čitali novine na ivici njenog vidokruga. Nedelje su prolazile, oni se

nisu približavali, ali nisu ni otišli. Čekali su, kao mačke na drvetu, nemirnih repova, lenjih očiju.

Potera je imala Petiferova obeležja. Dovoljno je naučila od njega da prepozna njegovu obazrivost i prepredenost. Jednom će doći po nju, ali u svoje vreme, ne u njeno. Možda to čak neće biti njihovo vreme, već njegovo. I mada mu nijednom nije ugledala lice, bilo je to kao da joj je lično Titus za petama.

Bože, pomislila je, život mi je u opasnosti a ja ni da se zabrinem.

Beskorisna je, ova moć nad mesom, ako iza nje ne stoji svrha. Koristila je iz uskogrudih ličnih razloga, iz nervoznog užitka, ili čistog besa. Ali je ti izlivi nisu približili ljudima: samo su od nje načinili nakazu u njihovim očima.

Ponekad bi pomislila na Vasija, i pitala se gde je, šta radi. On nije bio snažan čovek, ali je imao u duši bar malo prave strasti. Više nego Ben, više nego Petifer, svakako više nego Lindon. I bio je, sećala se sa toplinom u duši, jedini čovek, koga je poznavala, koji ju je zvao Žaklin. Svi ostali su izmišljali nesimpatične kovanice od njenog imena: Džeki ili Džej, ili, u Benovoj još nepodnošljivijoj verziji, Žužu. Samo je Vasi zvao jednostavno Žaklin, prihvatajući, na svoj formalni način, njenu potpunost, nju u celini. I kada je mislila na njega, pokušavajući da zamisli njegov povratak, strahovala je za njega.

Vasijevo svedočanstvo (drugi deo)

Naravno da sam je tražio. Tek kada izgubite nekoga, shvatite besmislenost one fraze „kako je svet mali“. Nije. Svet je beskrajn bezdan, naročito ako ste sami.

Dok sam još bio advokat, zarobljen u incestnom krugu ljudi, svaki dan sam viđao ista lica. Sa nekima bih razmenio par reči, sa nekima osmeh, ili klimoglav. Pripadali smo, iako često profesionalni protivnici, istom samozadovoljnom krugu. Jeli smo za istim stolovima, pili rame uz rame. Čak smo delili i ljubavnice, iako to nismo uvek znali. U takvim okolnostima je lako poverovati da vam svet ne želi zlo. Starite, naravno, ali tako je sa svima. Verujete, na samozadovoljan način, da su vas godine učinile malo mudrijim. Život je podnošljiv; i oni znojavi košmari u tri izjutra dolaze sve ređe što je deblji račun u banci.

Ali pomisliti da je svet dobronameran, isto je što i lagati sebe, verovati u takozvanu izvesnost koja je, u stvari, samo zajednička iluzija.

Kada je otišla, srušile su se sve iluzije, i postale providne sve laži sa kojima sam tako usrdno živeo.

Svet nije mali, kada preostane samo jedno lice koje želite da vidite, a to lice je izgubljeno negde u vrtlogu. Svet nije mali kada su onih nekoliko vitalnih sećanja na objekt vaše posvećenosti u stalnoj opasnosti da ih pregaze hiljade utisaka što vas preplavljaju svaki dan, i vuku za skute kao deca, zahtevajući pažnju samo za sebe.

Bio sam propao čovek.

Budio sam se (pravi izraz za moje stanje) u skućenim sobama sumornih hotela, napijao se umesto da jedem, i pisao njeno ime, kao klasičan slučaj opsesije, bezbroj puta. Po zidovima, na jastuku, na dlanu. Penkalom sam probio kožu na dlanu, i mastilo je inficiralo

posekotinu. Žig je još uvek tu, upravo ga posmatram. Žaklin, kaže. Žaklin.

Onda sam je jednog dana video, sasvim slučajno. Zvučace melodramatično, ali tada pomislih da ću umreti. Toliko dugo sam je zamišljao, pripremao se za ponovni susret, da su me u tom momentu izdale noge, i pozlilo mi je na sred ulice. Ne baš klasična scena. Ljubavnik koji se, ugledavši svoju voljenu, isповраća po košulji. Ali između Žaklin i mene ništa nije bilo sasvim normalno. Ili prirodno.

Pošao sam za njom, što je bilo posebno teško. Bila je gužva, a ona je išla brzo. Dvoumio sam se da li da je pozovem. Ipak nisam. Ko zna šta bi učinila kada bi videla kako prema njoj posrće ovaj zapušteni bezumni, zovući je po imenu? Verovatno bi pobegla. Ili još gore, posegla bi mi u grudi, stežući mi svojom voljom srce, i oslobodila me bede pre nego što je otkrijem svetu.

Zato sam bio nem, i samo je pratio, uporno, do mesta gde sam pretpostavio da stanuje. I ostao sam tamo, ili u blizini, sledeća dva dana, ne znajući šta da preduzmem. Smešna dilema. Posle sveg onog vremena koje sam proveo tražeći je, sada kada je bila tako blizu da sam mogao da joj se obratim, da je dodirnem, nisam se usuđivao da joj priđem.

Možda sam se plašio smrti. Ali evo me sada, u ovom smrdljivom ćumezu u Amsterdamu, kako pišem ovo svedočanstvo očekujući Kusa da mi donese ključ, i više ne strahujem od smrti. Verovatno me je taština tada sprečila da joj priđem. Nisam hteo da me vidi slomljenog i očajnog; hteo sam da joj dođem čist, njen ljubavnik iz snova.

Dok sam čekao, oni su došli po nju.

Nisam znao ko su. Dva muškarca, neupadljivo odeveni. Ne verujem da su bili policajci: suviše su bili uglašeni. Čak kultivisani. A ona se nije opirala. Pošla je smešeći se, kao da ide u operu.

Prvom prilikom sam se vratio u zgradu, malo bolje obučen, raspitao se kod vratara za njen stan, i provalio unutra. Živela je jednostavno. U jednom uglu sobe je postavila sto, i na njemu pisala memoare. Nije stigla dalje od prvih sedam godina života. Pitao sam se, ponovo u taštini, da li bi me pomenula u knjizi. Verovatno ne bi.

Uzeo sam i nešto njene odeće; samo stvari koje je nosila dok sam bio sa njom. Ništa intimno: nisam fetišist. Nisam nameravao da odem kući i njušim njen veš. Hteo sam nešto po čemu ću je pamtiti; zamišljati je u tome. Iako, sad kad razmislim, nikad nisam sreo ljudsko biće kome najbolje stoji sopstvena koža.

Tako sam je po drugi put izgubio, mnogo više zbog kukavičluka nego zbog okolnosti.

Petifer se četiri nedelje držao dalje od kuće u kojoj su čuvali Žaklin Es. Dali su joj gotovo sve što je tražila, osim slobode, a nju je tražila u sasvim apstraktnom smislu. Nije je interesovalo bekstvo: iako je to mogla lako da učini. Par puta se zapitala da li je Titus rekao muškarcima i ženi koji su je čuvali u kući kakve su njene sposobnosti: verovala je da nije. Prema njoj su se ponašali kao da je, jednostavno, žena na koju je Titus bacio oko i poželeo da je ima. I oni su mu je dobavili, za krevet, prosto k'o pasulj.

Pošto je dobila svoju sobu, i neiscrpne zalihe papira, ponovo je počela da piše memoare, od početka.

Bilo je kasno leto, i noći su postajale hladnije. Ponekad bi, da se ugreje, legla na pod (zatražila je da uklone krevet) i učinila da joj se telo zatalasa kao površina jezera. Bez seksa joj je telo ponovo postalo misterija; prvi put je shvatila da je telesna ljubav za nju bila istraživanje najintimnijih, pa ipak najtajanstvenijih regiona njenog bića: mesa. Najbolje je razumela sebe kada bi grčila drugoga: najjasnije je videla svoje ustrojstvo kada su na njoj bile nečije usne, zaljubljene i nežne. Ponovo je mislila na Vasija, i jezero bi se na pomisao o njemu uzburkalo kao u oluji. Grudi su joj narastale u podrhtavajuće planine, trbuhom su joj jurile čudesne plime, na nemirnom licu joj se ukrštale struje, zapljuskivale joj usne i ostavljale tragove kao talasi na pesku. I kao što je u njegovom sećanju ona bila voda, sada se, dok ga se sećala, topila.

Sećala se retkih trenutaka kada je bila u miru sa životom; tim trenutcima je uvek prethodila telesna ljubav, prazneći je od ambicije i taštine. Sigurno su postojali i drugi načini; ali je njeno iskustvo bilo ograničeno. Majka joj je uvek govorila da žene, pošto su u većem skladu sa sobom nego muškarci, imaju manju potrebu da zaborave

povrede. Ali ona to uopšte nije tako doživela. Život joj je naneo bezbroj povreda, a tako je malo bilo načina da ublaži bol.

Odustala je od pisanja memoara kada je stigla do devete godine. Bilo joj je užasno teško da nastavi od tog mesta, od vremena kada je osetila prve znake puberteta. Spalila je papire na lomači koju je upalila na sredini sobe, istog dana kada se pojavio Petifer.

Bože, pomislila je, zar je ovo moć.

Petifer je izgledao bolesno; promenio se fizički kao jedan njen nekadašnji prijatelj koji je umro od raka. Jednog meseca prividno zdrav, sledećeg već isisan iznutra, kao da se sam jeo. Izgledao je kao prazna ljuštura: koža mu je bila suva i u flekama. Samo su mu oči bile sjajne; oči besnog psa.

Bio je besprekorno obučen, kao da će na venčanje.

„Džej.”

„Tituse.”

Odmorio je.

„Jesi li dobro?”

„Jesam, hvala na pitanju.”

„Dobijaš sve što zatražiš?”

„Imam savršene domaćine.”

„Nisi se bunila.”

„Bunila?”

„Zato što si ovde. Zaključana. Očekivao sam, posle Lindona, još jedan pokolj nevinih.”

„Lindon nije bio nevin, Tituse. Ovi ljudi jesu. Nisi im rekao.”

„Nisam smatrao da je neophodno. Mogu da zatvorim vrata?”

Bio je njen tamničar: ali joj je došao kao emisar u logor veće sile. Dopadalo joj se kako se ponašao prema njoj, zastrašeno ali radosno. Zatvorio je vrata, i zaključao ih.

„Volim te, Džej. I bojim te se. U stvari mislim da te volim zato što te se bojim. Da li je to bolesno?”

„Rekla bih.”

„I ja.”

„Zašto si čekao toliko vremena da dođeš?”

„Morao sam da sredim poslove. Inače bi nastao haos. Kad odem.”

„Odlaziš nekud?”

Pogledao je, lice mu je bilo zgrčeno od iščekivanja. „Nadam se.”

„Kuda ćeš?”

Još nije shvatala šta ga je dovelo njoj; svi poslovi su bili dovedeni u red, zamolio je ženu za oprostaj dok je spavala, nesvesna svega, svi izlazi su bili zatvoreni, sve nedoumice izmirene.

Još nije shvatala da je došao da umre.

„Izbrisala si me, Džej. Pretvorila u ništa. I više nemam kuda. Da li me shvataš?”

„Ne?”

„Ne mogu da živim bez tebe”, rekao je. Kliše je bio nepodnošljiv. Zar nije mogao da nađe bolji način da to kaže? Bilo je tako otrcano da se skoro nasmejala.

Ali on nije završio.

„... a sigurno je da ne mogu da živim sa tobom.” Ton se naglo promenio. „Zato što si mi odurna, ženo, muka mi je kad te gledam.”

„Pa?”

„Pa...” Ponovo je bio blag, i njoj počeo da sviće. „... hoću da me ubiješ.”

Sve je bilo groteskno. Svetlucave oči su je fiksirale.

„To je ono što želim”, reče on. „Veruj mi, to je sve što želim na svetu. Ubij me, kako god hoćeš. Poći ću bez opiranja, bez ijedne reči.”

Setila se starog vica. Mazohista će sadisti: Udari me! Tako ti Boga, udari me! a sadista će: Neću.

„A ako odbijem?”

„Ne možeš da me odbiješ. Gnusan sam.“

„Ali ja te ne mrzim, Tituse.”

„Trebalo bi. Slab sam. Beskoristan sam ti. Ničemu te nisam naučio.”

„Naučio si me mnogim stvarima. Sada mogu da se kontrolišem.”

„Lindonova smrt bila je kontrolisana, zar ne?”

„Naravno.”

„Meni je izgledala malo preterano.“

„Dobio je samo ono što je zaslužio.“

„Onda daj i meni ono što sam zaslužio. Zatvorio sam te. Odbacio te kada sam ti bio potreban. Kazni me.“

„Preživela sam.”

„Džej!”

Čak i u ovom košmaru nije mogao da je zove punim imenom.

„Kunem te Bogom. Kunem te Gospodom Bogom. Ovo je poslednje što tražim od tebe. Sama odaberi motiv od onog što imaš u sebi. Samilost, prezir, ljubav. Ali učini to, molim te učini to.”

„Ne”, rekla je.

Odjednom joj je prišao i ošamario je, snažno.

„Lindon je rekao da si kurva. Bio je u pravu: jesi. Nisi bolja od najjeftinije drolje.”

Otišao je od nje, okrenuo se, ponovo prišao, udario je, brže, jače, i opet, šest ili sedam puta, dlanom i nadlanicom.

Zatim je stao, zadihan.

„Hoćeš novac?” Sada se pogađa. Udarci, pa pogodbe.

Videla ga je iskrivljeno kroz suze od šoka, koji nije mogla da spreči.

„Hoćeš novac?” ponovio je.

„Šta ti misliš?”

Nije razumeo njen sarkazam, i počeo je da razbacuje novčanice oko nogu, desetine i desetine novčanica, kao ponude oko kipa Device.

„Sve što želiš”, rekao je. “Žaklin.”

Osetila je u utrobi nešto slično bolu kada se u njoj rodila želja da ga ubije, ali joj se oduprla. To bi značilo da igra po njegovom, da postane instrument njegove volje: da izgubi moć. Ponovo oruđe; uvek je bila samo to. Uzgajali su je kao kravu, da daje. Udobnost muževima, mleko bebama, smrt starcima. I očekivalo se, kao od krave, da udovolji svakom zahtevu, kad god je pozovu. E, ovog puta neće.

Pošla je prema vratima.

„Kuda si pošla?”

Posegnula je za ključem.

„Tvoja smrt je tvoja stvar, a ne moja”, rekla je.

Bacio se na nju pre nego što je mogla da otključa vrata, i udarac je – u svojoj snazi, i podmuklosti – bio potpuno neočekivan.

„Kučko!” vrisnuo je, i zasuo je kišom udaraca.

U njenoj utrobi je stvar koja je htela da ubija narasla još malo.

Zgrabio ju je za kosu i odvukao nazad u sobu, obasipajući je prostotama, beskrajnom plimom opscenosti, kao da se u njemu otvorila brana otpadnih voda. Govorila je sebi da je to još jedan

njegov način da dobije ono što želi: ako nasedneš izgubila si, on samo manipuliše tobom. Ali reči su ipak dolazile: iste one prljave reči kojima su zasipane generacije potčinjenih žena. Kurvo; bezbožnice; pizdo; kučko; čudovište.

Da, ovo je, ovo poslednje.

Da, pomislila je: i jesam čudovište.

Ova misao joj je pomogla. Okrenula se. Znao je njenu nameru pre nego što ga je pogledala. Ruke mu spadose sa njene glave. Bes joj je već bio u grlu i izlazio iz nje – kroz vazduh između njih.

Nazvao me čudovištem: čudovište jesam.

Činim ovo za sebe, ne za njega. Nikada za njega. Za sebe!

Zastenjao je kada ga je dodirnula njena volja, i svetlucave oči na trenutak prestadoše da svetlucaju, nagon za umiranjem postade nagon za opstankom, naravno kasno, i on zaurla. Čula je kako mu odgovaraju povici, koraci, pretnje sa stepeništa. Za koji trenutak biće u sobi.

„Ti si životinja“, rekla je.

„Ne“, rekao je, čak i sada siguran da je on taj koji naređuje.

„Ti ne postojiš“, reče ona, približavajući mu se. „Nikada neće naći deo koji je bio Titus. Titusa nema. Ostalo je samo...“

Bol je bio strašan. Zaustavio mu je svaki glas. Ili je to ponovo bila ona, menjajući mu grlo, nepca, glavu? Rastavljala mu je kosti lobanje, i preuređivala ih.

Ne, hteo je da kaže, ovo nije prefinjeni ritual koji sam zamišljao. Hteo sam da umrem prepleten s tobom, da nestanem sa usnama priljubljenim uz tvoje, hladeći se u tebi dok budem umirao. Ovo nije ono što ja hoću.

Nije. Nije. Nije.

Bili su na vratima, ljudi koji su je držali ovde, udarajući u drvo. Nije ih se plašila, naravno, ali su mogli da pokvare njenu rukotvorinu pre nego što joj da završni oblik.

Neko se bacao na vrata. Drvo se rascepi: vrata se otvoriše. Obojica muškarca su bili naoružani. Uperiše oružje u nju, pouzdano ciljajući.

„Gos'n Petifer?“ reče mladi. U uglu sobe, ispod stola, zasjaše Petiferove oči.

„Gos'n Petifer?“ ponovio je, zaboravljajući ženu.

Petifer odmahnu glavom nalik na njušku. Ne prilazi, molim te, mislio je.

Čovek se sagnu i pogleda pod sto, u odvratnu zver koja je tamo čučala, krvava od preobražaja, ali živa. Žaklin mu je umrtvila nerve: nije osećao bol. Preživeo je, ruku zgrčenih u šape, nogu zaokrenutih iza leđa, slomljenih kolena da bi nalikovao četvoronogoj krabi, izloženog mozga, sa očima bez kapaka, slomljenom donjom vilicom, i isturenom preko gornje kao u buldoga, otkinutih ušiju, slomljene kičme; ljudskost omađijana u neko tuđe stanje.

„Ti si životinja“, rekla je. Ovo nije bila loša imitacija zverstva.

Čoveku sa pištoljem pripade muka kada je prepoznao neke delove tela svog gazde. Uspravio se, umrljane brade, i pogledao prema ženi.

Žaklin je slegnula ramenima.

„Ti si to učinila?“ Strahopoštovanje pomešano sa gađenjem.

Potvrdila je.

„Dođi, Tituse“, rekla je, pucnuvši prstima. Zver je zatresla glavom, ječeći.

„Dođi, Tituse“, ponovila je, oštrije, i Titus Petifer se dogega iz svog skrovišta, ostavljajući za sobom trag kao probušena vreća sa mesom.

Čovek gotovo refleksno otvori vatru u Petiferove ostatke. Sve, sve samo da spreči ovo užasno stvorenje da mu se približi.

Titus načini dva nezgrapna koraka unazad na krvavim šapama, zadrhta kao da hoće da otrese smrt sa sebe, i, ne uspevši, umre.

„Zadovoljan?“ upita ona.

Revolveraš podiže pogled sa egzekucije. Da li to moć njemu govori? Ne; Žaklin je zurila u Petiferov leš, tražeći odgovor.

Zadovoljan?

Revolveraš ispusti oružje. Drugi čovek učini isto.

„Kako se to dogodilo?“ upita čovek na vratima. Jednostavno pitanje: dečje pitanje.

„Tražio je“, reče Žaklin. „Bilo je to sve što sam mogla da mu pružim.“

Revolveraš klimnu, i pade na kolena.

Vasijevo svedočanstvo (završni deo)

Slučaj je igrao zabrinjavajuće važnu ulogu u mojoj romansi sa Žaklin Es. Ponekad mi se činilo da sam na udaru svih morskih struja koje protiču svetom, bacan okolo na najmanji okret zgloba slučajnosti. U drugim prilikama sam sumnjao da to ona upravlja mojim životom, kao i životima stotine drugih, hiljade drugih, nameštajući svaki susret da izgleda kao srećan slučaj, sačinjavajući koreografiju mojih pobeda i poraza, vodeći me, slepog, prema ovom poslednjem sastanku.

Pronašao sam je, kakve li ironije, i ne znajući da sam je pronašao. Njen trag me doveo prvo do kuće u Sareju, kuće koja je godinu dana ranije videla ubistvo izvesnog Titusa Petifera, milijardera, koga je ustrelio jedan od njegovih telohranitelja. U sobi na spratu, gde se odigralo ubistvo, sve je bilo mirno. Ako je ona bila ovde, uklonili su svaki trag. Ali je kuća, sada više ruševina, postala meta svim vrstama grafita, i neko je na prijavom malteru zida naškrabao ženu. Bila je opsceno naglašenih oblina, njena razjapljena vagina sevala je nečim što je izgledalo kao munja. A kraj njenih nogu je bila zver neodredljive vrste. Možda rak, možda pas, možda čak i čovek. Šta god da je bilo, nije imalo kontrolu nad sobom. Sedelo je u svetlosti njenog izluđujućeg prisustva i verovalo da pripada krugu srećnika. Gledajući to smežurano stvorenje, sa očima podignutim prema gorućoj Madoni, znao sam da je slika portret Žaklin.

Ne znam koliko dugo sam stajao buljeći u grafit, ali me u tome prekinuo čovek koji je izgledao još gore nego ja. Nepotkresana i neoprana brada, telo tako propalo da sam se pitao kako uspeva da stoji uspravno, miris koji bi postideo i tvora.

Nisam saznao njegovo ime: ali on je bio, kako mi je rekao, autor slike na zidu. U to je bilo lako poverovati. Njegovo očajno stanje,

njegova glad i pometenost bili su znaci čoveka koji je video Žaklin.

Ako sam bio pomalo grub u ispitivanju, siguran sam da mi nije zamerio. Za njega je bilo olakšanje da ispriča sve što je video onog dana kada je Petifer bio ubijen, a da pri tom zna da mu verujem. Rekao mi je da se njegov kolega telohranitelj, čovek koji je pucao u Petifera, ubio u zatvoru.

Rekao mi je da je njegov život besmislen. Ona ga je uništila. Pružio sam mu ono malo utehe koliko sam mogao; da nije mislila da ga povredi, i da ne treba da se boji da će doći po njega. Kada sam mu to rekao, zaplakao je, više zbog gubitka, čini mi se, nego iz olakšanja.

Konačno sam ga upitao da li zna gde se Žaklin nalazi. Ostavio sam to pitanje za kraj, iako je bilo najvažnije, jer se nisam usuđivao da se nadam da će znati. Ali tako mi Boga, znao je. Nije napustila kuću odmah po Petiferovom ubistvu. Sela je sa ovim čovekom, i razgovarala sa njim o njegovoj deci, njegovom krojaču, njegovim kolima. Pitala ga je kakva mu je bila majka, i on joj je rekao da mu je majka bila prostitutka. Da li je ikada bila srećna, pitala je Žaklin. Odgovorio je da ne zna. Da li je plakala, upitala je. Rekao je da je nikad nije video da se smeje ili plače. Zatresla je glavom, i zahvalila mu se.

Kasnije mu je drugi telohranitelj, pre nego što se ubio, rekao da je Žaklin otišla u Amsterdam. Znao je to pouzdano, od čoveka po imenu Kus. I tako krug počinje da se zatvara, zar ne?

U Amsterdamu sam bio sedam nedelja, ne otkrivši nikakav trag o njenom prisustvu, sve do sinoć. Sedam nedelja apstinencije, neuobičajeno za mene. Izbezumljen od frustracije, pošao sam u četvrt crvenih fenjera, da nađem ženu. One sede tamo, znate, u izlozima, kao lutke, pored lampi sa ružičastim senilima. Neke drže psiće u krilu; neke čitaju. Ali uglavnom samo zure prema ulici, kao začarane.

Nijedno lice me nije zainteresovalo. Sva su izgledala bez života, bez svetlosti, tako različita od njenog. Pa ipak nisam mogao da odem. Bio sam kao debeli dečak u poslastičarnici, suviše gadljiv da bi kupio, suviše proždrljiv da bi otišao.

Negde oko ponoći, u gužvi mi se obratio mladić, koji, kada sam ga osmotrio izbliza, uopšte nije bio mlad, već debelo našminkan. Nije

imao obrve, već ih je nacrtao olovkom na svetlucavoj koži. U levom uvu imao je grozd zlatnih naušnica, belom rukavicom je držao napola pojedenu breskvu, imao je otvorene sandale i lakirane nokte na nogama. Posednički me je uhvatio za rukav.

Verovatno sam napravio grimasu zbog njegove pojave, no činilo se da mu moj prezir uopšte ne smeta. Izgledate mi kao čovek od ukusa, rekao mi je. Uopšte nisam tako izgledao; mora da ste pogrešili, rekoh ja. Ne, odvratio je, nisam pogrešio. Vi ste Oliver Vasi.

Moja prva pomisao bila je, apsurdno, da namerava da me ubije. Pokušao sam da se otrgnem; ali je njegov stisak na rukavu bio nepopustljiv.

Vama treba žena, rekao je. Da li sam oklevao taman toliko da on shvati da sam mislio da, iako sam rekao ne? Imam ženu kakve nema na svetu, nastavio je, pravo čudo. Znam da želite da je vidite.

Kako sam znao da govori o Žaklin? Možda činjenica da me prepoznao u gomili, kao da je ona bila negde gore na prozoru, određujući kog obožavaoca da joj dovedu, kao da bira jastoga iz bazena. Možda i zbog načina na koji su mu blistale oči, susrećući moje bez straha jer je strah, kao i zanos, osećao samo u prisustvu jedne osobe na celom božjem okrutnom svetu. Zar nisam video i sebe u tom pogubnom pogledu, kao u ogledalu? Znao je Žaklin, u to nisam sumnjao.

Znao je da sam se upecao, jer se okrenuo, sa ženskastim sleganjem ramena, čim sam pokazao oklevanje, kao da želi da kaže: propustio si priliku. Gde je ona, rekoh, uhvativši ga za mišicu tanku kao grančica. Pokazao je glavom niz ulicu i ja pođoh za njim, odjednom bezuman kao idiot, dalje od ulične gužve.

Ulica se praznila; crvena svetla su zamenile senke, zatim tama. Više puta sam ga upitao kuda idemo; odlučio je da ćuti, sve dok nismo stigli do uskih vrata na uskoj kući na dnu ulice uske kao žilet. Tu smo, najavio je, kao da je taj ćumez Versajska palata.

Na drugom spratu inače puste zgrade nalazila se soba sa crnim vratima.

„Pogledaj“, pozvao me je, „ona je unutra.“

„Zaključano je“, odgovorio sam. Srce je htelo da mi izleti iz grudi: ona je bila blizu, pouzdano sam znao da je bila blizu.

„Pogledaj“, rekao je ponovo, i pokazao na sićušnu rupu u vratima. Progutao sam svetlost koja je prolazila tuda, pokušavajući da sav prođem kroz otvor, prema njoj.

Prijava prostorija bila je prazna, izuzev ležaja i Žaklin.

Ležala je raskrečena; zglobovi ruku i nogu bili su joj vezani za grube direke ukopane u goli pod na četiri mesta oko madraca.

„Ko je to učinio?“ upitao sam, ne odvajajući pogled od njene nagosti.

„Ona zahteva“, odgovorio je. „Njena želja. Ona zahteva.“

Čula me je; sa teškoćom je podigla glavu i zagledala se u vrata. Kada me je pogledala, podigla mi se svaka vlas na glavi, kunem se, u dobrodošlici, i njihala se po njenoj komandi.

„Olivere“, rekla je.

„Žaklin.“ Protisnuo sam tu reč kroz drvo zajedno sa poljupcem.

Telo joj je uskipelo; izbrijana vagina se otvarala i zaklapala kao neka skupocena biljka, purpurna, ljubičasta i tirkizna.

„Pusti me unutra“, rekoh Kusu.

„Nećeš preživeti noć sa njom.“

„Pusti me unutra.“

„Ona je skupa“, upozorio je.

„Koliko tražiš?“

„Sve što imaš. Košulju sa leđa, novac, nakit; onda je tvoja.“

Hteo sam da srušim vrata, ili da mu lomim prste, žute od nikotina, jedan po jedan, dok mi ne preda ključ. Znao je šta mislim.

„Ključ je sakriven“, rekao je, „a vrata su jaka. Moraš da platiš, gosn' Vasi. Želiš da platiš.“

Bio je u pravu. Želeo sam da platim.

„Želećeš da mi daš sve što si stekao, sve što si ikad bio. Da pođeš kod nje bez ičega što bi te vuklo nazad. Znam to. Svi tako odlaze njoj.“

„Svi? Bilo ih je više?“

„Ona je nezasita“, rekao je, bez uživanja. To nije bilo svodničko hvalisanje: bio je to njegov bol, jasno se videlo. „Stalno joj pronalazim nove, i sahranjujem ih.“

Sahranjuje ih.

To je, pretpostavljam, Kusova dužnost; da uklanja mrtve. I na kraju ove večeri, njegovi lakirani prsti dokopaće se i mene; doći će kad

budem isušen i beskoristan za nju, naći neku jamu, neki kanal, neku peć da me se reši. Pomisao nije bila posebno privlačna.

Evo me ipak ovde, sa svim novcem koji sam uspeo da sakupim prodajom ono malo preostale imovine, moj ponos je nestao, život mi visi o niti, dok čekam kurvara i ključ.

Odavno se smračilo, a on kasni. Ali mislim da će morati da dođe. Ne zbog novca, njemu verovatno malo treba, osim za heroin i za maškaru. Doći će da pogodi posao sa mnom zato što ona to zahteva a on je njen rob, baš kao i ja. O, doći će on. Naravno da će doći.

Pa, mislim da je ovo dovoljno.

Ovo je moja ispovest. Nemam vremena da je još jednom pročitam. Njegovi koraci su na stepeništu (on šepa) i moram da ga dočekam. Ostavljam ovo onom ko ga nađe, da ga upotrebi kako želi. Do jutra ću biti mrtav, i srećan. Verujte mi.

Bože, pomislila je, Kus me je prevario.

Vasi je bio pred vratima, osetila je njegovo telo svojim mislima, i grlila ga. Ali Kus ga nije pustio unutra, uprkos njenim jasnim uputstvima. Od svih ljudi samo je Vasi imao slobodan pristup, i Kus je to znao. Ali ju je izdao, kao što su je izdali svi osim Vasija. Sa njim je to (možda) bila ljubav.

Preležala je celu noć, budna. Sada je retko spavala duže od nekoliko minuta: i samo kad bi je Kus pazio. Ozleđivala se u snu, sakateći se bez znanja o tome, budila se krvava, vrišteći dok joj je svaki ud izbacivao igle načinjene od njene kože i mišića, kao mesnati kaktus.

Ponovo je bio mrak, nagađala je, iako se teško moglo utvrditi. U ovoj sobi sa teškim zastorima, osvetljenoj golom sijalicom, vladao je večni dan za čula, večna noć za dušu. Ležala je, sa ranama od ležanja na leđima i butinama, slušajući udaljene zvuke sa ulice, ponekad bi odremala, ponekad jela iz Kusove ruke, i dozvoljavala da je čiste, pomažu da vrši nuždu, i koriste.

Ključ u bravi. Podigla se sa ležaja da vidi ko je. Vrata su se otvarala... otvarala... otvorila.

Vasi. O Bože, bio je to konačno Vasi, videla ga je kako ide kroz sobu prema njoj.

Samo neka ovo ne bude još jedno sećanje, molila se, neka ovaj put bude on: od krvi i mesa.

„Žaklin.”

Rekao je ime njene puti, celo ime.

„Žaklin.” Bio je to on.

Iza njega, Kus joj je zurio među noge, fasciniran plesom njene stidnice.

„Kuse...” rekla je, pokušavajući da se nasmeši.

„Doveo sam ga”, nacerio joj se, ne odvajajući pogled od njenog seksa.

„Dan”, prošaputala je. „Čekala sam ceo dan, Kuse. Pustio si me da čekam.”

„Šta je jedan dan za tebe?” rekao je, još se kezeći.

Više joj nije bio potreban svodnik, ali on to nije mogao da zna. Mislio je, u svojoj naivnosti, da je Vasi samo još jedan muškarac koga će ona zavesti, da bi ga ispraznila i odbacila kao ostale. Kus je verovao da će joj sutra biti potreban; zato je igrao ovu fatalnu igru na tako neprefinjen način.

„Zaključaj vrata”, predložila mu je. „Ostani ako hoćeš.”

„Da ostanem?” rekao je, kezeći se. „I da gledam, misliš?”

Ionako je gledao. Znala je da je posmatrao kroz onu rupu što je probušio u vratima; ponekad bi ga čula kako dahće. Ovoga puta neka ostane, zauvek.

Pažljivo je izvadio ključ sa spoljašnje strane vrata, zatvorio ih, stavio ključ unutra i zaključao ih. Ubila ga je dok je još škljocala brava, pre nego što je mogao da se okrene i pogleda je. Ničeg spektakularnog u ovom smaknuću: samo je posegnula u njegove golubije grudi i smrvila mu pluća. Naslonio se na vrata i skliznuo, licem uz drvo.

Vasi se nije ni okrenuo da ga vidi kako umire; ona je bila sve što je želeo da gleda.

Prišao je madracu, klekao i počeo da joj razvezuje noge. Koža je bila odrana, konopac krut od skorene krvi. Polako je radio na čvorovima, našavši u sebi mir koji je mislio da je izgubio, jednostavno zadovoljstvo što je konačno tu, i što ne može nazad, znajući da ga dalji put vodi duboko u nju.

Kada su joj noge bile slobodne, prešao je na ruke, zaklonivši joj tavanicu kada se nagnuo nad nju. Glas mu je bio blag.

„Zašto si mu dozvolila da ti to učini?“

„Bojala sam se.“

„Čega?“

„Da se pokrenem; da živim. Svaki dan je bio agonija.“

„Da.“

Suviše dobro je shvatao tu nesposobnost da se postoji.

Osetila ga je kraj sebe, kako se razodeva, zatim poljubac na opuštenu kožu stomaka tela u kome je obitavala. Stomak je bio obeležen njenim delovanjem; koža je bila istezana preko granica izdržljivosti i zauvek išarana.

Legao je pored nje, i osećaj njegovog tela uz njeno nije bio neprijatan.

Dotakla mu je glavu. Zglobovi su joj bili ukočeni, pokreti bolni, ali je htela da mu privuče lice uz svoje. Došao je, smešeći se, u njen vidokrug, i razmenili su poljupce.

Bože, pomislila je, zajedno smo.

I na pomisao da su zajedno, njena volja se materijalizovala.

Lice joj se rastopi pod njegovim usnama, postade crveno more o kome je sanjao, i zapljusnu mu lice, koje se i samo topilo: voda nastala iz misli i kosti.

Njene zašiljene grudi zariše se u njega kao strele; njegova erekcija, pretvorena u oštricu njenim mislima, ubi je zauzvrat jednim dubokim pokretom. Preplićući se u talasu ljubavi, pomisliše da ih nema, i tako bi.

Napolju je teški svet dalje oplakivao svoje postojanje, blebetanje kupaca i prodavača nastavljalo se kroz noć. Konačno i najpohlepnijeg trgovca savladaše ravnodušnost i umor. Unutra i napolju zavlada lekovita tišina: kraj svih zarada i gubitaka.

KOŽE OČEVA

Automobil se zakašlja, zagrcnu i crče. Dejvidson je odjednom bio svestan vetra na pustinjском putu koji je naletao na prozore Mustanga. Pokušao je da oživi motor, ali ovaj odbi da posluša. Očajan, Dejvidson pusti da mu oznojeni dlanovi spadnu sa volana i osmotri okolinu. Kud god da pogleda – vreo vazduh, vreo kamen, vreo pesak. Arizona.

Otvorio je vrata i zakoračio na usijani prašnjavi autoput. Prostirao se iza i ispred njega, prav, u bleđi horizont. Mogao je, zažmirivši, da nazre planine, ali čim bi pokušao da ih fokusira, progutalo bi ih isparenje žege. Sunce mu je već izjedalo potiljak, gde mu se proređivala plava kosa. Podigao je poklopac motora i zagledao se beznadežno u mašineriju, žaleći zbog nepoznavanja mehanike. Isuse, pomislio je, zašto ne prave solidnije ove prokletinje?

Tada začu muziku.

Bila je toliko udaljena da je isprva izgledala kao zujanje u ušima, ali se pojačavala.

Bila je to muzika, na neki način.

Kako je zvučala? Kao vetar kroz telefonske žice, vazdušni talas bez izvora, bez ritma, bez duše, koji mu je čupkao dlake na vratu i primoravao ih da štrče. Pokušao je da ignoriše zvuk, ali ga on nije ostavljao na miru.

Izvirio je iz senke haube da otkrije ko su svirači, ali je put u oba pravca bio pust. I tek kada je osmotrio pustinju prema jugoistoku, opazio je kolonu sićušnih prilika kako hodaju, ili poskakuju, ili igraju na samoj granici vidokruga, rasplinute na žezi. Procesija se (ako je bila procesija) prilično protezala, i napredovala je kroz pustinju paralelno sa auto-putem. Neće im se ukrstiti putanje.

Dejvidson pogleda nazad u utrobu vozila koja se hladila i zatim ponovo u daleku kolonu igrača.

Potrebna mu je pomoć: u to nema sumnje.

Pošao je u pustinju, prema njima.

Čim je sišao sa asfalta, prašina, nedirnuta prolaskom vozila, podivlja: svakim korakom mu je zasipala lice. Sporo je napredovao: poče da kaska, ali oni su mu izmicali. Potrča.

Već je mogao, kroz grmljavinu krvi u ušima, bolje da čuje muziku. Nije tu bilo nikakve melodije, već neprestani uzleti i padovi mnogih instrumenata: zavijanje i brujanje, zvižduci, bubnjanje i urlanje.

Čelo procesije se već izgubilo, progutala ga daljina, ali su slavljenici (ako su to bili) još paradirali ispred njega. Malo je promenio pravac, da bi im presekao put, osvrćući se na kratko da utvrdi put nazad. Ugledao je, sa osećajem usamljenosti od koga mu se stezala utroba, svoja kola, mala kao buba na putu iza njega, pritisnuta uzavrelim nebom.

Potrčao je dalje. Još četvrt sata, možda, i počeo je da razaznaje detalje procesije, iako su predvodnici bili daleko izvan domašaja pogleda. Bio je to, počeo je da veruje, nekakav karneval, tako neverovatan ovde, Bogu iza leđa. Ali su igrači na začelju parade zaista nosili kostime. Nosili su maske i ukrase za glavu koji su se njihali dobrotno preko ljudske visine – šušalo je jarko obojeno perje i vijorile su se trake u vazduhu iznad njih. Koji god da je bio razlog za slavlje, zanosili su se kao pijanci, u jednom trenutku posrćući, u sledećem poskakujući, dok su neki bauljali, na stomaku, po pesku.

Dejvidsonova pluća su se kidala od iscrpljenosti, i bilo je jasno da mu izmiču. Sad kada se približio koloni, kretala se brže no što je on imao snage i volje da je prati.

Stao je, oslanjajući se rukama na kolena da podupre bolni torzo, i pogledao, ispod obrva natopljenih znojem, prema spasu koji je izmicao. Tada, sakupivši svu preostalu snagu, povika: Stoj!

Isprva se ništa ne dogodi. A onda, kroz proreze stisnutih očiju, pomisli da je video kako jedan ili dvojica veselnika zastaju. On se uspravi. Jeste, gledali su prema njemu. Osetio je, pre nego video, njihove poglede na sebi.

Pođe prema njima.

Neki instrumenti zamreše, kao da se proširila vest o njegovom prisustvu. Sada je bilo sigurno da su ga videli.

Išao je dalje, sada brže, i, kroz isparenja, počеше da se naziru istinski detalji procesije.

Korak mu se uspori. Već ubrzano od napora, srce mu zatutnja u grudima.

„Isuse Bože“, reče on, i po prvi put u trideset bezbožnih godina reči su mu bile iskrena molitva.

Stajao je nekoliko stotina metara od njih, ali nije bilo sumnje u ono što je video. Njegove bolne oči sada su razlikovale meso od maske, izopačenu stvarnost od iluzije.

Stvorovi na kraju procesije, poslednji od poslednjih, su bili čudovišta čiji se izgled rugao i košmarima bezumlja.

Jedno je bilo visoko preko pet metara. Njegova koža, koja je visila u naborima preko mišića, bila je oklop od trnja, glava kupa izloženih zuba, usađenih u gole skerletne desni. Drugo je imalo tri krila, i trostruki rep koji je tukao po prašini sa reptilskim entuzijazmom. Treće i četvrto bili su venčani u savez monstroznosti čiji je plod bio odvratniji od zbira njihovih delova. Ovaj simbiotski užas je svom svojom površinom živio u sluzavom braku, udova ukopanih i provučenih kroz rane u partnerovom mesu. Iako su jezici dveju glava bili nerazmrsivo isprepletani, stvar uspe da izbaci kakofonični urlik.

Dejvidson ustuknu korak nazad, i pogleda prema kolima i autoputu. U tom trenutku jedna od onih stvari, sva crna i crvena, vrisnu kao sirena. Čak i sa daljine od preko pola kilometra buka se zarivala u Dejvidsonovu glavu. On ponovo pogleda prema povorci.

Vrišteći monstrum je napustio svoje mesto u paradi i njegove noge naoružane kandžama tutnjale su po pustinjском tlu dok je jurio prema njemu. Dejvidsona obuze nekontrolisana panika, i on oseti kako mu se prazne creva, puneći pantalone.

Stvar je hrlila prema njemu brzinom pume, rastući svakog trenutka, tako da je iz časa u čas zapažao nove i nove detalje tuđinske anatomije. Šake bez palčeva sa nazubljenim dlanovima, glava koja je nosila samo trobojno oko, žilavost ramena i grudi, pa čak i genitalije, ukrućene i narasle od gneva, ili (Bože me sačuvaj) od požude, dve batine koje su udarale o stomak.

Dejvidson ispusti vrisak koji je bio gotovo ravan monstrumovom, i pobeže putem kojim je i došao.

Automobil je bio udaljen oko tri kilometra, i znao je da mu ne može pružiti zaštitu, ako i stigne do njega pre nego što ga čudovište dostigne. I shvatio je, u tom trenutku, kako je smrt blizu, kako je

oduvek bila blizu, i molio se za bar tračak razumevanja ovog bezumnog užasa.

Stvor mu je bio sasvim blizu kada mu se noge umazane govnama sapletoše, i on pade, i poče da puzi, da se vuče prema kolima. Kada je za leđima čuo tutnjavu nogu čudovišta, instinktivno se savio u klupko cmizdravog mesa, i čekao smrtonosni udarac.

Čekao je dva otkucaja srca.

Tri. Četiri. Udarac ne dođe.

Pišteći glas je dostigao nepodnošljivu visinu, i sada je pomalo slabio. Zubati dlanovi nisu mu se spustili na telo. Oprezno je provirio kroz prste, očekujući da mu svakog časa glava odleti sa ramena.

Stvorenje stiže do njega.

I, verovatno prezirući njegovu slabost, odjuri dalje prema auto-putu.

Dejvidson je osećao zadah svog izmeta, i straha. Osećao se čudno zanemaren. Iza njega je parada produžila put. Samo su jedan ili dva radoznala monstruma gledali preko ramena u njegovom pravcu, dok su se stapali sa prašinom.

Vrisak promeni visinu. Dejvidson polako podiže glavu sa zemlje. Buka je bila gotovo izvan njegovog čujnog dometa, tek piskavo zavijanje u dubini njegove bolne glave. Ustao je.

Stvorenje je skočilo na krov automobila. Glava mu je bila zabačena unazad u nekoj vrsti ekstaze, erekcija izraženija nego maločas, oko na onoj divovskoj glavi je svetlucalo. U konačnom uzletu glasa, koji uzdiže zvižduk izvan ljudskih mogućnosti prijema, ono se okomi na kola, razbijajući vetrobran i obavijajući svoje zubate šake oko ivice krova. Tada poče da cepa čelik kao da je papir, dok mu se telo grčilo a glava šibala levo i desno u pomami. Kada je krov bio otrgnut, ono skoči na put i odbaci metal u vazduh. Krov se okrenu na nebu i tresnu o pustinjsko tlo. Dejvidson se nakratko zapitao šta da napiše u obrascu za osiguranje. Stvorenje je sada rastrzalo kola. Vrata su bila razbacana okolo. Motor je bio iščupan. Točkovi iskidani i otrgnuti sa osovina.

Do Dejvidsonovih nozdrva dopre prepoznatljivi miris benzina. Skoro istog trenutka kada je registrovao miris, dva komada metala zaiskriše jedan o drugi, i kola proguta zaglušujući stub plamena, pretvarajući se u crni dim koji se valjao preko auto-puta.

Stvar nije ispustila glasa: a ako i jeste, njena agonija je bila iznad granice čujnosti. Ispala je iz vatre, sa kožom u plamenu, goreo joj je svaki santimetar tela; divlje je mlatarala rukama u uzaludnom nastojanju da ugasi vatru, a zatim pojuri niz auto-put, bežeći od izvora svojih muka prema planinama. Iz leđa joj se zavijoriše plamenovi i vazduh ispuni miris pečenog mesa.

Ali stvorenje nije palo, iako ga je vatra proždirala živog. Trka se nastavila, sve dok žega nije rastopila auto-put u plavoj daljini, i ono nestalo u njoj.

Dejvidson pade na kolena. Vrućina mu je već osušila govna po nogama. Kola su još gorela. Muzika se izgubila, kao i povorka.

Sunce ga je poteralo sa peska prema raskomadanim kolima.

Oči su mu bila prazne kada je prvo sledeće vozilo stalo da ga poveze.

Šerif Džoš Pakard blenuo je sa nevericom u tragove kandži na zemlji kraj svojih nogu. Bili su utisnuti u lokvu masne tvari koja se polako stezala, rastopljeno meso čudovišta koje je protrčalo kroz glavnu ulicu (jedinu ulicu) Dobrodošlice pre samo par minuta. Na kraju se srušilo, izdišući poslednji dah, i skupilo u trzavu loptu da odapne na tri dužine kamiona od banke. Svakodnevn život Dobrodošlice, trgovanje, razglabanja, kako ste – dobro smo, sve je zastalo. Nekoliko pojedinaca morali su da potraže zaklon u predvorju Hotela, jer je miris sprženog mesa ispunio čisti pustinjski vazduh.

Smrad je bio nešto između zadaha prepečene ribe i raskopanog groba i veoma je razljutio Pakarda. Ovo je bio njegov grad, grad koji je on pazio, i bio njegov zaštitnik. Upad ove buktinje nije bio blagonaklono primljen.

Pakard je izvadio pištolj i pošao prema lešini. Plamen je sada bio skoro ugašen, pošto je pojeo veći deo obroka. I ovako uništeni od vatre, ostaci su predstavljali popriličnu masu. Nekadašnji udovi su bili zgrčeni oko glave. Ostatak se nije mogao prepoznati. Pakardu je bilo drago, kada se sve sabere, zbog ove male olakšice. Ali iako je pred sobom imao kremiranu zbrku unakaženog mesa i pocrnelih kostiju, mogao je sasvim jasno da razazna neljudske oblike da bi mu se ubrzao puls.

Bilo je to čudovište: nije bilo sumnje.

Stvorenje iz zemlje: iz podzemlja, u stvari. Izašlo iz donjeg sveta da pod vedrim nebom proslavi noć svetkovine. Bar jednom bi u svakoj generaciji, pričao mu je otac, pustinja ispljunula svoje demone i pustila ih da divljaju. Pošto je bio dete koje misli svojom glavom, Pakard nikad nije poverovao sranjima kojima ga je kljukao otac, ali zar ovo nije taj demon iz priče?

Kakav god da je baksuz doveo ovaj gorući užas da skonča u njegovom gradu, Pakard je osećao zadovoljstvo zbog nepobitne ranjivosti stvorenja. Njegov otac nikad nije pomenuo ovu mogućnost.

Smešeći se na pomisao da je ukrotio beštiju, Pakard priđe strvini koja se pušila i ritnu je. Publika, još uvek u bezbednosti kućnih vrata i tremova, zamrmori u divljenju zbog njegove hrabrosti. Licem mu se proširi poluosmeh. Samo taj udarac mu je doneo noć besplatnog opijanja, a možda i neku ribu.

Stvor je ležao na leđima. Sa bezizražajnim pogledom profesionalnog ritača demona, Pakard osmotri klupko udova oko glave. Stvar je bila mrtva, očigledno. On zataknu pištolj u futrolu i nagnu se prema strvini.

„Daj ovamo kameru, Džededaja“, reče, zadivivši i samog sebe.

Njegov pomoćnik odjuri prema kancelariji. „Ono što nam treba“, reče on, „je slika ove divote ovde.“

Pakard čučnu i posegnu prema pocrnelim udovima stvorenja. Upropastiće rukavice, ali mala neugodnost nije bila ništa prema onome što će taj gest značiti za njegov ugled u javnosti. Mogao je skoro da oseti zadivljene poglede kada je dotakao stvar, i počeo da tresu ud da bi ga odvojio od glave čudovišta.

Vatra je stopila delove zajedno, i morao je dobro da povuče da bi ih razdvojio. Ali tkivo popusti, sa ljigavim zvukom, otkrivajući oko, sasušeno od vatre, na licu ispod.

On ispusti ud nazad, sa zgađenim pogledom.

Jedan otkucaj srca.

A onda se demonova ruka izvi nagore – iznenada – suviše nenadano za Pakarda da bi reagovao, i u trenu čistog užasa šerif vide kako se na prednjoj šapi stvora otvaraju usta, i ponovo zatvaraju, oko njegove šake.

On zakuka i pade, izgubivši ravnotežu, u masnu lokvu, povlačeći šaku dalje od tih usta, koja su mu progrizla rukavicu i zarila zube u

šaku, odsecajući mu prste, dok su bodljikave ralje uvlačile meso, krv i patrljke dublje u utrobu.

Pakardova zadnjica se okliznu u nečisti i on se zabatrga, sada već zavijajući, ne bi li se oslobodio. Ta stvar iz podzemlja je imala još života u sebi. Pakard je psovao dok se uspravljao na noge, odižući pri tom odurni trup bića sa zemlje.

Odjeknu pucanj, uz samo Pakardovo uvo. Zapljusnuše ga sluz, krv i komadi tkiva kada se ud razmrskao u visini ramena, a usta popustila svoj zahvat. Uništena masa proždrljivog mišića pade na zemlju, i Pakardova šaka, ili ono što je ostalo od nje, ponovo je bila slobodna. Na desnoj ruci više nije imao prste, tek polovinu palca; iz delimično sažvakanog dlana stršile su izmrvljene koščice prstiju.

Elinor Kuker spusti cev sačmarice koju je upravo ispraznila, i zadovoljno zagundā.

„Ode ti ruka", reče, sa brutalnom jednostavnošću.

Monstrumi, Pakard se priseti očevih reči, nikad ne umiru. Setio ih se kad je već bilo kasno, i zato je žrtvovao šaku, svoju bekrijsku, jebačku šaku. Preplavi ga talas nostalgije za izgubljenim godinama kada su prsti bili na broju, dok su mu se pred očima svetlaci rasprskavali u tamu. Poslednje što je video pre no što ga je oborila nesvestica, bio je njegov revnosni zamenik koji je podizao foto-aparat da ovekoveči scenu.

Koliba iza kuće bila je oduvek Lusino utočište. Kada bi se Judžin vratio pijan iz Dobrodošlice, ili bi ga naprasno obuzeo bes zato što mu je kaša hladna, Lusi se povlačila u kolibu gde je mogla da plače na miru. U Lusinom životu je bilo malo mesta za sažaljenje. Kod Judžina ga sigurno nije bilo, a njoj je preostajalo malo vremena da žali sebe.

Danas je Judžina izbezumio njegov večiti izvor iritacije: dete.

Uhranjeno i odgajano s pažnjom, dete njihove ljubavi; kršteno po Mojsijevom bratu, Aronu, što znači „Uzvišeni". Mio dečak. Najlepši dečak u celoj oblasti; star tek pet godina i već drag i ućtiv da ga poželi za sina svaka mamica sa Istoka.

Aron.

Lusina radost i ponos, dete nadareno da oboji slikovnicu, nadareno za ples, nadareno da očara samog đavola. Judžin mu je baš to

zamerao.

„To jebeno derišće je dečak kol'ko si i ti", rekao je Lusi. „Da je bar upola dečak. Taj će moći samo da nazuva damama cipele i da prodaje parfeme. Ili da bude propovednik, jeste, pljunuti propovednik."

Uperio je kvrgavu šaku izgrizenih noktiju prema dečaku.

„Sramotiš svoga oca."

Aron uzvratu ocu pogled.

„Čuješ li me, dečaće?"

Judžin pogleda u stranu. Bilo mu je muka od dečakovih krupnih očiju, više psećih nego ljudskih.

„Neću da ga vidim u kući."

„Šta je uradio?"

„Ne mora ništa da uradi. Dosta je što je takav kakav jeste. Ljudi mi se smeju, znaš li ti to? Smeju mi se zbog njega."

„Niko ti se ne smeje, Judžine."

„O da..."

„Ne zbog dečaka."

„Ako se smeju, ne smeju se detetu. Smeju se tebi."

„Začepi gubicu."

„Znaju te, Judžine. Pročitali su te, kao što sam te ja pročitala."

„Kažem ti, ženo..."

„Bolestan si k'o pseto na ulici, samo govoriš o onome što si video i čega se plašiš..."

Udario je, kao mnogo puta ranije. Udarac je pustio krv, kao i drugi slični udarci u poslednjih pet godina, ali iako se zateturala, prva briga joj je bio dečak.

„Arone", reče ona, kroz suze koje je izazvao bol. „Dođi sa mnom."

„Da si ostavila kopile na miru." Judžin se tresao.

„Arone."

Dete je stajalo između oca i majke, nije znalo koga da poslušā. Izraz pometnje na njegovom licu izazva kod Lusi nove suze.

„Mama", reče dete, sasvim tiho. U očima mu je bio neki težak pogled, dublji od pometnje. Pre nego što je Lusi mogla da pronađe način da smiri situaciju, Judžin šćepa dečaka za kosu i privuće ga bliže sebi.

„Ima da slušāš oca, dečaće."

„Da...”

„Da, gospodine, treba da kažemo ocu, zar ne? Kaže se: da, gospodine.”

Aronovo lice bilo je pritisnuto u smrdljivo krilo očevih farmerki.

„Da, gospodine.”

„On ostaje sa mnom, ženo. Nećeš ponovo da ga vodiš u onu jebenu kolibu. Ostaje sa svojim ocem.”

„Ako ga povrediš...”

„Ja sam mu otac, ženo”, isceri se Judžin. „Misliš da bih povredio sopstvenu krv i meso?”

Dečak je bio pritegnut uz očeve bokove u položaju kome je malo nedostajalo da bude opscen. Ali Lusi je znala svog muža: bio je blizu napada koji bi bilo nemoguće kontrolisati. Više se nije brinula za sebe – ona je već dobila svoje – ali je dečak bio tako ranjiv.

„Bež' nam s očiju, ženo, 'oćeš li? Dečko i ja 'oćemo da budemo sami, zar ne?”

Judžin odmaknu Aronovu glavu iz svog krila i nakezi mu se u lice.

„Zar ne?”

„Da, tata.”

„Da, tata, i te kako, tata.”

Lusi izađe iz kuće i povuče se u hladovitu tamu kolibe, gde se molila za Arona, krštenog po bratu Mojsijevom. Arona, čije ime znači „Uzvišeni”. Pitala se koliko će dugo dečak moći da preživi surovosti koje će doneti budućnost.

Dečak je bio go. Stajao je, onako beo, pred svojim ocem. Nije bio uplašen. Znao je da će šibanje, koje ga je čekalo, biti bolno, ali to nije bio pravi strah.

„Nezdrav si, momče”, reče Judžin, prelazeći ogromnom šakom preko sinovljevog stomaka. „Slab i nezdrav kao sipljiva svinja. Da sam farmer, a ti svinja, znaš šta bih uradio?”

Ponovo je ščepao dečaka za kosu. A drugom rukom između nogu.

„Znaš li šta bih uradio, dečače?”

„Ne, tata. Šta bi uradio?”

Žuljevita ruka kliznu naviše Aronovim telom dok je otac oponašao zvuk rezanja.

„Rasporio bih te i dao ostalim svinjama da žderu. A za svinju nema bolje hrane od svinjskog mesa. Voleo bi da se to dogodi?”

„Ne, tata.“

„Ne bi ti se dopalo?“

„Ne hvala, tata.“

Judžinovo lice otvrdnu.

„E pa ja bih voleo da to vidim, Arone. Voleo bih da vidim šta bi bilo kad bih te otvorio da bacim pogled šta ima unutra.“

U očevim igrama je bilo neke nove nasilnosti, koju Aron nije mogao da razume: nove pretnje, nove intimnosti, Dečak je i pored sve nelagodnosti znao da istinski strah ne oseća on, već njegov otac; strah je bio Judžinovo pravo stečeno rođenjem, kao što je Aronovo bilo da posmatra, i čeka, i trpi, dok ne kucne čas. Znao je (iako nije shvatao kako ili zašto) da će biti instrument očeve propasti. Možda i više nego instrument.

U Judžinu prokuva bes. Zurio je u dečaka, tako stiskajući smeđe šake da su mu pobeleli zglobovi. Dečak je, na neki način, bio njegova zla kob, ubio je dobar život kojim su živeli pre nego što se rodio, tako sigurno kao da je pucao u roditelje. I ne misleći šta čini, on obuhvati prstima dečakov krhki vrat.

Aron nije ni pisnuo.

„Mogao bih da te ubijem, dečače.“

„Da, gospodine.“

„Šta kažeš na to?“

„Ništa, gospodine.“

„Trebalo bi da kažeš: hvala, gospodine.“

„Zašto?“

„Zašto, dečače? Zato što ovaj život ne vredi svinjske sračke, i učinio bih ti veliku uslugu, kao otac sinu.“

„Da, gospodine.“

U kolibi iza kuće, Lusi je prestala da plače. Nije pomagalo; a pored toga, nešto je na nebu što se videlo kroz rupe na krovu prizivalo sećanja koja su joj osušila suze. Izvestan kvalitet neba: čisto plavetnilo, bistro kao staklo. Judžin neće povrediti dečaka. Neće se usuditi, nikad, da povredi to dete. Znao je za dečaka, iako nikad nije priznao.

Pamtila je dan, pre šest godina, kada je nebo bilo prozirno kao danas, a vazduh treperav od žege. Judžin i ona bili su uspaljeni k'o

taj vazduh, ceo dan nisu odvajali pogled jedno od drugog. Tada je bio jači: u punoj snazi. Energičan, veličanstven primerak muškarca, tela očvrstnalog od rada, nogu tako snažnih da su bile kao kamen kada bi prešla rukama preko njih. I ona sama je bila prilična lepojka; najzgodnija pozadina u Dobrodošlici, čvrsta i teška; a onaj razdel tako meko pošumljen da Judžin nije mogao da odoli da je ne ljubi čak i tamo, u ono tajno mesto. Ponekad bi je zadovoljavao ceo dan i celu noć; u kući koju su gradili, ili napolju na pesku kasno popodne. Pustinja je bila sasvim dobra postelja, i mogli su neometano da leže pod beskrajnim nebom.

Tog dana pre šest godina nebo se prerano zamračilo, mnogo pre noći. Izgledalo je kao da je potamnelo u trenutku, i ljubavnicima je odjednom postalo hladno u njihovoj užurbanoj nagosti. Videla je, preko njegovog ramena, oblike koje je preuzelo nebo: džinovska, monumentalna bića koja su ih posmatrala. On je, u svojoj strasti, još radio u njoj, zarivajući se do korena i izlazeći celom dužinom, baš kao što je znao da ona voli, sve dok ruka boje cvekle i velika kao čovek nije dohvatila kožu na njegovom vratu i iščupala ga iz ženinog krila. Gledala je kako se uzdiže u nebo, koprcajući se kao kunić, prskajući iz dvoja usta, severnih i južnih, završivši pokrete u vazduhu. Tada mu se oči na trenutak otvoriše, i on ugleda svoju ženu šest metara ispod sebe, još голу, još raširenu kao krila leptira, okruženu čudovištima. Odbacili su ga, nehajno, bez zlobe, napolje iz onog kruga obožavanja, i daleko od njenog pogleda.

Tako dobro se sećala časa koji je usledio, zagrljaja čudovišta. Nimalo kužnih, niti odvratnih ili pogubnih, uvek samo nežnih. Čak su i rasplodne mašinerije koje su je probadale, jedna za drugom, činile to bezbolno, iako su neke bile krupne kao Judžinova pesnica sa podlakticom, i tvrde kao kost. Koliko ju je tih stvorova imalo tog popodneva – tri, četiri, pet? Mešajući seme u njenom telu, velikodušno joj darujući uživanje svojim strpljivim prodiranjima. Kada su otišli, i kožu joj ponovo dotaklo sunce, osetila je – iako joj je uspomena na to izgledala sramotno – gubitak; kao da je prešla zenit života, i da će joj preostali dani biti hladni silazak u smrt.

Konačno je ustala, i otišla do mesta gde je Judžin ležao bez svesti na pesku, sa jednom nogom slomljenom pri padu. Poljubila ga je,

zatim čučnula da pusti vodu. Nadala se, i nada je ostala, da će taj dan ljubavi doneti plod, i da će joj ostati uspomena na radost.

U kući je Judžin udario dečaka. Aronu je pošla krv iz nosa, ali nije pustio ni glasa.

„Govori, dečaće.“

„Šta da kažem?“

„Jesam li ti otac ili nisam?“

„Da, oče.“

„Lažove!“

Udario je ponovo, bez upozorenja; ovaj put je udarac bacio Arona na pod. Kada je priljubio male, meke dlanove uz kuhinjske pločice da se podigne, osetio je nešto kroz pod. U zemlji je bila muzika.

„Lažove!“ ponavljao je njegov otac.

Biće još udaraca, pomisli dečak, još bola, još krvi. Ali je to sad bilo podnošljivo; muzika je bila obećanje da će, posle dugog čekanja, jednom zasvagda doći kraj udarcima.

Dejvidson je posrtao glavnom ulicom Dobrodošlice. Bila je sredina popodneva, nagađao je (sat mu je stao, verovatno iz sažaljenja), ali je mesto izgledalo pusto, sve dok mu pogled nije pao na tamno obličje koje se pušilo na sredini ulice, stotinjak metara od njega.

Da je to bilo moguće, ovaj prizor bi mu sledio krv.

Prepoznao je gomilu spaljenog mesa, uprkos razdaljini, i u glavi mu se zavrte od užasa. Zateturao se još par koraka, boreći se sa nesvesnicom i gubeći, sve dok nije osetio kako ga pridržavaju snažne ruke, i čuo, kroz buku u glavi, umirujuće reči. Ništa nije razumeo, ali su bile blage i bile su ljudske; mogao je da prestane sa odlaganjem nesvesti. Obeznanio se, ali mu je izgledalo da je protekao samo minut oduške pre nego što se svet vratio, mrzak kao i uvek.

Bio je unet unutra, ležao je na neudobnoj sofi, i u njega je zurilo žensko lice, koje je pripadalo Elinor Kuker. Ozarilo se kad se osvestio.

„Ovaj će preživeti“, reče ona, glasom nalik na kupus u rendaljki.

Nagnula se bliže.

„Video si ono, je l' da?“

Dejvidson potvrdi.

„Možda bi nam ispričao.“

U šaku su mu ugorali čašu, i Elinor je velikodušno napuni viskijem.

„Pij“, naredila je, „pa ćeš da nam ispričaš šta imaš...“

Progutao je viski u dva gutljaja, i odmah mu napuniše čašu. Drugu čašu je pio sporije, i već se osećao bolje.

Soba je bila puna ljudi: činilo se da se cela Dobrodošlica tiskala u dnevnoj sobi Kukerovih. Prilično šašav auditorijum: ali je i priča bila takva. Oslobodivši se uz pomoć viskija, on počeo da pripoveda što je bolje mogao, bez ulepšavanja, puštajući da reči same dolaze. Elinor mu zauzvrat opisa okolnosti „nezgode“ koju je šerif Pakard imao sa ostacima razbijača automobila. Pakard je bio prisutan, izgledao je još gore zbog utapanja tuge u viskiju i tabletama protiv bolova, unakažena ruka bila mu je tako umotana da je više ličila na toljagu nego na deo tela.

„Onaj đavo napolju nije jedini“, reče Pakard, kada su priče bile ispričane.

„To ti kažeš“, reče Elinor, ali njene nemirne oči nisu bile tako ubeđene.

„To kaže moj ćale“, odvrati Pakard, posmatrajući svoju umotanu šaku. „I ja mu verujem, i to vraški verujem.“

„Onda bi trebalo da učinimo nešto u vezi toga.“

„Kao na primer?“ javi se individua ciničnog izgleda, oslonjena na kamin. „Šta učiniti sa beštijom koja jede automobile?“

Elinor se uspravi i uputi jedan dobro naciljan kez prema govorniku.

„Dobro, što nas ne usrećiš sa malo svoje mudrosti, Lu?“ reče ona. „Šta ti misliš da treba da učinimo?“

„Mislim da bi bilo najbolje da se primirimo i pustimo ih da prođu.“

„E pa ja nisam ostriga“, reče Elinor, „ali ako 'oćeš da se sakriješ u zemlju, pozajmiću ti lopatu, Lu. Ima čak da ti iskopam rupu.“

Opšti smeh. Cinik, pogođen, začuta, i posveti se higijeni noktiju.

„Ne možemo da sedimo ovde i pustimo ih da divljaju okolo“, reče Pakardov pomoćnik, između dva naduvavanja balona od gume za žvakanje.

„Išli su prema planinama“, reče Dejvidson. „Udaljavali su se od Dobrodošlice.“

„A šta ih sprečava da promene mišljenje?“ odvrati Elinor. „A?“

Nije bilo odgovora. Zaklimala se i zatrese nekoliko glava.

„Džededaja", reče ona, „ti si pomoćnik šerifa – šta ti misliš?"

Mladić sa značkom i revolverom malo porumeni, i poče da čupka retke brkove. Bilo je jasno da nema pojma.

„Sve mi je jasno", odseče žena, pre nego što je mogao da odgovori. „Jasno k'o dan. Svi ste se usrali od straha, je l' da, i ne pada vam na pamet da izlazite da iščakate one đav'le iz njihovih rupa!"

Svuda po sobi promrmljana opravdanja, i još klimanja.

„Nameravate da grejete stražnjice i dopustite da vam žene budu prožderane."

Dobar izraz: prožderane. Mnogo osećajnije nego pojedene. Elinor zastade zbog efekta. A zatim mračno reče: „Ili nešto još gore."

Gore nego prožderane? Zaboga, šta je gore nego biti prožderan?

„Oni đavli neće nikog da pipnu", reče Pakard, ustajući sa izvesnom poteškoćom. Ljuljao se na nogama dok se obraćao prisutnima.

„Ima da pohvatamo ona govna i linčujemo ih."

Pokretački ratni poklič uopšte nije pokrenuo prisutne muškarce; šerif je loše stajao sa njihovim poverenjem posle onog događaja u glavnoj ulici.

„Diskrecija je bolja polovina odvažnosti", promrmlja Dejvidson sebi u bradu.

„Jeste, konjsko govno", reče Elinor.

Dejvidson slegnu ramenima i dovrši viski. Ovaj put mu niko nije dopunio čašu. On žalosno pomisli kako je dobro što je uopšte živ. Ali su mu poslovni rokovi otišli do đavola. Mora da dođe do telefona i unajmi kola; ili, ako bude neophodno, da neko dođe po njega. „Đavli", šta god da su, nisu njegov problem. Možda bi mu bilo zanimljivo da pročita par stupaca na tu temu u Njusviku, da je tamo na Istoku, odmarajući se sa Barbarom; ali sada je hteo samo da dovrši posao u Arizoni i da se što pre vrati kući.

Pakard je, međutim, imao drugu ideju.

„Vi ste svedok", reče, uperivši prst u Dejvidsona. „Kao šerif ove oblasti, naređujem vam da ostanete u Dobrodošlici dok ne budem zadovoljan odgovorima koje dobijem od vas u okviru istrage."

Službene fraze su čudno zvučale sa njegovog zaplićućeg jezika.

„Imam posla..." poče Dejvidson.

„Samo pošaljite telegram i otkazite pos'o, uvaženi gospodine Dejvidson."

Čovek na njemu zarađuje poene, pomisli Dejvidson, podiže uzdrmanu reputaciju praveći majmuna od Istočnjaka. Ali Pakard je zakon: tu se ništa ne može. Klimnuo je glavom, sa onoliko dobre volje koliko je mogao da odglumi. Biće dovoljno vremena da uloži žalbu protiv ovog palanačkog Musolinija; kada bude kod kuće, zdrav i bezbedan. Za sada je bolje da pošalje telegram, a posao neka ide u tri lepe.

„I, kakav je plan?“ zatraži Elinor od Pakarda.

Šerif izduva obraze zajapurene od pića.

„Malo ćemo da se pozabavimo đavlina“, reče on.

„Kako?“

„Puškama, ženska glavo.“

„Biće vam potrebno nešto jače od pušaka, ako su onol'ki kol'ki ovaj kaže da jesu...“

„Jesu...“ reče Dejvidson, „verujte da jesu.“

Pakard podrugljivo huknu.

„Ima da uzmemo ceo jebeni arsenal“, reče, pokazujući preostalim palcem Džededaji. „Idi otvori tamo gde je teško oružje. Ono protivtenkovsko. Bazuke.“

Opšte zaprepašćenje.

„Imate bazuke?“ reče Lu, cinik kraj kamina.

Pakard se iskezi, likujući.

„Vojne“, reče, „ostaci iz Drugog Svetskog.“

Dejvidson uzdahnu u sebi. Čovek je manijak, sa privatnim arsenalom zastarelog oružja, koje je verovatno pogubnije po onog ko ga koristi. Svi će izginuti. Neka mu je Bog u pomoći, svi će izginuti.

„Možda si ost'o bez prstiju“, reče Elinor Kuker, očarana ovom paradom muškosti, „ali si jedini muškarac u ovoj sobi, Pakarde.“

Pakard sav naraste, odsutno se držeći za genitalije. Dejvidsonu se smučila atmosfera jeftinog mačoizma u sobi.

„Čujte“, ubaci se, „rekao sam vam sve što znam. Kako bi bilo da vas ostavim da se na miru dogovorite?“

„Nigde ti ne ideš“, reče Pakard, „ako si to mislio.“

„Samo kažem...“

„Znamo mi šta kažeš, sine, i niko te ne zarezuje. Ako te vidim da si pokuš'o da se izgubiš, obesiću te za muda, ako ih uopšte imaš.“

Kopile bi to zaista učinilo, pomisli Dejvidson, iako mu je ostala samo jedna ruka za to. Ne plivaj protiv struje, reče on sebi, pokušavajući da spreči usta da se iskrive u grimasu. Ako Pakard hoće da ide da traži čudovišta, i bazuka mu se razleti u rukama, njegova stvar. Neka mu bude.

„Prema ovom čoveku“, mirno primeti Lu, „tamo je celo pleme. Kako misliš da ih sve sredimo?“

„Strategija“, reče Pakard.

„Ne znamo gde se nalaze.“

„Osmatranje“, dočeka Pakard.

„Mogu gadno da nas sjebu, šerife“, primeti Džededaja, trebeći bradu od izduvane gume za žvakanje.

„Ovo je naša teritorija“, reče Elinor. „Mi smo je zauzeli: mi treba da je čuvamo.“

Džededaja se složi.

„Tako je, mama“, reče.

„Šta ako jednostavno nestanu? Recimo, da ne možemo da ih nađemo?“ nagađao je Lu. „Zašto ih ne bismo pustili da se vrate pod zemlju?“

„Sigurno“, reče Pakard. „Pa da čekamo da ponovo izađu i prožderu nam žene.“

„Možda oni ne misle zlo...“ odvrati Lu.

Pakard u odgovor podiže umotanu ruku.

„Meni su mislili.“

To je bilo očigledno.

Pakard nastavi, promukao od osećanja.

„Sranje, toliko sam besan na te kurve da idem napolje, sa ili bez pomoći. Ali moramo da ih nadmudrimo, da ih sateramo u škripac, tako da niko ne bude povređen.“

Ovaj nije sasvim lud, pomisli Dejvidson. Izgledalo je da su svi u sobi pod utiskom. Svuda okolo mrmljanje odobravanja; čak i iz pravca kamina.

Pakard se ponovo okrenu zameniku.

„Mrdaj dupe, sine. 'Oću da nazoveš onu hulju Kremba iz Opreza, neka dovuče ovamo momke sa svakom prokletom puškom i granatom koju imaju. Ako pita zašto, kaži mu da je šerif Pakard

proglasio vanredno stanje, i da mi treba svako šupačko oružje u krugu od sedamdeset kilometara, i čovek da ga drži. Dejstvuj, sine."

Sada je soba definitivno zračila divljenjem, i Pakard je to znao.

„Ima da rasturimo govna", reče.

Na trenutak je magija retorike delovala i na Dejvidsona, i on zamalo da poveruje da je sve moguće; ali tada se seti detalja one povorke, repova, zuba i svega, i od njegove ponesenosti ne ostade ni traga.

Tiho su prišli kući, bez namere da se prikradaju, već gazeći tako meko da ih niko nije čuo.

A u kući, Judžina je napustio bes. Sedeo je, sa nogama na stolu, i praznom bocom viskija ispred sebe. Tišina u sobi bila je tako teška da je gušila.

Aron je sedeo kraj prozora, lica naduvenog od očevih batina. Nije morao da podiže pogled da bi znao da dolaze preko peska prema kući, njihov dolazak mu je zvonio u venama. Njegovo ozleđeno lice htelo je da se ozari osmehom dobrodošlice, ali je on ugušio taj nagon i samo je čekao, sklupčan u rezignaciji pretučenog, dok se nisu sasvim nadneli nad kuću. Ustao je tek kada su njihova masivna tela zaklonila sunce. Dečakovo kretanje probudi Judžina iz transa.

„Šta je to, dečače?"

Dete se povuklo od prozora, i stajalo je na sredini sobe, jecajući tiho u iščekivanju. Njegove tanušne ruke bile su raširene kao sunčevi zraci, i prsti su mu se grčili i podrhtavali od ushićenja.

„Šta nije u redu sa prozorima, mali?"

Aron začu kako glas jednog od njegovih očeva zamračuje Judžinovo gundanje. Kao pas, nestrpljiv da pozdravi gospodara posle duge razdvojenosti, dečak potrča do vrata i pokuša da ih otvori. Bila su zaključana i zamandaljena.

„Kakva je to buka, dečače?"

Judžin odgurnu sina u stranu i poče da petlja oko ključa u bravi, dok je Aronov otac zvao svoje dete sa one strane vrata. Glas mu je bio kao šum vode, pomešan sa blagim, šištećim uzdasima. Bio je to željan glas, glas ljubavi.

Judžin odjednom shvati sve. Dograbi dečaka za kosu i odvuče ga od vrata. Aron zacvile od bola.

„Tata!" povika.

Judžin je mislio da je poziv upućen njemu, ali je dečakov glas čuo i njegov istinski otac. Zov je bio prožet prodornim tonovima zabrinutosti.

Napolju je Lusi čula razmenu glasova. Napustila je zaštitu kolibe, znajući šta će videti naspram prozirnog neba, ali ništa manje zadivljena monumentalnim bićima okupljenim oko kuće. Kroz nju prostruja čežnja, i sećanje na izgubljene užitke onog dana pre šest godina. Svi su bili tu, nezaboravna stvorenja, neverovatni skup oblika...

Piramidalne glave boje ruže, na torzoima klasičnih proporcija koji su se širili u nemirne haljine od čipkastog mesa. Srebrna divota bez glave čija su tri biserna para ruku bila kružno raspoređena oko njegovih pulsirajućih usta, koja su prela kao mačja. Biće nalik na talas u hitroj struji, stalno pa ipak pokretno, glasalo se slatkim ravnomernim tonom. Stvorenja suviše fantastična da bi bila stvarna, suviše stvarna da se ne veruje u njih; anđeli ognjišta i praga. Jedno je imalo glavu koja je klizila napred i nazad na labuđem vratu, poput nekog apsurdnog vetrokaza, plavu kao rano noćno nebo, poprskanu nekolicinom očiju kao sunca. Još jedan otac, sa telom kao lepeza koje se otvaralo i sklapalo u uzbuđenju, čija se narandžasta boja tamnije zažarila kada se ponovo začuo dečakov glas.

„Tata!”

Pred vratima je stajalo biće koga se Lusi sećala sa najvećom toplinom; onaj koji ju je prvi dotakao, prvi joj umirio strah, prvi ušao u nju, beskrajno nežno. Uspravan, bio je sigurno šest metara visok. Sada je bio pognut prema vratima, njegova moćna glava, kao u ptice koju je naslikao šizofreničar, sasvim blizu kuće, i obraćao se detetu. Bio je nag, i njegova široka, tamna leđa znojila su se dok je klečao.

U kući je Judžin držao dečaka uz sebe, kao štit.

„Šta znaš o ovome, dečače?”

„Tata?”

„Rekoh šta znaš o ovome?”

„Tata!”

U Aronovom glasu bilo je slavlje. Čekanje je završeno.

Prednji deo kuće sruši se unutra. Ud nalik na mesnatu kuku savi se ispod gornje grede i iščupa vrata iz dovratka. Poleteše cigle i padoše nazad kao kiša; iverje i prašina ispuniše vazduh. Gde je nekad bila

bezbedna tama, sjuriše se brzaci sunčeve svetlosti, poplavljujući sićušne ljudske prilike u ruševinama.

Judžin se zagleda gore kroz zavesu prašine. Džinovske ruke su podizale krov, i tamo gde su bile grede sada je bilo nebo. Video je kako se sa svih strana nadnose udovi, tela i lica nemogućih zveri. Rušile su preostale zidove, uništavajući mu kuću kao što bi on razbio bocu. Ne shvatajući šta čini, dopustio je da mu dečak isklizne iz ruku.

Aron potrča prema stvorenju na pragu.

„Tata!”

Ono ga podiže na grudi kao kad otac dočekuje dete pred školom, i glava mu se zabaci nazad i uvis u ekstazi. Dug, neopisiv poklič radosti izbi iz celog njegovog bića. Himnu prihvatiše i ostala bića, uzdižući je u slavlju. Judžin pokri uši i pade na kolena. Na prve zvuke čudovišne muzike pošla mu je krv na nos, oči su mu bile pune suza koje su pekle. Nije se bojao. Znao je da nisu sposobni da ga povrede. Plakao je jer je šest godina zanemarivao mogućnost da se ovo dogodi, i sada, kada su bili pred njim, u svoj svojoj tajnovitosti i čudesnosti, on je plakao zbog nedostatka hrabrosti da ih pogleda i upozna. Sada je prekasno. Silom su uzeli dečaka, i pretvorili njegovu kuću, i njegov život, u ruševine. Odlaze, ravnodušni na njegovu patnju, pevaju svoju radost, njegov dečak zauvek u njihovim rukama.

Parola dana u Dobrodošlici bila je organizacija. Dejvidson je zadivljeno posmatrao kako se ovaj budalasti, grubi narod priprema da bije izgubljenu bitku. Prizor je na njega delovao čudno deprimirajuće: kao da gleda doseljenike, u nekom filmu, kako se spremaju da upotrebe jedno oružje i голу veru protiv paganske svireposti divljaka. Ali je, za razliku od filma, Dejvidson znao da im je predodređen poraz. Video je monstume: izazivali su strahopoštovanje. Koliko god je razlog bio pravedan, vera čista, suviše često bi divljaci pregazili doseljenike. Čuda su se događala samo u filmovima.

Judžinu je prestao da krvari nos tek nakon otprilike pola sata, ali on nije primetio. Vukao je, gonio, cimao Lusi prema Dobrodošlici. Nije hteo da sluša droljina objašnjenja, iako je trabunjala bez kraja. Čuo

je samo muziku čudovišta, i Aronovo neprestano ponavljanje: „Tata“, na koje je odgovoreno rušenjem kuće.

Judžin je znao da su se zaverili protiv njega, iako čak ni u najbolnijim vizijama nije mogao da pojmi celu istinu.

Aron je lud, toliko je znao. A njegova žena, njegova podatna Lusi, nekad takva lepota i radost, postala je instrument dečakovog ludila i njegove sopstvene srdžbe. Prodala je dečaka: to je bilo njegovo novo uverenje. Ne neki nezamisliv način se nagodila sa onim stvarima iz podzemlja, i trampila život i razum svog jedinog sina za neku vrstu uzdarja. Šta je dobila, po toj ceni? Neki pehar ili tako nešto, što je čuvala zakopano u kolibi? Bože, kako će da ispašta zbog toga. Ali pre nego što je natera da ispašta, pre nego što joj počupa kosu sa glave, i nagaravi joj one bludne sise katranom, mora sve da prizna. Nateraće je on da prizna; ne njemu, već svetu u Dobrodošlici – ljudima i ženama, svima koji su se rugali njegovim pijanim bulažnjnjima, smejali mu se kada bi plakao u svoje pivo. Sada će da čuju, sa Lusinih usana, istinu iza košmara koje je preživeo, i saznaće, na svoj užas, da su demoni o kojima je govorio stvarni. Tada će mu vratiti uzetu čast, i grad će ga primiti ponovo u naručje, moleći ga za oproštaj, a telo njegove žene, posuto perjem, njijaće se na telefonskom stubu na ulazu u grad.

Bili su tri kilometra od Dobrodošlice kada se Judžin zaustavio.

„Neko dolazi.“

Oblak prašine, i u njegovom uskovitlanom središtu mnoštvo gorućih očiju.

On pomisli na najgore.

„Hriste!“

Pustio je ženu. Dolaze li da uzmu i nju? Da, to je verovatno deo pogodbe koju je sklopila.

„Zauzeli su grad“, reče on. Vazduh je bio pun njihovih glasova; suviše da bi se moglo podneti.

Dolazili su niz put prema njemu, urlajuća horda; pravo na njega – Judžin se okrenu da beži, ostavljajući kurvu da ide kud hoće. Mogu da je imaju, samo ako njega ne diraju; Lusi se smešila prema prašini.

„To je Pakard“, reče.

Judžin se osvrnu prema putu i oči mu se skupiše. Oblak se razotkrivao. Oči u središtu bile su farovi, glasovi su bili sirene; bila je to vojska automobila i motocikala, vijugala je drumom iz Dobrodošlice, predvođena Pakardovim zavijajućim vozilom.

Judžin je bio zbunjen. Šta je ovo, masovni egzodus?

Prvi put u ovom čudesnom danu, Lusi oseti ujed sumnje. Konvoj uspori kada im se približio, zatim stade; prašina se slegla, otkrivši sastav Pakardovog odreda kamikaza. Bilo je desetak automobila i upola manje motocikala, natovarenih policijskim naoružanjem. Rulja od građana Dobrodošlice, pretvorena u vojsku, među njima i Elinor Kuker. Impresivna gomila narogušenih, dobro naoružanih ljudi.

Pakard se nagnu iz kola, otpljunu, i progovori.

„Problemi, Judžine?“ upita.

„Ja nisam budala, Pakarde“, reče Judžin.

„Niko ne kaže da jesi.“

„Zaista sam ih video. Lusi će ti reći.“

„Znam da jesi, Judžine; znam da jesi. Nema sumnje da su u onim brdima đavli, sigurno k'o sranje. Šta misliš, zašto sam sakupio ovu poteru, ako ne zbog đavla?“

Pakard se isceri Džededaji koji je vozio.

„Sigurno k'o sranje“, ponovi. „Ima da ih oduvamo u bestraga.“

Na zadnjem sedištu kola, gospođa Kuker je izvirivala kroz prozor; pušila je cigaru.

„Izgleda da ti dugujemo izvinjenje, Džine“, reče ona, uputivši mu osmeh kao izvinjenje. Ipak je budala, pomisli ona; upropastio se kada je oženio onu debeloguzu drolju. Šteta za ovakvog čoveka.

Judžinovo lice se zategnu od zadovoljstva.

„Izgleda da je tako.“

„Upadaj u neka kola tamo pozadi“, reče Pakard, „i ti i Lusi; ima da ih isteramo iz rupa k'o zmije...“

„Otišli su prema brdima.“

„Stvarno?“

„Uzeli su mi dečaka. Srušili mi kuću.“

„Ima ih mnogo?“

„Tuće, otprilike.“

„O.K. Judžine, onda bolje da pođeš s nama.“ Pakard naredi policajcu na zadnjem sedištu da izađe. „Sigurno si se naoštio za

gadove, a?"

Judžin se okrenu prema mestu gde je stajala Lusi.

„I hoću da joj se sudi..." reče.

Ali Lusi nije bila tu; bežala je preko pustinje: već je bila veličine lutke.

„Skrenula je sa puta", reče Elinor. „Umreće tamo."

„Smrt je suviše dobra za nju", reče Judžin, ulazeći u kola. „Ta žena je crnija od Sotone."

„Kako to, Judžine?"

„Prodala mi je sina jedinca paklenim silama, kalaštura..."

Lusi se gubila u jari.

„... paklenim silama."

„Onda je pusti", reče Pakard. „Uzeće je Pakao, kad-tad."

Lusi je znala da je neće goniti. Od trenutka kada je ugledala farove automobila u prašini, i puške i šlemove, znala je da za nju nema mesta u predstojećim događajima. U najboljem slučaju će biti posmatrač. U najgorem, umreće od toplotnog udara prelazeći pustinju, i nikad neće saznati ishod buduće bitke. Često je razmišljala o bićima koja su zajedno bila Aronov otac. Gde žive, zašto su izabrala, u svojoj mudrosti, da vode ljubav baš sa njom. Pitala se da li još neko u Dobrodošlici zna za njih. Koliko je ljudskih očiju, osim njenih, imalo priliku da vidi njihovu tajnu anatomiju, za sve ove godine? I pitala se, naravno, hoće li jednog dana doći čas istine, suočenje dveju vrsta. Sada joj se činilo da je blizu, i u poređenju sa tim, sopstveni život joj je izgledao ništavan.

Čim su kola i motocikli nestali s vidika, krenula je nazad, prateći sopstvene tragove u pesku, sve dok nije ponovo izašla na drum. Znala je da nema načina da vrati Arona. Ona je na neki način bila samo detinji čuvar, iako ga je rodila. Možda je bila tek posuda za neki eksperiment oplodnje, i sada su se lekari vratili da vide rezultat, dete. Možda su ga uzeli iz ljubavi. Kakav god bio razlog, nadala se da će videti ishod bitke. Duboko u sebi, na mestu koje su dotakla samo čudovišta, nadala se njihovoj pobedi, iako će stradati mnogi koje je zvala svojom vrstom.

Nad brdima je visila teška tišina. Spustili su Arona među stene, i okupili se oko njega, željno, da mu ispitaju odeću, kosu, oči, osmeh.

Bližilo se veče, ali Aron nije osećao hladnoću. Dah očeva bio je topao, i mirisan, pomislio je, kao unutrašnjost dućana Glavnih Zaliha u Dobrodošlici, mešavina karamela i konoplje, svežih sireva i gvožđa. Koža mu je bila mrka u svetlosti zalazećeg sunca, na zenitu su se pomaljale zvezde. Ni na majčinih grudima nije bio tako srećan kao ovde, u krugu demona.

Pakard je zaustavio konvoj u podnožju bregova. Da je znao za Napoleona Bonapartu, bez sumnje bi se osećao kao osvajač. Da je znao osvajačevu životnu priču, možda bi osetio da je ovo njegov Vaterlo: ali Džoš Pakard je živio i umro neuk po pitanju heroja.

Okupio je svoje ljude iz vozila i pošao između njih, zavukavši umotanu ruku u košulju zbog oslonca. Nije to bila najuspešnija ohrabrujuća smotra u istoriji vojevanja. Među njegovim vojnicima se moglo videti više nego jedno belo i bolesno blede lice, više nego jedan par očiju koje su izbegavale njegov pogled dok je izdavao naređenja.

„Ljudi“, razdrao se.

(I Kukerovoj i Dejvidsonu pade na pamet da, što se tiče prepada, ovaj neće biti među najtišima.)

„Ljudi – tu smo, organizovani i sa Bogom na našoj strani. Shvatite, na neki način smo već porazili one životinje.“

Tišina; sumorni pogledi; još preznojavanja.

„Neću da vidim da neki od vas bega k'o zec, jer ako ga vidim, ima da se vuče kući sa rasturenom zadnjicom!“

Elinor pomisli da aplaudira, ali govor nije bio završen.

„I zapamtite, ljudi“, ovde se Pakardov glas spusti do zavereničkog šapata, „oni đavli su oteli Judžinovog dečka Arona pre nepuna četiri sata. Oteli su ga sa materine sise, tako reći, dok ga je ljuljala da zaspi. Ono nisu ništa drugo nego divljaci, kako god da izgledaju. Njima ništa ne znači majka, ni dete, ni bilo šta. Zato kada budete blizu nekom od njih samo pomislite kako bi vam bilo da vas odvoje od materine sise...“

Dopadao mu se izraz „materina sisa“. Govorio je tako mnogo na tako jednostavan način. Majčina sisa je imala više uticaja kod ovih

ljudi nego njena pita od jabuka.

„Nemate čega da se plašite, osim toga da se ne ponesete kao ljudi.“

Dobar izraz za kraj.

„Hajde da to obavimo.“

Vratio se u kola. Neko u dnu kolone poče da mu aplaudira, i ostali prihvatiše. Pakardovo široko crveno lice bilo je presečeno tvrdim žutim osmehom.

„Karavan, kreći!“ iscerio se, i konvoj pođe u brda.

Aron je osećao promenu u vazduhu. Nije mu bilo hladno: dah koji ga je grejao bio je topao kao i pre. Ali je na neki način došlo do promene u atmosferi, neke vrste ometanja. Fascinirano je posmatrao kako očevi odgovaraju na promenu: njihova ustrojstva su se presijavala novim bojama, težim, ozbiljnijim bojama. Jedan ili dvojica su čak podigli glave da onjuše vazduh.

Nešto nije bilo u redu. Nešto, ili neko, dolazilo je da se umeša u ovu noć svetkovine, neplanirano i nepozvano. Demoni su poznavali te znake, i nisu bili nepripremljeni. Zar nije bilo neizbežno da heroji Dobrodošlice pođu za dečakom? Zar ljudi nisu verovali, na svoj kukavni način, da je njihova vrsta rođena iz zemljine potrebe da spozna sebe, mažena od sisara do sisara dok nije procvetala u ljudskost?

Otuda je bilo prirodno što su očevi tretirani kao neprijatelji, koje treba pronaći i uništiti, ako je moguće. To je bilo, u stvari, tragično: jedina misao očeva bila je o jedinstvu kroz brak, da bi njihova deca upala i pokvarila slavlje.

A opet, ljudi su ljudi. Možda će Aron biti drugačiji, iako će možda i on vremenom otići nazad u svet ljudi i zaboraviti šta je ovde učio. Bića koja su bila njegovi očevi bila su takođe očevi svih ljudi; mešavina semena u Lusinom telu bila je ona ista koja je načinila prve muškarce. Žene su oduvek postojale: živele su, kao vrsta za sebe, sa demonima. Ali su im bili potrebni partneri: i zajedno su stvorili muškarce.

Kakva greška, kakva kataklizmička omaška u računu. Za samo nekoliko eona, gori su iskorenili bolje: žene su postale robinje, demoni pobijeni ili oterani pod zemlju, ostalo je par izolovanih

grupica da još jednom pokušaju prvi eksperiment, i stvore ljude, kao što je Aron, koji će biti mudriji od prethodnika. Rasa gospodara mogla se omekšati samo infiltracijom nove muške dece u čovečanstvo. Nada u uspeh bila je mala i bez uplitanja još besne dece, sa puškama u punačkim belim rukama.

Aron je namirisao Pakarda i svoga očuha, i omirisavši ih, znao da su mu tuđi. Posle ove noći posmatraće ih ravnodušno, kao primerke druge životinjske vrste. Blizak mu je bio ovaj fantastični skup demona oko njega, i znao je da će ih braniti, ako bude potrebno, i svojim životom.

Pakardov automobil je predvodio napad. Iz tame je došao talas vozila, uz galamu sirena, sa upaljenim farovima, i pošao pravo na grupu slavijenika. Iz jednog ili dva automobila su užasnuti policajci zaurrali u strahu kada su ugledali ceo prizor, ali je napad bio već u zamahu. Ispaljeni su pucnji. Aron oseti kako se očevi okupljaju zaštitnički oko njega, koža potamnelih od gneva i straha.

Pakard je instinktivno znao da te stvari poznaju strah, mogao je da mu oseti miris od njih. Deo njegovog posla bio je da prepozna strah, da zaigra na tu kartu, upotrebi ga protiv prestupnika. Vrisnuo je naređenja u mikrofona i poveo kola u krug demona. Na zadnjem sedištu jednog automobila Dejvidson sklopi oči i pomoli se Javehu, Budi i Gruču Marksu. Dajte mi snage, dajte mi ravnodušnost, dajte mi smisao za humor. Ali ništa ne dođe da mu pomogne: u bešici mu je kuvalo, u grlu ga stezalo.

Tamo napred, škripa kočnica. Dejvidson otvori oči (samo malo) i ugleda jedno od stvorenja kako obuhvata Pakardova kola purpurno-crnom rukom i podiže ih u vazduh. Otvoriše se vrata i prilika u kojoj je prepoznao Elinor Kuker ispade sa nevelike visine na zemlju, praćena Judžinom. Bez predvodnika, vozila se nađoše u haosu međusobnog sudaranja – prizor je bio delimično zaklonjen dimom i prašinom. Čuo se zvuk razbijanja stakla: to su policajci žurno napuštali vozila; škripa zgužvanih karoserija i otkinutih vrata. Samrtni pisak smrvljene sirene; umirući vapaj smrvljenog policajca.

Pakardov glas se ipak jasno čuo, urlao je naređenja iz svojih kola čak i kada su se podigla još više, uz brektanje motora, i besmisleno okretanje točkova. Demon je tresao kola kao što bi dete igračku, sve dok se nisu otvorila vozačeva vrata i Džededaja ispao na demonovu

haljinu od kože. Dejvidson vide kako koža obuhvata izlomljenog pomoćnika kao da ga je usisala u svoje nabore. Video je i Elinor, išla je prema ogromnom demonu koji je proždirao njenog sina.

„Džededaja, izlazi odatle!“ vrištala je, i ispaljivala hitac za hicem u ljudožderovu голу cilindričnu glavu.

Dejvidson izađe iz kola da bi bolje video. Preko mase uništenih vozila i krvlju poprskanih hauba jasno se video ceo prizor. Demoni su se povlačili iz bitke, ostavivši jedno fantastično čudovište kao mostobran. Dejvidson tiho izgovori molitvu zahvalnicu najbližem bogu. Đavli su nestajali. Neće biti okršaja: nikakvog rvanja ruka-protiv-pipka. Dečaka će proždrati živog, ili šta već nameravaju sa sirotim malim kopilanom. U stvari, zar ono što se vidi sa ovog mesta nije Aron? Zar ono što demoni u povlačenju uzdižu visoko kao trofej, nije njegova slabašna prilika?

Policajci su počeli da izlaze iz skrovišta, sa Elinorinim kletvama i optužbama u ušima, opkoljavajući poslednjeg demona. Ostao je, na kraju, samo jedan, i držao je u ljigavom stisku njihovog Napoleona. Ispaljivali su plotun za plotunom u demonove nabore i prevoje, i u nepravilnu geometriju njegove glave, ali đavao kao da nije mario. Kada je protresao Pakardova kola, tako da je šerif unutra čangrljao kao mrtva žaba u limenki, potpuno je izgubio interes i ispustio je vozilo. Vazduh je ispunio miris benzina, i Dejvidsonu se prevrnu stomak.

Tada se začu uzvik: „Glave dole!“

Granata? Samo to ne; ne sa svim ovim benzinom u...

Dejvidson se baci na zemlju. Iznenadna tišina, u kojoj se moglo čuti kako negde u haosu cvili ranjen čovek, a zatim zemlju potrese potmulu tutanj eksplozije.

Neko reče Isuse Hriste – sa nekom vrstom trijumfa u glasu.

Isuse Hriste. U ime... slavim te...

Demon je goreo. Tanano tkivo njegove benzinom natopljene haljine bilo je u plamenu; eksplozija mu je raznela jedan od udova, drugi je bio delimično osakaćen; gusta, bezbojna krv prskala je iz rana i iz patrljka. U vazduhu se osećao miris nalik spaljenom slatkišu: biće je očigledno bilo u mukama kremacije. Telo mu se njihalo i treslo dok su plamenovi lizali uvis da upale njegovo prazno lice, i posrtalo je dalje od mučitelja, ne oglašavajući bol. Dejvidson oseti zadovoljstvo,

videvši ga kako gori: kao onaj trivijalni užitak koji je imao kada bi zario petu čizme u središte meduze. Omiljeno letnje zanimanje njegovog detinjstva. Mejn, vruća popodneva: probadanje tuđinskih ratnika.

Pakarda su izvukli iz olupine njegovog automobila. Bože, taj čovek je od čelika: uspeva da stoji uspravno i poziva ljude da pođu na neprijatelja. I baš u času njegovog likovanja, vatrena krpa pade sa razbuktalog demona, i dotače jezero benzina u kome je stajao Pakard. Sledećeg trenutka su on, automobil i dvojica spasilaca nestali u urlajućem oblaku belog ognja. Nije im bilo spasa: plamen ih je prosto zbrisao. Dejvidson je mogao da vidi kako se njihova tamna obličja rasplinjavaju u srcu pakla, umotana u vatrene ogrtače, rušeći se u sebe dok su iščezavali.

Gotovo u istom trenu kada je Pakardovo telo dodirnilo tlo Dejvidson začu Judžinov glas iznad tutnjave ognja.

„Vidite šta su učinili? Vidite šta su učinili?”

Optužbe proprati krvožedno urlanje policajaca.

„Uništimo ih!” Vrištao je Judžin. „Uništimo ih!”

Lusi je čula zvuke borbe, ali nije ni pokušala da pođe prema podnožju bregova. Način na koji je mesec bio pomućen na nebu, i miris vetra, oduzeli su joj svaku želju da se pokrene. Iznemogla, i zanesena, stajala je u otvorenoj pustinji i posmatrala nebo.

Kada je, posle večnosti, spustila pogled na horizont, ugledala je dve stvari koje joj probudiše blago interesovanje. Prljava mrlja dima u bregovima, i, u dnu vidokruga, na blagoj noćnoj svetlosti, povorka bića koja su žurila prema ravnici. Ona odjednom potrča.

Primetila je, dok je trčala, da joj je korak gibak kao u devojke, i da su joj takvi i motivi: da je, u stvari, u potrazi za ljubavnikom.

U jednom golom pojasu pustinje, skup demona prosto nestade bez traga. Sa mesta gde je Lusi stajala, dahćući, u sred pustoši bogu iza leđa, izgledalo je kao da ih je progutala zemlja. Ponovo je potrčala. Valjda će moći još jednom da vidi sina, i njegove očeve, pre nego što zauvek odu? Ili će joj, posle toliko godina iščekivanja, i to uskratiti?

Dejvidson je vozio predvodnička kola, po Judžinovom naređenju, jer se sa ovim sada nije moglo raspravljati. Nešto u načinu na koji je

nosio pušku, govorilo je da će prvo pucati pa tek onda postavljati pitanja; njegova naređenja, proređenoj vojsci koja ga je sledila, sastojala su se od dve trećine neartikuliranih prostota i jedne trećine razuma. Oči su mu histerično blistale; pomalo je balavio. Potpuno je podivljao, i Dejvidson ga se užasavao. Ali sada je bilo kasno da okrene nazad: bio je u istoj kaši sa tim čovekom u ovoj poslednjoj, apokaliptičnoj poteri.

„Vide li ti da oni crni kučkini sinovi nemaju ni jebenu glavu?“ vrištao je Judžin kroz izmučenu grmljavinu motora. „Zašto toliko gnjaviš, dečače?“

Zario je cev između Dejvidsonovih nogu.

„Vozi, da ti ne prospem mozak.“

„Ne znam kuda“, razdra se Dejvidson.

„Kako to misliš? Za njima!“

„Ne mogu za njima jer su nestali.“

Judžin je jedva shvatio smisao odgovora.

„Uspori, dečače.“ Mahnuo je kroz prozor da uspori ostatak vojske.

„Zaustavi kola – zaustavi kola!“

Dejvidson zakoči.

„I gasi jebena svetla. Gasi sve!“

Farovi se ugasiše. Iza njih to učini i ostatak kolone.

Iznenadna tama. Iznenadna tišina. U oba pravca ništa se nije moglo čuti ili videti. Nestali su, celo košmarno pleme demona je isparilo, kao himere.

Prizor pustinje se osvetli kada su im se oči navikle na mesečinu. Judžin izađe iz kola, sa otkočenom puškom, i zagleda se u pesak, kao da hoće da ga natera da objasni.

„Da ga jebem“, reče, sasvim tiho.

Lusi više nije trčala. Sada je hodala prema koloni vozila. Sve je gotovo. Sve su ih obmanuli: trik sa nestajanjem bio je adut koji niko nije očekivao.

Tada začu Arona.

Nije mogla da ga vidi, ali je njegov glas bio jasan kao zvono; i, kao zvono, pozivao je. Zvonio je, kao zvono: vreme je za slavlje, raduj se sa nama.

I Judžin ga je čuo; nasmešio se. Ipak su blizu.

„Hej!" reče dečakov glas.

„Gde je? Vidiš li ga, Dejvidsone?"

Dejvidson odmahnu glavom. Tada...

„Čekaj! Čekaj! Vidim svetlost – pogledaj, malo dalje napred."

„Vidim."

Judžin pokaza Dejvidsonu da se vrati za volan, sa prenaplašenom opreznošću.

„Vozi, dečače. Ali polako. I bez farova."

Dejvidson potvrdi. Biće još meduza za gaženje, pomisli on, konačno će dočepati kopilad, zar to ne vredi malo dodatnog rizika? Konvoj se ponovo pokrenu, prikradajući se puževim hodom.

Lusi ponovo potrča: sada je videla Aronovu sićušnu priliku, na vrhu padine koja je vodila u nedra peska. Kola su se kretala u tom pravcu.

Videvši ih da dolaze, Aron prestade da poziva i pođe niz padinu. Nije morao više da čeka, bio je siguran da ga prate. Njegova bosa stopala jedva da su ostavljala trag u mekom pesku nagiba koji je vodio dalje od gluposti sveta. U senkama zemlje na dnu padine, mogao je da vidi svoju porodicu, kako leprša i smeši mu se.

„On ide dole", reče Dejvidson.

„Onda pođi za malim kopilanom", reče Judžin. „Možda mali ne zna šta radi. I daj malo svetlosti na njega."

Farovi osvetliše Arona. Odeća mu je bila u ritama, telo mu je bilo pogureno od iznurenosti dok je hodao.

Nekoliko metara desno od padine, Lusi je posmatrala kako vodeće vozilo prelazi vrh padine i kreće za dečakom, dole u...

„Ne", reče ona za sebe, „nemojte."

Dejvidson odjednom oseti strah. Poče da smanjuje brzinu.

„Samo nastavi, dečače." Judžin ponovo uperi pušku u njegovo krilo. „Pritesnili smo ih. Imamo tamo celo leglo. Dečak nam pokazuje gde su."

Sada su sva vozila bila na padini, prateći vođu, točkovi su se klizali na pesku.

Aron se okrenu. Iza njega, osvetljeni samo fosforescencijom sopstvene kože, stajali su demoni; masa nemogućih ustrojstava. Po telima očeva bili su raspoređeni svi Luciferovi atributi. Čudesne anatomije, usnuli tornjevi glava, krljušti, kandže, klešta.

Judžin zaustavi konvoj, izađe iz kola i pođe prema Aronu. „Hvala ti, dečače“, reče. „Dođi ovamo – sada ćemo mi brinuti o tebi. Imamo ih. Sada si siguran.“

Aron je zurio u oca, ne shvatajući.

Iza Judžina je vojska izlazila iz kola, pripremajući oružje. Žurno je sastavljena bazuka, repetirane su puške, granate odmeravane u šakama.

„Dođi tati, dečače“, zvao je Judžin.

Aron se ne pokrenu, i Judžin pođe za njim nekoliko metara dublje pod zemlju. Dejvidson je stajao kraj kola, i sav se tresao.

„Možda bi trebalo da spustiš tu pušku. Možda ga plašiš“, predložio je.

Judžin zagunđa, i pusti da cev puške padne nekoliko santimetara niže.

„Bezbedan si“, reče Dejvidson. „Sve je u redu.“

„Pođi prema nama, dečače. Polako.“

Aronovo lice se zažari. Čak i u varljivoj svetlosti farova bilo je jasno da menja boju. Obrazi su mu se nadimali kao baloni, a koža na čelu se komešala kao da mu je meso puno crva. Izgledalo je kao da mu se topi glava, da postaje kaša oblika, menjajući se i rascvetavajući poput oblaka, fasada dečaštva se rušila dok je otac u sinu otkrivao svoje divovsko nezamislivo lice.

Istog časa kada je Aron postao jednak očevima, padina omekša. Dejvidson je to prvi osetio: neznatno pomeranje u teksturi peska, kao da je kroz njega prošlo naređenje, blago ali neopozivo.

Judžin je zurio u Aronov preobražaj koji se nastavljao, obuhvatajući celo dečakovo telo potresima promene. Stomak mu se rastegnuo i iz njega izraste cela žetva trnova koji istog trena procvetaše u desetine sklupčanih nogu; promena je bila zadivljujuća u svojoj složenosti, iz kolevke dečakovog bića rađala su se nova čudesa.

Judžin bez opomene podiže pušku i otvori vatru u sina.

Metak pogodi dečaka-demonu posred lica. Aron pade nazad, nastavljajući preobražaj i kada mu je krv, u potoku, delom skerletnom, delom srebrnom, potekla u omekšalu zemlju.

Geometrije u tami napustiše zaklon da pomognu detetu. Finoća njihovih oblika bila je pojednostavljena u bleštanju farova, ali je izgledalo, dok su se još pojavljivali, da se ponovo menjaju: tela su se

smežurala od patnje, iz duša im je dopiralo žalobno zavijanje kao čvrst zid zvuka.

Judžin po drugi put podiže pušku, podvriskujući u trijumfu. Ima ih... Bože, ima ih. Prljave smrdljive gadove bez lica.

Ali je blato ispod njegovih nogu bilo kao topli mlaz koji mu se uzdiže oko članaka, i on izgubi ravnotežu kada je opalio. Pozvao je upomoć, ali je Dejvidson već posrtao uz padinu, vodeći izgublenu bitku sa narastajućim muljem. Ostatak vojske bio je zarobljen na sličan način; pustinja se topila pod njima, i lepljivo blato puzalo uz padinu.

Demoni su iščezli: povukli su se u mrak, potonuli zajedno kao i njihova tugovanka.

Judžin, ležeći na leđima u živom pesku, ispali dva uzaludna, nasumična hica u tamu iza Aronovog leša. Ritao se kao preklana svinja, i svaki trzaj ga je slao dublje u pesak. Dok mu je lice nestajalo u pesku, ugledao je Lusi kako stoji na vrhu padine, i gleda prema Aronovom telu. Tada mu mulj pokri lice, i izbrisa ga.

Pustinja ih je gutala brzinom munje.

Par vozila je već potpuno utonulo, a plima peska, koja se uspinjala uz padinu, nemilosrdno je hvatala begunce. Pustinja im ispuni usta i slabašne povike za pomoć zameni mukla tišina; neko je pucao u zemlju u histeričnom nastojanju da zaustavi bujicu, ali se ona hitro valjala naviše da pokopa i poslednjeg od njih. Elinor Kuker nije bila pošteđena: borila se, proklinjući i gurajući batrgajuće telo policajca dublje u pesak u mahnitom nastojanju da izađe na sigurno.

Sada se odasvud čulo urlanje, dok su uspaničeni ljudi grabili jedan drugog ne bi li našli oslonac, očajnički pokušavajući da održe glavu na površini peščanog mora.

Dejvidson je bio ukopan do pojasa. Zemlja koja mu se kovitlala oko donje polovine tela bila je topla i neobično ugodna. Intimnost pritiska izazvala mu je erekciju. Par metara iza njega, policajac je izbezumljeno vrištao dok ga je proždiralala pustinja. Još malo dalje mogao je da vidi lice koje je virilo iz proključalog peska, kao živa maska bačena na zemlju. Kraj njega je bila ruka; još je mahala, tonući; par debelih butina je štrčao iz glibovitog mora kao dve lubenice: policajčevo zbogom.

Lusi zakorači unazad kada je blato donekle preplavilo ivicu udoline, ali nije stiglo do njenih nogu. Niti se, začudo, povuklo kao što bi možda učinio vodeni talas.

Stvrdnulo se, poput betona, zarobljavajući svoje žive trofeje kao muve u jantar. Sa usana svakog lica koje je još udisalo vazduh izvi se krik užasa, kada su osetili kako se tlo pustinje skamenilo oko njihovih razmahanih udova.

Dejvidson ugleda Elinor Kuker, ukopanu do struka. Niz obraze su joj tekle suze; jecala je kao malo dete. Dejvidson skoro da nije mislio o sebi. O Istoku, o Barbari, o deci, uopšte nije mislio.

Ljudi čija su lica bila pod peskom, ali im je još izvirivao poneki deo tela, dosad su već bili mrtvi, zbog nedostatka kiseonika. Preživeli su samo Elinor Kuker, Dejvidson i još dva čoveka. Jedan je bio zarobljen u pesak do brade, Elinor je bila tako ukopana da su joj grudi ležale na pesku, a ruke bile slobodne da beskorisno tuku po tlu koje ju je čvrsto držalo. Dejvidson je bio zarobljen od bokova naniže. Najstrašnija je bila žrtva kojoj su se videli samo nos i usta. Glava joj je bila zabačena u pesak, oslepljena kamenom. Još je disao, i vrištao.

Elinor Kuker je grebala zemlju okrvavljenim noktima, ali to nije bio meki pesak. Tlo je bilo nepopustljivo.

„Idi po pomoć“, zatraži ona od Lusi, krvavih ruku.

Dve žene su zurile jedna u drugu.

„Isuse Bože!“ vrištala su usta.

Glava je bila tiha: po staklastom pogledu moglo se zaključiti da je čovek izgubio razum.

„Molim vas pomozite...“ preklinjao je Dejvidsonov Torzo. „Dovedite pomoć.“

Lusi klimnu glavom.

„Idi!“ zahtevala je Elinor Kuker. „Idi!“

Lusi ošamućeno poslušala. Na istoku se već svetlela zora. Vazduh će uskoro postati užaren. U Dobrodošlici, udaljenoj tri sata hoda, pronaći će samo starce, histerične žene i decu. Moraće da dovede pomoć sa razdaljine od sedamdesetak kilometara. Ako uopšte pronađe put nazad. Ako se ne sruši, iscrpljena, na pesak i umre.

Podne će stići pre pomoći za ženu, Torzo, Glavu i Usta. Do tada će divljina uzeti svoje. Sunce će im spržiti mozak, zmije će im se

nastaniti u kosi, lešinari će isključati njihove oči bez zaštite.

Još jednom se osvrnula prema njihovim neuglednim obličjima, umanjenim pod krvavim širenjem jutarnjeg neba. Tačke i zapete ljudske patnje na praznom listu peska; nije htela da misli o peru koje ih je tamo ispisalo. Neka to ostane za sutra.

Posle nekog vremena počela je da trči.

NOVA UBISTVA U ULICI MORG

Zima, zaključni Luis, nije pravo doba za stare ljude. Desetak santimetara debeo sneg ledio mu je kosti. Dok je bio dete pričinjavao mu je radost, a sad je prokletstvo. Mrzeo ga je iz dna duše; mrzeo je i decu što se grudvaju (cika, vriska, suze); mrzeo je i mlade parove što jedva čekaju nalet snega (cika, poljupci, suze). Neugodno mu je i dosadno, voleo bi da je u Fort Loreldeju, gde sunce sija.

Ali Katrinin telegram, mada neodređen, bio je neodložan, prijateljske veze među njima nisu se prekinule za ovih pedeset godina. Bio je tu zbog nje, zbog njenog brata Filipa. Ma koliko da se loše osećao u ovoj ledenoj zemlji, glupo je bilo žaliti se. Došao je jer ga je prošlost zvala, a došao bi jednako brzo, i sa istom voljom, pa makar Pariz goreo.

Osim toga, to je rodni grad njegove majke. Rodila se na Bulevaru Didro, davno, kad grad nisu sputavali arhitekti slobodnog mišljenja i inženjeri duša. Svaki put kad se Luis vraćao u Pariz, pripremao bi se za novo oskvrnuće. Primetio je da se to u poslednje vreme ređe događalo. Stagnacija u Evropi smanjila je kod vlasti želju za upotrebom buldožera. Pa ipak, sa godinama, sve više lepih kuća je nestajalo. Ponekad bi čitave ulice bile sravnjene sa zemljom.

Čak i ulica Morg.

Naravno, bilo je nekih sumnji da je ta ozloglašena ulica ikad postojala, ali što su se godine više nizale, Luis je sve ređe uviđao razloge razdvajanja istine od mašte. Ta podela je bila za mlade ljude koji još treba da se nose sa životom. Za stare (Luis je imao 73), ta razlika je bila teoretska. Zašto je važno šta je istinito a šta lažno, šta stvarno a šta izmišljeno? U njegovoj glavi su sve te poluistine i laži predstavljale redosled lične istorije.

Možda je ulica Morg postojala, kako je i opisana u večnoj priči Edgara Alana Poa; a možda je čista izmišljotina. Kako bilo, te zloglasne ulice više nije bilo na mapama Pariza.

Možda je Luis bio malo razočaran što nije uspeo da nađe ulicu Morg. Najzad, ona je bila deo njegovog nasleđa. Ako su bile tačne

priče koje je slušao kao dečak, Edgar Alan Po je događaje opisane u Ubistvima u ulici Morg ispričao Luisovom dedi. Majka je bila ponosna što je njen otac na putu za Ameriku upoznao Poa. Očigledno, deda je bio svetski putnik koji je bio nesrećan ukoliko ne bi posetio po jedan novi grad svake nedelje. U zimu 1835. obreo se u Ričmondu, u Virdžiniji. Bila je to žestoka zima, možda baš kao ova, i jedne noći se deda sklonio u jedan bar u Ričmondu. Dok je napolju besnela mećava, on je u baru upoznao omalenog, tamnokosog, melanholičnog mladića po imenu Edi. On je bio nešto kao lokalna poznata ličnost, pošto je napisao priču koja je osvojila prvo mesto na takmičenju Baltimor Saterdi Vizitora. Priča se zvala Zapis u boci, a ukleti mladić je bio Edgar Alan Po.

Njih dvojica su zajedno proveli večer. Pili su, i (uostalom tako se priča odvijala) Po je Luisovom dedi ljubazno pričao čudnovate, tajanstvene, morbidne priče. Belosvetski putnik je bio pažljiv slušalac, prelazio je preko verovali-ili-ne delova koje je pisac kasnije ubacio u Misteriju Mari Rože i Ubistva u ulici Morg. U obe ove priče pojavljivao se između dva zverstva čudnovati genije Ogist Dipen.

Ogist Dipen. Poova vizija savršenog detektiva: hladnokrvan, razborit, sa briljantnom sposobnošću zapažanja. Priče u kojima se on pojavljivao postale su vrlo brzo veoma poznate, a kroz njih je Dipen postao veoma popularna izmišljena ličnost; naime niko u Americi nije znao da Dipen zaista postoji.

On je bio brat Luisovog dede. Luisov slavni rođak bio je Ogist Dipen.

A njegov najpoznatiji slučaj – Ubistva u ulici Morg – takođe se bazira na činjenicama. Pokolj o kojem se govori u priči, stvarno se dogodio. Dve žene su surovo ubijene u ulici Morg. Bile su to, kako je Po napisao, madame L'Españaj i njena kći mademoiselle Kamij L'Españaj. Obe na dobrom glasu, živele su mirnim životom bez skandala. Stoga je bilo još strašnije naći ih tako brutalno ubijene. Kćerkino telo je bilo ugrušano u odžak, a telo majke je nađeno u dvorištu iza kuće. Grlo joj je bilo prerezano tako divljački, da je bilo teško poverovati da je samo presečeno. Nije bilo vidljivog motiva za ubistva, a misterija se samo produbljivala tvrdnjama svih stanara kuće da su čuli ubicu kako govori nekim stranim jezikom. Francuz je bio siguran da je čuo španski, Englez je čuo nemački, Holanđanin je

mislio da je francuski. Dipen je u svojim istraživanjima primetio da niko od svedoka nije govorio jezik za koji je tvrdio da ga je čuo sa usana nevidljivog ubice. Zaključio je da taj jezik uopšte nije bio jezik već glas bez reči koji je pripadao nekoj divljoj životinji.

U stvari, bio je to majmun, čudovišni orangutan sa Indijskih ostrva. Njegove žuto-smeđe čekinje nađene su u stisnutoj ruci ubijene madame L'Españaj. Samo su njegova snaga i okretnost mogle da objasne strašnu smrt mademoiselle L'Españaj. Životinja je pripadala nekom malteškom mornaru, pobegla mu je i napravila krvavi rusvaj u stanu u ulici Morg.

Bila je to okosnica priče.

Istinita ili ne, ali ova priča se dopala Luisu na neki romantičan način. Voleo je da svog velikog rođaka zamišlja kako krči logičan put kroz misteriju i kako ga ne potresaju okolna histerija i užas. Razmišljao je o tome hladnokrvno poput pravog Evropljanina koji pripada davno izgubljenom vremenu u kojem se sjaj razuma još cenio, a najgori užas koji se mogao pojmiti bila je zver sa koljačkom britvom.

I dok je dvadeseti vek prolazio kroz svoju poslednju četvrtinu, događala su se i mnogo veća zverstva koja su počinila ljudska bića. Antropolozi su proučili mirne orangutane i utvrdili da su oni isključivo biljojedi, ponizni i filozofski nastrojeni. Pravi monstrumi se nisu dali videti, i bili su daleko moćniji. Britve su, spram njihovog oružja, izgledale milostivo; njihovi zločini su bili ogromni. Na neki način, Luis je bio skoro radostan što je star i što će uskoro prepustiti ovaj vek njegovim sopstvenim tokovima. Da, sneg mu je ledio kosti. Da, kad bi video neku devojkicu božanskog lika, uzaludno bi mu se budile želje. Da, osećao se kao posmatrač, ne kao učesnik.

Ali nije uvek bilo tako.

1937, u ovoj istoj sobi u Ke de Burbon, broj 11, gde se sad nalazio, stekao je dovoljno iskustva. Pariz je tih dana bio prijatno utočište, kao i uvek, namerno je ignorisao zvuke rata, uspevao je da zadrži, premda je katkad bilo teško, atmosferu slatke naivnosti. Bili su tada bezbrižni; u oba smisla te reči, živeli su večnim životom u savršenoj dokolici.

Nije to baš tako bilo, naravno. Život nije bio savršen, niti beskrajan. Ali, izvesno vreme – jedno leto, jedan mesec, jedan dan – izgledalo

je da se ništa na svetu neće promeniti.

Za samo pet godina Pariz će goreti, a njegova šaljiva grešnost, koja je u stvari istinska nedužnost, biće zauvek okaljana. Proveli su mnogo dana (i noći) u stanu koji je Luis sad zaposeo. Predivna vremena. Kad bi sad pomislio na njih, stomak bi ga zboleo zbog gubitka.

Njegove misli se okrenuše novijim događajima. Izložbi u Njujorku, na kojoj je hronološka serija njegovih slika o propasti Evrope postigla briljantan uspeh kod kritičara. U svojoj sedamdeset trećoj godini Luis je još bio zanimljiv čovek. Izlazili su napisi o njemu u svim umetničkim časopisima. Obožavaoci i kupci nicali su preko noći, kao pečurke, voljni da plate njegov rad, da razgovaraju s njim, da ga dodirnu. Prekasno, naravno. Agonija stvaranja je davno prošla, ostavio je svoje četke još pre pet godina. Sada, kad je bio samo posmatrač, uspeh kod kritičara ličio mu je na parodiju: gledao je sav taj cirkus sa distance, sa nekom odvratnošću.

Kad je stigao telegram iz Pariza, sa molbom da dođe, bio je više nego zadovoljan što je mogao da umakne iz kruga imbecila koji mu pevaju hvalospeve.

Čekao je u sve mračnijem stanu i posmatrao jednolično promicanje kola preko mosta Luj-Filip, dok su umorni Parižani započinjali svoj dug put kućama kroz sneg. Trubile su sirene; mašine su kašljale i brujale; njihova žuta svetla za maglu stvarala su svetlosnu traku preko mosta.

Katrin još nije dolazila.

Sneg, kojeg nije bilo većim delom dana, počeo je opet da pada, šumeći na prozoru. Saobraćaj je tekao iznad Sene, Sena je tekla ispod saobraćaja. Pala je noć. Najzad je začuo korake u predvorju, šapat sa nastojnikom.

Bila je to Katrin. Najzad, Katrin.

Stajao je i zurio u vrata, zamišljao kako se otvaraju pre nego što su se otvorila, zamišljao je nju na do vratku.

„Luis, dragi moj...”

Nasmešila mu se; bled osmeh na još bleđem licu. Izgledala je starije nego što je očekivao. Koliko je prošlo od kada ju je video poslednji put? Četiri ili pet godina? Imala je onaj isti parfem koji je

uvek koristila: utešio je Luisa svojom postojanošću. Ovlaš je poljubio njene hladne obraze.

„Dobro izgledaš“, slagao je.

„Ne“, reče. „Ako ja izgledam dobro, to je onda uvreda za Filipa. Kako može da mi bude dobro kad je on u takvoj nevolji?“

Bila je oštra i direktna, kao i uvek.

Bila je tri godine starija od njega, ali se ponašala prema njemu kao učiteljica prema neposlušnom detetu. Uvek je bilo tako: tako je izražavala naklonost.

Pošto su se pozdravili, sela je pored prozora i zagledala se negde preko Sene. Mali sivi komadi leda plutali su ispod mosta, struja ih je njihala i okretala. Voda je izgledala otrovno, kao da bi njena ljutina čoveku mogla da izbije dah.

„U kakvoj je nevolji Filip?“

„Optužen je za...“

Neznatno oklevanje. Drhtaj očnih kapaka.

„...ubistvo.“

Luis htjede da se nasmeje; sama pomisao bile je apsurdna. Filip je imao šezdeset devet godina, i bio dobroćudan kao jagnje.

„Istina je, Luis. Nisam mogla da ti kažem u telegramu, shvataš. Morala sam lično da ti saopštim. Ubistvo. Optužen je za ubistvo.“

„Čije?“

„Jedne devojke, naravno. Jedne od onih njegovih nalickanih žena.“

„On još uvek švrlja, je l' da?“

„Imali smo običaj da se šalimo da će umreti na nekoj ženi, sećaš se?“

Luis blago klimnu glavom.

„Imala je devetnaest godina. Natali Pere. Očigledno, obrazovana devojka. I lepa. Duge riđe kose. Sećaš se koliko je Filip voleo riđokose?“

„Devetnaest? Imao je devetnaestogodišnjakinje?“

Nije odgovorila. Luis je seo, svestan da je njegovo koračanje nervira. Profil joj je još uvek bio lep, žućkasto plavetan mlaz svetlosti što je ulazio kroz prozor ublažavao joj je bore na licu i magično brisao pedeset godina njenog života.

„Gde je on sad?“

„Pritvorili su ga. Kažu da je opasan. Kažu da bi ponovo mogao da ubije.“

Luis odmahnu glavom. Bolelo ga je u slepoočnicama, bol bi možda nestao samo da je mogao da sklopi oči.

„Mora da te vidi. Preko si mu potreban.“

Možda je san bio samo bekstvo. Ovde se zbivalo nešto što ne bi trebalo samo posmatrati.

Filip Laborto je zurio u Luisa preko ogoljenog, izgrebanog stola. Lice mu je bilo iznureno i izgubljeno. Pozdravili su se samo stiskom ruke; svaki drugi fizički kontakt bio je strogo zabranjen.

„Očajan sam“, reče. „Ona je mrtva. Moja Natali je mrtva.“

„Reci mi šta se desilo.“

„Imam mali stan na Monmartru. U ulici Martir. Praktično jednu sobu, za društvo. Katrin stalno drži stan u broju 11 tako uredno, znaš, čovek ne može tamo da se opusti. Natali je tamo provodila dosta vremena sa mnom: svi su je u kući poznavali. Bila je tako dobroćudna, tako lepa. Učila je za upis u medicinsku školu. Pametna. I volela me je.“

Filip je još uvek bio lep. U stvari, njegova otmena lepota bila je dopunjena elegancijom, njegovo odlučno lice, njegov smireni šarm bili su dnevna zapovest. Dah prohujalih vremena, možda.

„Izašao sam napolje u subotu ujutru do poslastičarnice. I kad sam se vratio...“

Na trenutak je ostao bez reči.

„Luis...“

Oči mu se napuniše suzama razočaranja. Sve to mu je teško padalo, usta su odbijala da proizvedu potrebne zvuke.

„Nemoj...“ počeo Luis.

„Hoću da ti ispričam, Luis. Želim da znaš. Hoću da je vidiš onakvu kakvu sam je ja video – tako ćeš znati čega... čega sve... ima na svetu.“

Suze su mu jurile niz lice kao dve fine rečice. On zgrabi Luisa za ruku tako jako da ga je zbolelo.

„Bila je oblivena krvlju. U ranama. Strgnuta koža... Kosa pokidana. Jezik joj je bio na jastuku, Luis. Zamisli to. Odgrizla ga je u užasu. Ležao je na jastuku. A njene oči, plivale su u krvi, kao da je plakala

krv. Ona je bila najdraže stvorenje na celom svetu, Luis. Bila je predivna."

„Nije više."

„Želim da umrem, Luis.“

„Ne."

„Neću da živim. Nema svrhe.“

„Neće te okriviti."

„Nije me briga, Luis. Ti sad moraš da paziš na Katrin. Čitao sam o izložbi..."

Skoro da se nasmešio.

„Divno. Uvek smo govorili, zar ne, pre rata, da ćeš postati slavan, a ja..."

Osmeh je nestao.

„... ozloglašen. Grozne stvari govore o meni sad u novinama. Starac sa mladim devojkama, znaš, to mi baš ne ide u prilog. Oni verovatno misle da sam izgubio strpljenje jer nisam uspeo. To je ono što misle, siguran sam." Izgubio se, zastao, pa opet nastavio: „Ti moraš da paziš na Katrin. Ona ima para, ali ne i prijatelje. Isuviše je hladna, znaš. A previše ranjiva iznutra; zato je se ljudi klone. Moraš da budeš uz nju."

„Hoću."

„Znam, znam. Zato sam srećan, stvarno, samo da mogu..."

„Ne, Filipe."

„Da mogu da umrem. Nema više ničeg za nas, Luis. Svet je surov."

Luis pomisli na sneg, na komade leda i shvati smisao umiranja.

Milicioner iz odeljenja istrage nije bio ni od kakve pomoći, iako se Luis predstavio kao rođak veoma cenjenog detektiva Dipena. Luisov prezir prema tom licemeru u iznošenoj uniformi, koji je sedeo u pretrpanoj rupi od kancelarije, doveo je razgovor do ivice svađe.

„Vaš prijatelj", reče inspektor grickajući zadebljalu zanokticu svog palca, „je ubica, gospodine Foks. To je očigledno. Činjenice su poražavajuće."

„Ne mogu da poverujem."

„Vaše je pravo da verujete u šta hoćete. Mi imamo sve neophodne činjenice za dokazivanje krivice Filipa Labortoa za ubistvo sa

predumišljajem. Bilo je to hladnokrvno ubistvo i on će biti maksimalno kažnjen. To vam obećavam."

„Kakve dokaze imate protiv njega?“

„Monsieur Foks; ja vama ne odgovaram. Kakve dokaze imamo tiče se samo nas. Dovoljno je reći da druga osoba nije viđena u vreme za koje optuženi tvrdi da je proveo u nekoj izmišljenoj poslastičarnici; a pristup u prostoriju gde je pokojnica nađena moguć je samo stepenicama..."

„A prozor?“

„Zid je ravan: treći sprat. Možda neki akrobata: akrobata bi to možda mogao.“

„A stanje tela?“

Inspektorovo lice poprimi izraz gađenja. „Jezivo. Koža i mišići strgnuti sa kostiju. Kičma ogoljena. Krv; mnogo krvi.“

„Filip ima sedamdeset godina.“

„Pa?“

„Star čovek ne bi bio u stanju..."

„Za neke druge stvari", upade inspektor, „bio je u stanju, oui? Ljubavnik, zar ne? strastan ljubavnik: za to je u stanju.“

„A koji je motiv, po vama, imao?“

Usta mu se skupiše, prevrnu očima i prisloni ruku na grudi.

„Le coeur humain", reče, kao da razum nestaje kad se radio srcu. „Le coeur humain, quel mystere, n'est-ce pas?“ i izdahnuvši smrad svog čira u Luisa, on pokaza na otvorena vrata.

„Merci, monsieur Foks. Shvatam vašu zbunjenost, oui! Ali, gubite vreme. Zločin je zločin. To je realno; ne kao vaše slike.“

On vide iznenađenje na Luisovom licu.

„Oh, nisam tako necivilizovan da ne znam za vaš renome, monsieur Foks. I molim vas, realizujte svoje fikcije što bolje umete, vi ste na tom polju genije, oui! Moje polje je istraživanje istine.“

Luis više nije mogao da podnese te licemerne fraze.

„Istina?" naglo se okrenuo ka inspektoru. „Ne biste je videli i kad biste se spotakli o nju.“

Licemer je izgledao kao da ga je neko zalepio preko nosa.

Ta mala satisfakcija bila je dragocena; ali Luisu od nje bi bolje samo narednih pet minuta.

Kuća u ulici Martir bila je u lošem stanju. Luis je mogao da oseti vonj vlage dok se peo stepeništem do male sobe na trećem spratu. Vrata su se otvarala dok je prolazio, radoznali šapat pratio ga je stepeništem, ali niko nije pokušao da ga zaustavi. Soba u kojoj se desio zločin bila je zaključana. Pošto je naišao na prepreku, a nije znao kako i zašto bi njegov ulazak u tu sobu pomogao u Filipovom slučaju, on se vrati stepeništem nazad i izađe na rezak vazduh.

Katrin se vratila u Ke de Burbon. Čim ju je ugledao shvatio je da je nešto uradila sa svojom kosom. Seda kosa joj je bila raspuštena, nije imala punđu koju je obično nosila, visila je raspletana preko ramena. Drhtala je premda je u stanu dobro funkcionisalo centralno grejanje.

„Šta nije u redu?”

„Otišla sam do Filipovog stana.”

„I ja sam. Bio je zaključan.”

„Ja imam ključ: Filipov rezervni ključ. Samo sam htela da pokupim neke njegove stvari.”

Luis klimnu glavom.

„I?”

„Još neko je bio tu.”

„Policija?”

„Ne.”

„Ko?”

„Nisam dobro videla. Ne znam tačno. Imao je na sebi ogroman kaput i šal preko lica. I šešir. Rukavice.” Zastala je. „Imao je i britvu, Luis.”

„Britvu?”

„Otvorenu britvu, kao berberin.”

Nešto se oglasi u dnu svesti Luisa Foksa. Otvorena britva, i čovek tako umotan da ga ne možeš prepoznati.

„Prestravila sam se.”

„Je li te povredio?”

Odmahnula je glavom.

„Vrisnula sam i on je pobjegao.”

„Ništa ti nije rekao?”

„Nije.”

„Možda je Filipov prijatelj?”

„Poznajem ja Filipove prijatelje.“

„Možda neko od devojčinih. Brat?“

„Možda. Ali...“

„Šta?“

„Bilo je nečeg odurnog na njemu. Mirisao je na parfem, gotovo je smrdeo, a hodao je neprirodnim sitnim koracima, premda je bio ogroman.“

Luis je zagri.

„Ko god da je bio, uplašila si ga. Ne smeš više da ideš tamo. Ako je Filipu potrebna odeća, ja ću rado otići po nju.“

„Hvala. Osećam se kao budala: možda je samo došao da vidi sobu u kojoj se desilo ubistvo. Ljudi to rade, zar ne? Iz neke morbidne fascinacije...“

„Razgovaraću sutra sa Licemerom.“

„Licemer?“

„Inspektor Mare. Neka pretraži to mesto.“

„Jesi li video Filipa?“

„Jesam.“

„Je li dobro?“

Luis dugo ništa nije odgovorio. „Hoće da umre, Katrin. Već je odustao od borbe, pre samog suđenja.“

„Ali, ništa nije uradio.“

„Ne možemo da dokažemo.“

„Ti se uvek hvališ svojim precima. Tvoj pokojni Dipen. Dokaži to...“

„Odakle da počnem?“

„Razgovaraj sa nekim od njegovih prijatelja, Luis. Molim te. Možda je žena imala neprijatelje.“

Žak Solal je kroz svoje okrugle, ispučene naočare zurio u Luisa svojim ogromnim iskrivljenim zenicama. Popio je previše konjaka.

„Ona nije imala neprijatelje“, rekao je, „ne ona. Možda je par žena bilo ljubomorno na njenu lepotu...“

Luis se igrao upakovanim kockama šećera koje je dobio uz kafu. Solal je bio informativan koliko i trezan; a Katrin je ovog prevoljka preko puta opisala kao Filipovog najboljeg prijatelja.

„Da li mislite da je Filip izvršio ubistvo?“

Solal napući usta.

„Ko zna?“

„Šta vam instinkt govori?“

„Ah, on mi je bio prijatelj. Da znam ko je ubica, rekao bih.“

Izgledalo je da govori istinu. Možda je čovečuljak jednostavno blažio svoju tugu konjakom.

„Bio je pravi džentlmen“, reče Solal usmerivši pogled ka ulici. Iza zamagljenog stakla prozora pivnice hrabri Parižani su se probijali kroz mećavu, uzaludno pokušavajući da zadrže dostojanstvo i ravnotežu u zubima oluje.

„Džentlmen“, reče opet.

„A devojka?“

„Bila je veoma lepa, i on je bio zaljubljen u nju. Imala je još obožavalaca, naravno. Žena kao ona...“

„Obožavaoci su bili ljubomorni?“

„Ko zna?“

Opet: ko zna? Pitanje je visilo u vazduhu kao sumnja. Ko zna? Luis poče da shvata inspektorovu strast za istinom. Prvi put za poslednjih deset godina pojavio se cilj; želja da pogodi u letu to neodređeno „ko zna“. Da otkrije šta se dogodilo u onoj sobi u ulici Martir. Da to ne bude nagađanje, niti nagoveštaj, već istina, apsolutna, nesumnjiva istina.

„Sećate li se nekog određenog obožavaoca?“ upita.

Solal se naceri. Imao je samo dva zuba na donjoj vilici.

„O, da. Bio je jedan.“

„Ko?“

„Nikad mu nisam saznao ime. Ogroman čovek: video sam ga pred kućom tri-četiri puta. Premda, kad osetite njegov miris pomislili biste...“

On napravi takav izraz lica koji je nepogrešivo upućivao da misli na homoseksualca. Zbog povijenih obrva i napućenih usana bio je dvostruko smešniji iza tih debelih naočara.

„Mirisao je?“

„O, da.“

„Na šta?“

„Na parfem, Luis. Na parfem.“

Negde u Parizu nalazio se čovek koji je poznavao devojku koju je Filip voleo. Obuzeo ga je ljubomorni bes. U nastupu nekontrolisanog

gneva upao je u Filipov stan i zaklao devojk. Jasno da je bilo tako.
Negde u Parizu.

„Još jedan konjak?“

Solal odmahnu glavom.

„Već mi je muka“, reče.

Luis pozva kelnera, a pogled mu pade na hrpu novinskih isečaka prikačenih iza bara.

Solal je pratio njegov pogled.

„Filipu su se sviđale te slike“, reče.

Luis ustade.

„Dolazio bi ponekad ovamo da ih gleda.“

Isečci su bili stari, trošni i izbledeli. Neki su bili čisto lokalni. Prvi: vest o vatrenoj lopti koja se pojavila u obližnjoj ulici. Drugi: o dvogodišnjem dečaku koji je izgoreo u svom krevetu. Zatim vest o odbegloj pumi i Remboov neobjavljeni rukopis; treći: detaljni opis (sa fotografijom) avionske nesreće na aerodromu u Orleansu. Bilo je i drugih isečaka; znatno starijih. Surova, neobična ubistva, silovanja, reklama za Fantomas, još jedna za Koktoovo delo La Belle et La Bete. I skoro zatrpana gomilom bizarnosti, stajala je crveno-smeđa fotografija, toliko apsurdna da ju je mogao napraviti samo Maks Ernst. Gospoda u lepim odelima formirala su polukrug. Mnogi su nosili debele brkove koji su bili moderni devedesetih godina prošlog veka. Svi su stajali oko ogromnog, krvavog tela majmuna koji je obešen za noge visio sa tavanice. Lica sa slike su imala izraz nemog ponosa; apsolutne nadmoći nad mrtvom životinjom u kojoj je Luis jasno prepoznao gorilu. Izokrenuta glava gorile držala se skoro plemenito. Lice mu je bilo izduženo i izbrazdano, čeljusti, premda slomljene žestokim udarcem, pokrivala je retka patricijska brada, a oči, onako izvrnute, kao da su bile pune brige za ovaj nemilosrdni svet. One podsetiše Luisa, te izvrnute oči, na Licemera u onoj rupi kako se busa u grudi.

„Le coeur humain.“

Žalosno.

„Šta je ovo?“ upita Luis bubuljičavog barmena pokazujući sliku mrtvog gorile.

Odgovor je bilo sleganje ramenima: sudbina ljudi i majmuna ostavljala ga je ravnodušnim.

„Ko zna?" reče Solal iz Luisovih leđa. „Ko zna?"

Nije to bio majmun iz Poove priče, sigurno. Ova priča je nastala 1885, a fotografija mnogo kasnije. Osim toga, majmun sa slike je bio gorila: lepo se vidi, gorila.

Da li se to istorija ponavljala? Da li se još jedan majmun, druge vrste ali ipak majmun, slobodno šetao ulicama Pariza početkom ovog veka?

Ako jeste, ako se ta priča s majmunom jednom ponovila... zašto ne bi dvaput?

Dok je Luis hodao kroz ledenu noć nazad u stan na Ke de Burbon, imaginarni događaji koji su se ponavljali sve više su ga opčinjavali; još jedna projekcija vrtela mu se pred očima. Da li je moguće da će on, bratanac Ogista Dipena, možda biti umešan u još jedan slučaj, sasvim sličan prethodnom?

Ključ Filipove sobe u ulici Martir stajao je leden u njegovoj ruci, i premda je već odavno prošla ponoć, nije mogao a da se ne okrene i pođe preko mosta prema Bulevaru Sebastopol, do Bulevara Bon Nuvel, zatim prema Pigalu. Bila je to duga iscrpljujuća šetnja, ali je osećao da mu je hladan vazduh poteban kako bi mogao trezveno da razmišlja, bez emotivnosti. Trebalo mu je sat i po vremena da stigne do ulice Martir.

Bila je subota, noć, i bilo je prilično bučno u većini soba. Što je tiše mogao prešao je dva sprata, njegovo prisustvo skrivala je graja. Ključ se lako okrenuo, i vrata se otvoriše.

Ulična svetla obasjavala su sobu. Krevet, koji je dominirao prostorom, bio je prazan. Čaršavi i ćebad su verovatno odneti na sudsku analizu. Od erupcije krvi na madracu je ostala mrlja boje dudinja. Sem toga nije bilo drugih znakova nasilja čiji je svedok bila ova soba.

Luis posegnu za prekidačem i pritisnu ga. Ništa se nije dogodilo. On koraknu dublje u sobu i zagleda se u sijalicu. Bila je polomljena.

Prošlo mu je kroz glavu da se povuče, i da se vrati ujutru kad bude manje senki. Ali dok je stajao ispod polomljene sijalice, oči mu se privikoše na tamu, te je razabrao duž zida ogromni orman od tikovine sa fiokama. Sigurno mu je potrebno par minuta da pronađe Filipovu odeću. U suprotnom bi morao sutra da se vrati; još jedno

dugo putovanje kroz sneg. Bolje da to sad sredi, da poštedi svoje kosti.

Soba je bila prostrana, a policija je ostavila kaos. Dok je prilazio ormanu i preskakao oborenu lampu i slomljenu vazu, Luis se spotače i opsova. Cika i vriska poodmakle zabave zaglušila je buku koju je sam stvarao. Je li to bilo orgijanje ili tuča? Možda i jedno i drugo.

Borio se sa gornjom fiokom ormana od tikovine. Iznenada je otvori i stade duboko da čeprka po goljoj suštini Filipove udobnosti: čista potkošulja, par čarapa, maramice sa inicijalima, uredno složene.

Uzdahnu. Od hladnoće ga steže u grudima, nos mu procuri. Maramica mu je bila pri ruci te izduva nos, pročistivši nozdrve. Sad je tek osetio kako soba miriše.

Jedan miris je bio jači od ostalih, od mirisa vlage, od mirisa ustajalog povrća. Parfem, blagi trag parfema.

Okrenuo se u tminu sobe, čuo je krckanje svojih kostiju i pogled mu pade na senku iza kreveta – ogromnu senku i lelujavu telo što se pomaljalo.

Bio je to, odjednom je shvatio, neznanac sa britvom. Stajao je ovde: u zasedi.

Čudno, ali Luis se nije uplašio.

„Šta radiš tu?“ upita glasno.

Dok je neznanac izranjao iz svog skrovišta, lice mu osvetli vodnjikava svetlost sa ulice. Oči su mu bile duboko usađene, ali nisu bile zlobne; i smešio se, velikodušno se smešio Luisu.

„Ko si ti?“ Luis ponovo upita.

Čovek zatrese glavom; u stvari, zatrese celim telom; svojim rukama na kojima su bile rukavice stade da gestikulira. Je li bio nem? Sad je još žešće tresao glavom, kao da će imati napad.

„Je l' ti dobro?“

Drhtanje odjednom prestade. Iznenaden, Luis ugleda suze, velike, krupne suze u neznančevim očima koje počеше da se kotrljaju niz hrapave obraze do grmolike brade.

Kao da se postideo što je pokazao osećanja, sklonio se sa svetla, glasno pročistio grlo i izašao. Luis pođe za njim, više željan da sazna ko je taj stranac nego što je bio usplahiren zbog njegovih namera.

„Čekaj!“

Čovek je već bio na pola puta do prvog sprata. Bio je okretan uprkos svojoj građi.

„Molim te, sačekaj, hoću da razgovaram s tobom“, povika Luis za njim, ali se trka završi pre nego što je i počela. Luisovi zglobovi su bili nepokretni i zbog godina i zbog hladnoće, bilo je kasno. Nije vreme da se juri mnogo mladi čovek po smrtonosno klizavim pločnicima pokrivenim snegom i ledom. Pratio je neznanca sve do vrata a zatim ga je gledao kako trči niz ulicu; njegov hod je bio neprirodan, baš kako je Katrin rekla. Skoro da se gegao, smešno za tako velikog čoveka.

Severoistočni vetar već je odneo miris njegovog parfema. Bez daha, Luis se ponovo popeo stepeništem, pored bučne zabave, da potraži Filipovu odeću.

Pariz je sledećeg dana probudila mećava nezapamćene žestine. Niko se nije odazvao pozivima na misu, vruće nedeljne kroasane niko nije kupio, novine su stajale nepročitane na pultovima trafika. Malo ljudi je imalo nerava ili razloga za izlazak na kijamet. Većina je ostala kraj svojih kamina, obgrljenih kolena, sanjajući proleće.

Katrin je htela da ode do zatvora i poseti Filipa, ali je Luis insistirao da pođe sam. Nije samo hladnoća bila razlog njegove brige za Katrin; trebalo je da ozbiljno porazgovara sa Filipom, da mu postavi par delikatnih pitanja. Nakon sinoćnog susreta u njegovoj sobi, nije više sumnjao da je Filip imao suparnika, možda čak suparnika ubicu. Jedini način da se sačuva Filipov život bio je da se prati taj čovek. Ako je to podrazumevalo zadiranje u Filipov seksualni život, neka bude tako. Ali, to će biti razgovor koji ni on ni Filip ne bi želeli da vode u Katrininom prisustvu.

Čistu odeću, koju je Luis doneo, prvo su pretražili a zatim dali Filipu. Uzeo je sa zahvalnošću.

„Otišao sam sinoć do tvoje kuće da je uzmem.“

„Oh.“

„Neko je već bio u sobi.“

Mišići na Filipovoj vilici počеше da se grče dok je čvrsto stezao zube. Izbegavao je Luisov pogled.

„Veliki čovek s bradom. Da li ga znaš? Ili bar nešto o njemu?“

„Ne.“

„Filipe...”

"Ne!"

„Taj isti čovek je napao Katrin", reče Luis.

„Kako?" Filip zadrhta.

„Britvom."

„Nju je napao?" upita Filip. „Jesi li siguran?"

„Ili je bar nameravao."

„Ne! On nju nikad ne bi ni pipnuo. Nikad!"

„Ko je to, Filipe? Znaš li?"

„Reci joj da više ne ide tamo, molim te, Luise..." Njegove oči su preklinjale. „Molim te, za ime Boga, kaži joj da ne ide više tamo. Hoćeš li? Nemoj ni ti."

„Ko je to?"

"Reci joj."

„Hoću. Ali li moraš da mi kažeš ko je taj čovek, Filipe."

On odmahnu glavom, glasno škripeći zubima.

„Ti to ne bi razumeo, Luis. I ne očekujem da razumeš."

„Reci mi. Hoću da ti pomognem."

„Samo me pusti da umrem.

"Ko je on?"

„Pusti me da umrem... Hoću da zaboravim, zašto mi ne dozvoljavaš? Hoću da..."

On podiže pogled: oči su mu bile krvave, crvene po ivici od proplakanih noći. Ali sad je izgledalo da suza više nema; samo pustoš, tamo gde je bio iskren strah od smrti, želja za ljubavlju, apetit za životom. Ono što su Luisove oči srele, bila je univerzalna ravnodušnost prema opstajanju, samoodržanju, osećanjima.

„Bila je kurva", povika iznenada. Šake mu se skupiše u pesnice. Luis nikad u životu nije video Filipa stisnutih pesnica. Nokti su mu se zarivali u meko meso na dlanovima sve dok nije potekla krv.

„Kurva", reče ponovo, glasom koji je odjekivao u malenoj ćeliji.

„Ne deri se", povika stražar.

„Kurva!" Ovog puta Filip procedi optužbu kroz zube iskežene kao u ljutitog babuna.

Luis nije mogao da shvati ovu promenu.

„Ti si sve to počeo..." reče Filip gledajući pravo u Luisa, po prvi put očiju čvrsto uperenih u njegove. Bila je to gorka optužba, premda

Luis nije shvatao njeno značenje.

„Ja?“

„Svojim pričama. Svojim prokletim Dipenom.“

„Dipen?“

„Sve je to bila laž: sve same glupe izmišljotine. Žene, ubistvo...“

„Misliš na priču iz ulice Morg?“

„Bio si tako ponosan time, zar ne? Svim tim glupavim lažima. Ništa od toga nije bilo tačno.“

„Jeste, bilo je.“

„Ne. Nikada, Luis: bila je to samo priča. Dipen, ulica Morg, ubistva...“

Njegov glas zamuknu, kao da se sledeća reč ne da izgovoriti.

„... majmun.“

„Šta s majmunom?“

„Postoje zveri, Luis. Neke od njih su jadne, kao one u cirkusu. One nemaju mozga; stvorene su da budu žrtve. A ima i drukčijih.“

„Kakvih drukčijih?“

"Natali je bila kurva!" on ponovo vrisnu, očiju velikih kao šolje. Zgrabi Luisa za revere i stade da ga trese. Svi se u maloj sobi okrenuše da vide dvojicu starih ljudi kako se rvu preko stola. Zatvorenici i njihove dragane se naceriše dok su Filipa odvlačili od njegovog prijatelja, a reči mu postajale nepovezane i skaredne dok se otimao čuvarevom stisku.

„Kurva! Kurva! Kurva!" bilo je sve što je uspeo da kaže dok su ga odvlačili nazad u ćeliju.

Katrin je Luisa dočekala na vratima. Drhtala je i plakala. Iza nje videla se uništena soba.

Jecala je na njegovim grudima dok je tešio, ali je ona bila neutešna. Prošlo je mnogo godina otkako je tešio neku ženu; nije više bio vičan tome. Zbunio se umesto da pomogne, ona je to osetila. Otela se iz njegovog zagrljaja, dodir joj nije prijao.

„Dolazio je ovamo", reče.

Luis nije morao da pita ko. Neznanac sa suzama u očima, neznanac sa britvom.

„Šta je hteo?“

„Samo je ponavljao Filip. Više je to bilo mumljanje nego govor; i kad ja nisam odgovorila, jednostavno je uništio nameštaj, vaze. Nije čak ništa tražio, samo je hteo da napravi lom.“

To ju je razljutilo: besmislenost napada.

Stan je bio ruina. Luis je tumarao kroz krhotine porcelana i pokidanu tkaninu, vrteći glavom. U njegovoj glavi je bila konfuzija od uplakanih lica: Katrin, Filip, neznanac. Svi iz njegovog skućenog sveta izgledali su povređeno i slomljeno. Svi su patili; a uzrok, suština patnje, nikako da se otkrije.

Samo je Filip uperio prst optužbe, i to u samog Luisa.

„Ti si počeo sve ovo.“ Zar nisu to bile njegove reči. „Ti si počeo sve ovo.“

Ali kako?

Luis je stajao pored prozora. Leteći komadi su polomili tri malena okna, i vetar se uvlačio u stan noseći hladnoću među zubima. Gledao je zaleđene vode Sene; iznenadan pokret privuče mu pažnju. Stomak mu se okrenu.

Veliko lice neznanca bilo je okrenuto prema prozoru. Imalo je divlji izraz. Odeća koja je uvek bila uredna na njemu sad je bila u neredu, njegovo lice je odavalo krajnje očajanje, tako žalostivo da je bilo skoro tragično. Bolje rečeno, tragična predstava: bol glumca. Dok je Luis zurio u njega, neznanac čak podiže ruke do prozora kao da moli za oprostaj ili za razumevanje, ili za oba.

Luis uzmače molbi. Bilo je to previše. Previše. Sledećeg trenutka neznanac je odlazio dvorištem, dalje od stana. Neprirodan hod se pogoršao u jurnjavu i kotrljanje. Luis ispusti dug, slabašan jecaj u znak prepoznavanja, dok je spodoba u neurednom odelu nestajala s vidika.

„Luis?“

Nije to bio ljudski hod, to kotrljanje, ta predstava. Bio je to hod uspravljene životinje, koja je naučena da hoda, i sada, daleko od gospodara, gubi veštinu.

Bio je to majmun.

O Bože, o Bože, bio je to majmun.

„Moram da vidim Filipa Labortoa.“

„Žao mi je, monsieur; ali zatvorski posetioći...“

„Radi se o životu i smrti.“

„To je lako reći, monsieur.“

Luis je morao da laže.

„Njegova sestra je na samrti. Molim vas za razumevanje.“

„Oh... u redu.“

Trenutak nedoumice. Luis pokuša da izvuče još.

„Samo nekoliko minuta; da se dogovorimo.“

„Može li to da sačeka do sutra?“

„Umreće do jutra.“

Luis nije voleo da priča o Katrin na takav način, čak ni radi ove prevare, ali bilo je neophodno; morao je da vidi Filipa. Ako je njegova pretpostavka tačna, istorija bi mogla da se ponovi pre nego što prođe noć.

Filipa su probudili u sedećem položaju. Oči su mu bile optočene tamom.

„Šta hoćeš?“

Luis nije ni pokušavao da nastavi s lažima; Filip je bio drogiran, verovatno rastrojen. Najbolje je izaći sa istinom pred njega, i videti šta će biti.

„Držao si majmuna, je l' tako?“

Izraz straha pređe Filipovim licem, usporeno, zbog droge u venama, premda dovoljno jasno.

„Je li tako?“

„Luis...“ Filip je izgledao tako star. „Odgovori mi, Filipe, preklinjem te: pre nego što bude prekasno. Jesi li držao majmuna?“

„Bio je to samo eksperiment, to je sve. Eksperiment.“

„Zašto?“

„Tvoje priče. Tvoje proklete priče: hteo sam da proverim da li je istina da su divlji. Hteo sam da stvorim čoveka od njega.“

„Da stvoriš čoveka.“

„A ta kurva...“

„Natali.“

„Ona ga je zavela.“

Luis oseti mučninu. Bio je to neočekivan preokret.

„Zavela ga je?“

„Kurva“, reče Filip sa žaljenjem.

„Gde je taj tvoj majmun?“

„Ti ćeš ga ubiti.“

„Upao je u stan dok je Katrin bila u njemu. Sve je uništio, Filipe. Opasan je jer nema gospodara. Zar ne shvataš?“

„Katrin?“

„Ne, s njom je sve u redu.“

„Dresiran je: njoj ne bi naudilo. Posmatrao je, sakriven. Dođe i ode. Miran kao bubica.“

„A devojka?“

„Bio je ljubomoran.“

„I ubio je?“

„Možda. Ne znam. Neću da razmišljam o tome.“

„Zašto im nisi rekao da je to majmun uradio?“

„Ne znam da li je istina. Možda je sve fikcija, jedna od tvojih prokletih fikcija, samo još jedna priča.“

Kiseo, lukav osmeh pređe mu preko iznurenog lica.

„Moraš da shvatiš na šta mislim, Luis. Mogla bi to da bude priča, zar ne? Poput onih tvojih o Dipenu. Osim toga, možda sam ja od nje stvorio istinu za neko izvesno vreme; jesi li ikada pomislio na to? Možda sam je ja obistinio.“

Luis je stajao. Rasprava je bila zamorna: stvarnost i iluzija. I jedno i drugo – možda jeste, možda nije. Život nije san.

„Gde je majmun?“ upita.

Filip uperi prstom u svoju slepoočnicu.

„Tamo gde ga nikad nećeš naći“, reče i pljunu Luisa u lice. Pljuvačka pogodi Luisova usta, poput poljupca.

„Ne znaš šta si uradio. Nikad nećeš saznati.“

Luis je brisao usta dok su čuvari odvodili zatvorenika iz sobe u njegov srećni, drogirani zaborav. Luis je sada, pošto je ostao sam u sobi za posetioce, mislio na to kako je Filip dobro prošao. Našao je izlaz u pretvaranju da je kriv, pobegao je tamo gde ga sećanje, osveta i istina, divlja, razarajuća istina neće nikada dotaći. Tog trenutka je mrzeo Filipa iz dna duše. Mrzeo ga je zato što ga je smatrao površnim i kukavicom. Svet koji je Filip stvorio oko sebe nije bio ni malo lepši; bilo je to samo utočište, baš kao što je bila laž ono leto 1937. Sve u životu mora da se plati, pre ili kasnije; sad je vreme.

Te noći, u sigurnosti svoje ćelije, Filip se probudio. Bilo je toplo, ali je njemu bilo hladno. U potpunom mraku, grizao je zglobove na

rukama sve dok mu krv nije pokuljala u usta. Srušio se na krevet i mirno štrcao i prskao krv do smrti, daleko od očiju, daleko od srca.

Maleni članak o samoubistvu pojavio se na drugoj strani Monda. Najveća vest narednog dana bilo je senzacionalno ubistvo riđokose prostitutke u maloj kući na kraju ulice Rošekan. Moniku Zevako je pronašla njena cimerka u tri ujutru, tako masakriranog tela da je to bilo „nemoguće opisati“.

Uprkos prividnoj neizvodljivosti zadatka, mediji su se latili opisivanja neopisivog sa morbidnim elanom. I najmanja ogrebotina, razderotina i mrcvarenje na Monikinom delimično obnaženom telu – sa istetoviranom, sladio se Mond, kartom Francuske – bila je detaljno zabeležena. Kao i njen dobro obučeni, previše namirisani ubica koji je očigledno posmatrao u kupatilu kroz mali stražnji prozor, a zatim provalio unutra i napao mademoiselle Zevako. Ubica se zatim, bežeći niz stepenište, sudario sa njenom cimerkom koja je nekoliko minuta kasnije pronašla unakaženo telo mademoiselle Zevako. Samo je jedan novinar povezao ubistvo u ulici Martir sa ubistvom gospođice Zevako; previdevši čudnovatu podudarnost – da je optuženi Filip Laborto te iste noći oduzeo sebi život.

Sahranu je pratila oluja. Povorka je išla svojim tužnim putem kroz puste ulice prema Monparnasu, praćena vejavicom koja je potpuno izbrisala put ispred njih. Luis je stajao sa Katrin i Žakom Solalom dok su Filipa polagali u raku. Svi su ga iz društva napustili, nisu hteli da prisustvuju sahrani samoubice i osumnjičenog ubice. Njegova duhovitost, lep izgled, beskrajn šarm na kraju su postali beznačajni.

Još je neko, kako se ispostavilo, žalio za njim. Dok su onako promrzli stajali pored groba, Solal se okrenu ka Luisu i blago ga gurnu.

„Šta?“

„Tamo preko. Ispod drveta.“ Solal pokaza glavom u pravcu sveštenika koji je izgovarao molitvu.

Neznanac je stajao malo dalje, skoro skriven mermernim spomenicima. Debeli crni šal bio mu je omotan preko lica, a šešir sa širokim obodom spušten do samih obrva, ali ga je telo nepogrešivo odavalo. I Katrin ga je spazila. Drhtala je, čvrsto pripijena uz Luisa,

ne samo od hladnoće, već i od straha. Kao da je to stvorenje bilo neki anđeo zla koji je došao da uživa u ovoj žalosti. Bilo je groteskno i sablasno, to što je stvorenje došlo da vidi kako Filipa spuštaju u smrznutu zemlju. Šta li je osećalo? Bol? Krivicu?

Da li se osećalo krivim?

Stvorenje je shvatilo da su ga videli, okrenulo se i odgegalo. Žak Solal je bez reči krenuo za njim. Za kratko vreme je obojicu, i neznanca i njegovog pratioca, zaklonio sneg.

Pri povratku u Ke de Burbon, Katrin i Luis nisu progovorili ni reč o ovom događaju. Neki zid se podigao između njih. Sprečavao je svaki drugi razgovor, osim trivijalnog. Nije imalo smisla analizirati, niti kajati se. Filip je bio mrtav. Prošlost, njihova zajednička prošlost bila je mrtva. To poslednje poglavlje njihovih povezanih života zagorčalo je skoro sve što mu je prethodilo, tako da je svaka lepa uspomena bila okrnjena. Filip je umro na užasan način, proždirući svoje meso i krv, možda pomahnitao od saznanja da je sam bio kriv i izopačen. Ni bezbrižnost, ni radosti prošlosti nisu mogle da otklone mrlju ove činjenice. Tiho su žalili, ne samo za izgubljenim Filipom, već i za izgubljenom prošlošću. Luis je sad shvatao Filipovo opiranje da živi kad je svet već izgubljen.

Telefon. Solal. Skoro bez daha od jurnjave, ali pun poleta, šapatom je razgovarao sa Luisom, očigledno oduševljen.

„Ja sam u Gar di Nord, otkrio sam gde naš prijatelj stanuje. Pronašao sam ga, Luis!”

„Odlično. Uzeću taksi. Za deset minuta.”

„To je suteran u ulici Fler, broj 16. Vidimo se...”

„Ne ulazi unutra, Žak. Čekaj me. Nemoj...”

Slušalica se spustila i Solal je nestao. Luis dohvati kaput.

„Ko je to bio?”

Pitala je, a nije htela da zna. Luis navuče kaput i reče: „Niko važan. Ne brini. Brzo ću ja.”

„Uzmi šal”, rekla je a da se nije osvrnula.

„Da, hvala.”

„Prehladićeš se.”

Ostavio je da gleda mrakom odevenu Senu, da posmatra komade leda kako poigravaju na crnoj vodi.

Kad je stigao do kuće u ulici Fler, Solala nije bilo, ali su sveži tragovi stopala po sipkavom snegu vodili do prednjih vrata broja 16, a zatim, naglo, skretali ka zadnjoj strani kuće. Luis je išao za njima. Kad je kročio u dvorište iza kuće, kroz trošna vrata koja je Solal razvalio, shvatio je da nema nikakvo oružje kod sebe. Bolje da se vrati, da nađe neku šipku, nož; bilo šta. I dok je tako raspravljao sam sa sobom, otvoriše se zadnja vrata i pojavi se neznanac. Imao je na sebi već poznatu odeću. Luis se pribi uz dvorišni zid, gde su senke najgušće, siguran da će ga neznanac ugledati. Ali, zver je bila zaokupljena drugim poslom. Stajala je na vratima potpuno otkrivenog lica, i prvi put, pri odbljesku mesečine na snegu, Luis je mogao jasno da vidi neznančev lik. Lice mu je bilo sveže obrijano; miris kolonjske vode bio je jak, čak i napolju. Koža mu je bila boje breskve, imao je na dva mesta posekotine od neoprezne oštrice. Luis pomisli na britvu kojom je očigledno pretio Katrin. Da li je on to u Filipovoj sobi tražio dobru britvu? Stvorenje je navuklo rukavice na svoje široke, obrijane ruke, proizvodeći zvuke nalik na kašljanje ili bolje zadovoljno roktanje. Luis je imao utisak da se sprema za spoljni svet; ovaj prizor je bio isto toliko dirljiv koliko i zastrašujući. Sve što je stvorenje želelo bilo je da postane čovek. Uživalo se, na svoj način, u ulogu koju mu je Filip dodelio, bilo je opsednuto njom. Sada, pošto je ostalo bez učitelja, zbunjeno i nesrećno, pokušavalo je da se suoči sa svetom, baš kako je naučilo. Za njega više nije bilo povratka. Prošli su bezbrižni dani: nikada više neće ponovo biti zver bez ambicija. Zarobljeno u novom izdanju, nije imalo drugog izbora do da nastavi da živi životom za koji mu je gazda pobudio želju. I ne pogledavši u Luisovom pravcu, ono lagano zatvori vrata za sobom i pođe dvorištem. Njegov hod se preobrati iz majmunskog kotrljanja u neprirodno geganje kojim je imitiralo ljude.

Otišlo je.

Luis sačeka još koji trenutak u senci, žudno dišući. Svaka kost ga je bolela od hladnoće, noge su mu bile ukočene. Zver nije pokazala nameru da se vrati, te je izašao iz skrovišta i uputio se prema vratima. Nisu bila zaključana. Kad je ušao unutra, zapahnu ga snažan smrad: otužni miris ubuđalog voća pomešan sa opojnim mirisom kolonjske vode: zoološki vrt i budoar.

Šišao je uskim kamenitim stepenicama, prošao kratkim popločanim hodnikom ka drugim vratima. I ova su bila otključana; gola sijalica je iznutra osvetljavala neobičan prizor.

Na podu je bilo nešto kao pohaban persijski tepih; nešto malo nameštaja; jedan krevet nespretno prekriven čaršavima i nekim prljavim platnom; jedan orman, pretrpan ogromnim komadima odeće; mnoštvo otpadaka od voća, neki su bili zgnječeni na podu; jedna kanta puna slame i smrdljivog đubreta. Na zidu, ogromno raspeće. Na kaminu fotografija sa koje se smeše Katrin, Luis i Filip na zalasku sunca. Na umivaoniku, neznančev pribor za brijanje. Sapun, četka, britva, sveža sapunica. Na stolu, gomila para, nehajno ostavljenih pored hrpe špriceva i kolekcije bočica. Bilo je toplo u ovom podrumu, možda je peć za zagrevanje cele kuće u susednoj prostoriji. Solala ni tamo nije bilo.

Odjednom se nešto začu.

Luis se okrenu ka vratima očekujući da ih ispuni majmun iskeženih zuba, demonskih očiju. Ali izgubio je moć orijentacije; buka nije dolazila s vrata već iz ormara. Iza gomile odeće, nešto se pomeralo.

„Solal?”

Žak Solal je napola ispao iz ormara i pružio se po persijskom tepihu. Njegovo lice je bilo izobličeno jednom gadnom ranom, tako da je bilo nemoguće naći i najmanji delić lica koje je još pripadalo Žaku.

Stvorenje je dohvatilo njegova usta i svuklo mišiće sa lobanje, kao da skida vojničku potkapu. Njegovi ogoljeni zubi čegrtali su neki nervozan odgovor dolazećoj smrti; mlatarao je i udarao rukama i nogama. Ali Žak je već bio mrtav. To mlataranje i grčenje nije označavalo misli, niti postojanje, već oglašavanje za kraj. Luis kleknu pored Solala, bio je dovoljno jak. Za vreme rata, kao savestan čovek, dobrovoljno se prijavio za rad u vojnoj bolnici i tamo je viđao tako izobličena tela kakva ranije nikada i nigde nije video. On nežno odiže telo, ne obraćajući pažnju na krv. Nije voleo ovog čoveka, jedva da je uopšte mario za njega, sve što je sada želeo bilo je da ga iznese iz majmunskog kaveza, da mu obezbedi ljudski grob. Poneće i fotografiju. Bilo je previše ostaviti fotografiju tri prijatelja majmunu. Zbog toga je mrzeo Filipa više nego ikad.

On stade da vuče telo sa tepiha. To je zahtevalo ogroman napor, a od zagušljive toplote u sobi, posle spoljne hladnoće, vrtelo mu se u glavi. Osetio je drhtavicu malaksalosti u udovima. Telo samo što ga nije izdalo, znao je to; samo što nije pao u nesvest.

Ne ovde. Za ime božje, ne ovde.

A da ode i nađe telefon. To bi bilo pametno. Pozovi policiju, da... pozovi Katrin, da... nađi nekog iz kuće ko će ti pomoći. Ah, to bi značilo ostaviti Žaka u jazbini, da ga zver opet napadne. Hteo je da zaštiti telo; nije želeo da ga ostavi. Mučen pometenim osećanjima, nesposoban da ostavi Žaka, a isto tako nesposoban da ga pomeri, stajao je nasred sobe ne radeći ništa. Tako je najbolje; da. Ne raditi ništa. Tako je umoran, i tako slab. Najbolje ne raditi ništa.

Taj polusan je trajao beskrajno dugo; starac je bio nesposoban da se pokrene, ni da pođe u budućnost ni da se vrati u prošlost. Nesposoban da se seti. Nesposoban da zaboravi.

Očekivao je, u maglovitom poluživotu, smak sveta.

Stvorenje je dolazilo stvarajući buku kao pijan čovek; zvuk otvaranja spoljnih vrata natera Luisa da nešto preduzme. Sa teškoćom ugura Žakovo telo u orman, i sam se sakri tamo. Glava bez lica počivala mu je na krilu.

Iz sobe dopre glas, ženski glas. Možda to uopšte nije bila zver. Ali ne: kroz pukotinu na vratima ormana Luis je mogao da vidi životinju, i riđokosu devojkicu s njom. Ona je neprestano pričala, sve same praznoglave gluposti.

„Imaš još; o ti srce, o dragi moj, to je divno. Vidi kol'ko stafa.“

Držala je pilule u rukama i gutala ih kao slatkiše, veselo, kao dete na dan Božića.

„Otkud ti sve to? U redu, ako nećeš da kažeš, nema veze.“

Je li to isto i Filip radio, ili je majmun jednostavno ukrao staf? Je li uvek zavodio riđokose prostitutke pomoću droge?

Devojčin kreštav glas utihnu, pilule su počele da deluju, smirile je, odvele je u tajni svet. Luis je posmatrao netremice dok se svlačila.

„Tako je... toplo... ovde.“

I majmun je posmatrao okrenuvši leđa Luisu. Kakav li je izraz imalo to izbrijano lice? Je li bilo pohote u njegovim očima, ili nedoumice?

Devojčine grudi su bile divne, premda joj je telo bilo premršavo. Mlada koža bila je bela, bradavice ružičaste kao cvet. Ona podiže ruke iznad glave, i dok se protezala savršene lopte se uzdigoše i ponudiše se. Majmun posegnu svojom širokom šakom za njenim telom i stade nežno da vuče jednu od njenih bradavica, vrteći je među tamnim prstima. Devojka uzdahnu.

„Da... skinem sve?”

Majmun zastenja.

„Ne govoriš mnogo, je l' da?”

Ona se iskobelja iz svoje crvene suknje. Imala je samo gaćice na sebi. Legla je na krevet, protekla se uživajući u svom telu i predusretljivoj toploti sobe, čak i ne mareći za svog obožavaoca.

Priklešten Solalovim telom, Luis opet oseti vrtoglavicu. Noge mu se nisu još sasvim ukočile, ali desnu ruku, koja je bila prikleštena uz dno ormana, nije uopšte osećao, pa ipak nije imao hrabrosti da se pokrene. Majmun je bio spreman na sve, znao je to. Ako ga otkrije, ko zna šta sve može da uradi, i njemu i devojci?

Svaki delić njegovog tela bio je ili umrtvljen ili ga je razdirala bol. Solalovo sluzavo telo kao da je svakim trenutkom bivalo teže. Kičma ga je užasno bolela, a u vrat kao da su mu se zabadale vrole štrikaće igle. Agonija posta neizdržljiva; poče da mu se priviđa kako umire u ovom patetičnom skrovištu dok majmun vodi ljubav.

Devojka uzdahnu, Luis opet pogleda prema krevetu. Majmunove ruke su bile između njenih nogu, ona se meškoljila pod njim.

„Da, o da”, stalno je ponavljala, dok je ljubavnik svlačio.

Bilo je to previše. Vrtoglavica poče da dobuje po njegovoj glavi. Da li je to smrt? Ti svici pred očima i zujanje u ušima?

Sklopio je oči, izbrisavši time ljubavni prizor, ali je bio nemoćan da ućutka njihovu buku. Kao će zauvek trajati, prodire mu u glavu. Uzdasi, smeh, vriska.

Napokon, mrak.

Luis se probudi na nevidljivoj spravi za mučenje, tela istrgnutog iz ograničenog prostora svog skrovišta. Podiže pogled. Vrata ormana su bila otvorena, majmun je zurio u njega, pokušavao je da se osmehne. Bio je go; telo mu je bilo skoro potpuno obrijano. U ulegnuću njegovih ogromnih grudi blistalo je maleno raspeće. Luis je

odmah prepoznao ovaj komad nakita. Kupio ga je Filipu na Šanzelizeu pred početak rata. Sad je bilo smešteno u spletu crvenkasto-žutih dlaka. Životinja mu pruži ruku i on je automatski prihvati. Gruba ruka ga zgrabi i izvuče ispod Solalovog tela. Nije mogao čvrsto da stoji. Noge su mu bile kao od gume, ne bi ga izdržale. Životinja ga pridrža. Luis pogleda u dno ormana gde je ležao Solal, zgrčen kao beba u materici, lica okrenutog prema zidu.

Zver zatvori vrata preko leša i odvede Luisa do lavaboja da se isповраća.

„Filipe?" On nejasno razabra da je žena još bila tu, u krevetu, tek se probudila posle ljubavne noći.

„Filipe, ko je ovo?" Pipala je po stolu tražeći pilule. Životinja ode i ote joj ih iz ruku.

„Ah... Filipe... molim te. Hoćeš li da i s njim?... Hoću, ako ti želiš. Samo mi vrati pilule."

Ona pokaza na Luisa.

„Obično nisam sa starcima."

Majmun zareža. Izraz lica joj se promeni, kao da je tek sad nanjušila šta predstavlja ovaj brlog. Ali ova misao je bila preteška za njenu drogiranu svest, te je napusti.

„Molim te, Filipe..." cvilela je.

Luis je gledao u majmuna. Ovaj je uzeo fotografiju sa kamina. Njegov tamni nokat je bio na Luisovoj glavi. Smešio se. Prepoznao ga je, mada je četrdeset i više godina izvuklo iz njega dosta života.

„Luis", reče majmun, otkrivši da je reč prilično laka za izgovor.

U stomaku starog čoveka nije ostalo ništa što bi povratio, ničeg što bi mu zadalo bol. Ionako je kraj veka, trebalo bi da bude spreman na sve. Čak i na to da ga, kao prijatelja, pozdravi ova obrijana životinja što stoji pred njim. Znao je da mu neće nauditi. Možda je Filip pričao majmunu o njihovom zajedničkom životu; usadio mu ljubav prema Katrin i prema njemu samom u onoj meri koliko je obožavao Filipa.

„Luis", reče stvorenje opet i pokaza prema ženi (koja je sad raširenih nogu sedela na krevetu) nudeći mu je da se zadovolji.

Luis odmahnu glavom.

Unutra i napolje, unutra i napolje, delom fikcija, delom istina.

Došlo je do toga; goli majmun mu je nudio ženu ljudske vrste. Ovo je poslednje, Bože pomози, zaista poslednje poglavlje fikcije koju je

njegov rođak započeo. Od ljubavi do ubistva i opet nazad do ljubavi. Ljubav majmuna prema čoveku. On je bio uzrok tome, sa svojim snovima o izmišljenim junacima, natopljenim savršenim razumom. On je naveo Filipa da ostvari priče iz izgubljene mladosti. On je bio kriv. Ne ovaj siroti majmun što se šepuri, izgubljen na pola puta između džungle i berze, niti Filip koji je želeo da zauvek ostane mlad; a svakako ne hladna Katrin, koja će posle ove noći ostati potpuno sama. On je bio taj. Odgovoran za zločin, krivac, zaslužuje kaznu.

Noge mu se malo povратиše i on stade da tetura ka vratima.

„Zar nećeš da ostaneš?” reče riđokosa žena.

„Ovaj...” nikako da se seti kako se životinja zove.

„Mislite Filip?”

„Nije on Filip”, reče Luis. „Nije čak ni čovek.”

„Kako god hoćete”, rekla je i slegla ramenima.

Iza njegovih leđa oglasio se majmun, izgovorio je njegovo ime. Ali ovog puta, umesto da krkljajući izgovori reč, njegovo majmunsko nepce je uspelo da oponaša Filipovu modulaciju savršeno verno, bolje od najveštijeg papagaja. Bio je to Filipov glas.

„Luis”, reče.

Ni molećivo, ni zapovednički. Jednostavno je izgovorio ime, iz zadovoljstva.

Prolaznici koji su videli starca kako se vere uz ogradu mosta Karusel, nastavili su da posmatraju, ali nisu pokušali da spreče njegov skok. Na trenutak se zanjihao dok je uspravno stajao, a zatim se bacio u prljavu, uskovitlanu, ledenu vodu.

Jedan ili dvoje ljudi na drugoj strani mosta udaljiše se da vide da li ga je struja povukla: jeste. Izašao je na površinu, lice mu je bilo bledo-modro i glatko kao u bebe, a onda mu vrtlog zahvati noge i povuče ga na dno. Voda se zatvorila nad njegovom glavom i nastavila da penuša.

„Ko li je to bio?” upita neko.

„Ko zna?”

Bio je to dan bez oblaka; pao je poslednji sneg te zime, počeo da se topi oko podne. Radujući se suncu, ptice su obletale Sakr Ker.

Zbog proleća, Pariz poče da skida svoju devičansku belinu, previše nežnu za dugo nošenje.

Jedna mlada žena riđe kose ujutru je ruku pod ruku sa jednim ogromnim ružnim čovekom lagano stupala na stepenište Sakr Kera. Sunce ih je blagoslovilo. Čula su se zvona..

Bio je novi dan.

KRAJ

**ANAHRONIC & ABACUS123 & NEUROMANCER &
ŽELEZNI**

www.CroWarez.org

www.BosnaUnited.net

Table of Contents

Clive Barker - Knjiga krvi 2

UŽAS

PAKLENI DOGAĐAJ

ŽAKLIN ES: POSLEDNJA VOLJA I ZAVEŠTANJE

Vasijevo svedočanstvo (prvi deo)

Vasijevo svedočanstvo (drugi deo)

Vasijevo svedočanstvo (završni deo)

KOŽE OČEVA

NOVA UBISTVA U ULICI MORG

KRAJ